

СОКОЛСКИ | SOKOLSKI ГЛАСНИК | GLASNIK

ЗВАНИЧАН ОРГАН СОКОЛСКОГ САВЕЗА СРБА, ХРВАТА И
СЛОВЕНАЦА.

ZVANIČAN ORGAN SOKOLSKOG SAVEZA SRBA, HRVATA I
SLOVENACA.

ЗАГРЕБ 1919 Г.
ZAGREB 1919 G.

БРОЈ 6. И 7.
BROJ 6. I 7.

ГОДИНА 1.
GODINA 1.

Садржај 6. и 7-ог броја: Sadržaj 6. i 7-og broja:

Nacrt poslovnika Sokolskog Sabora	str. 197.
Nacrt sokolskog zakona	str. 199.
Prva svečana sjednica sokolskog sabora Srba, Hrvata i Slovenaca	str. 205.
Načelno stanovište Sokolskog Saveza SHS., o državi i Sokolstvu	str. 206.
O pravim Sokolima	str. 211.
O sokolskom porezu	str. 213.
Rad po odborima na Sokolskom Saboru Srba, Hrvata i Slovenaca	str. 214.
Nacrt друштвених правила	стр. 218.
Nacrt правила жупе соколске	стр. 224.
Nacrt sokolske uprave	str. 230.
Predlogi o reformi telesne vzgoje	str. 231.
Telesno obrazovanje (njegova važnost i cilj)	str. 236.
Бележбе	стр. 252.
Glasnik Hrvatskog Sokolstva	str. 271.

РЕДАКЦИЈА: ДР. Л. ПОПОВИЋ, ШЕНОИНА УЛИЦА 17/II.

REDAKCIJA: DR. L. POPOVIC, ŠENOINA ULICA 17/II.

АДМИНИСТРАЦИЈА: Т. ЈАНЈАНИН, ШЕНОИНА УЛ. 17/II.

ADMINISTRACIJA: T. JANJANIN, ŠENOINA ULICA 17/II.

Лист излази сваки месец, стоји годишње 24.— Круне, поједини број К 5.—

List izlazi svaki mesec, stoji godišnje 24.— Krune, pojedini broj K 5.—

Naert poslovnika Sokolskog Sabora.

Sokolski Sabor saziva Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca na dan 28. lipnja, na Vidov-dan.

Mesto sastanka i rad sabora odregjuje uvek prošli sabor za sledeći.

Sabor otvara predsednik Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca.

Konstituisanje provodi sam sabor kao prvu tačku svog rada, t. j. nakon otvorenja predlaže predsednik Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca konstituisanje, a sabor prelazi na izbor predsednika, dvaju podpredsednika, četiriju tajnika i dvaju blagajnika, iz reda svojih članova. Izbor se obavlja pismeno sa ceduljama, svaki glasač napiše sam i predaje sam glasovnicu, a odlučuje većina glasova. Skrutatore imenuje predsednik Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca.

Verifikacija delegata obavlja se dan pre sabora u sokolskoj kancelariji i predsedništvu Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca. Iznimno se obavlja verifikacija i za vreme rada sabora, onda po sabskom predsedništvu.

Verodajnica izaslanika mora imati pečat društva, župe ili saveza s potpisom predsednika, tajnika i blagajnika.

Verifikacija se obavlja bez priziva.

Na osnovu verifikacije sastavlja se spisak i imenik članova sabora.

Da se sabor može otvoriti i konstituisati potrebno je, da je bar polovina društava sokolskih i polovina župa sokolskih poslalo izaslanike.

Predsednik otvara i diže sednice, nastoji da se održi poslovnik i omogućući rad, vodi raspravu, daje i oduzima reč, stavlja pitanja na glasanje, javlja rezultat glasanja odnosno zaključak, može prekidati sednicu, ako nadje za dobro, u ime sabora je organ za spoj i doticaj sa spoljašnjim svetom, potpisuje sve u ime sabora sa dva podpredsednika ili bez njih, no uvek sa jednim tajnikom.

Podpredsednik je predsednik, ako je ovaj sprečen da radi.

Sva trojica imaju pravo prisustvovati sednicama sviju odbora što za vreme sabora rade.

Tajnici vode zapisnike (uz stenografsko odeljenje), vode dnevnik sabski, čitaju sve spise, bilježe govornike, broje glasove i glasovnice.

Blagajnici pregledaju račune troška oko sabora, izdaju po kreditu Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca potrebno, sastave obračun sa dobitkom (dobrovoljni prinosi, porez, dobit iz prodanih edicija Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca, dohodak javne vežbe i t. d.) i potpisuju sve sa predsednikom, pa predaju sve Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca najduže 14 dana nakon sabora.

Članovi sabora su izaslanici sokolskih društava i župa i saveza.

Svako društvo daje najmanje jednog izaslanika. Ima li društvo preko sto članova, daje dva, preko dvesto (200) daje 3, i t. d.

Svaka župa daje 3 izaslanika.

Savez daje ceo upravni odbor.

Svi su članovi jednaki, prisustvuju, govore i glasuju, podnose predloge i stavljaju upite, 14 dana ranije pismeno podnesene Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca, prisustvuju odborskim sednicama i mogu biti birani.

Rad sabora: predlozi Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca, predlozi društava i župa, podnesenih Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca najkašnje jedan mesec dana pre sastanka sabora, predlozi predsednika sabora, izbor uprave Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca.

Rasprava odbora: predlozi Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca, predlozi društava i župa, podneseni najkašnje mesec dana ranije Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Izbor odbora: vrši Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca.

Odbor ima predsednika i referenta. Odborski izveštaj i rezultat rada podnosi se predsedništvu sabora, odakle se objavi saboru, što je potrebno; ostalo se predaje predsedništvu Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca. O radu odbora vodi referent jedan kratak zapisnik. Odborski izveštaj mora biti napismeno sa svim prilogima.

Ako na samom saboru deset društava ili pet župa ili ceo upravni odbor jednog sokolskog saveza podnese jedan predlog, onda je to prešan predlog. Da li će se o njemu raspravljati, odlučuje odmah sabor glasovanjem. Obrazloženja prešnom predlogu nema. Prešni predlog podnosi se napismeno.

Sednice sokolskog sabora su javne.

Za stvaranje zaključaka potrebna je bar polovina izaslanika na saboru (prema spisku i imeniku verifikacije), pa je toliko potrebno i za stvaranje pravo-valjanih zaključaka.

Novu sednicu zakazuje predsednik. Izvanrednu saziva, ako to

pismeno zatraži deset društava, pet župa, ili ceo upravni odbor jednog sokolskog saveza.

Kod nove sednice se pročita prvo zapisnik prošle. Potpisuje ga kao odobrenog predsednik i jedan tajnik.

Na dnevni red dolazi izveštaj predsednika, onda izveštaj odbora, prešni predlozi, dnevni red odredjen od pre po Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca, onda predlozi i upiti. Dnevni red sednice objavi predsednik, kako za tekuću, tako na kraju tekuće za iduću.

Zapisnik sednice sadrži dan i mesto sednice, imena predsedništva sabora, broj i imena prisutnih članova, objavu o odobrenom zapisniku prošle sednice, oznaku podnesaka i spisa prispelih na sabor, ukratko predmete rasprave, sve o čemu se glasa kao i rezultate glasanja, sve zaključke tačno.

Dnevnik vode stenografi po svemu što se govori i što se zbiva. Sve to nakon svršetka sabora odstupa se Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Glasanje predlaže predsednik. Glasa se redovno pismeno. Može se glasati poimence, onda sa »da« ili sa »ne«, ako to odredi predsednik. Prema tome mora biti i pitanje stilizovano. Glasa se po prozivu tajnika iz spiska i imenika članova. Predsednik glasa kod jednako broja glasova. Glasanje se ne može obrazlagati.

Pristup u sabornicu imaju svi članovi svih sokol. društava, onda ostala publika. Ulaznice izdaju predsednik i tajnici sabora.

Nad mirom i redom u sabornici bdije predsednik sabora.

Ovaj nacrt poslovnika ima do bude po saboru primljen.

Nacrt sokolskog zakona.

Opći dio.

1. Sokolstvo je narodno Sokolstvo i takovo Sokolstvo samo može biti; narod Srba, Hrvata i Slovenaca je jedan, Sokolstvo je Srba, Hrvata i Slovenaca jedno.

2. Sokolska misao je sloboda, samostalnost i ujedinjenje cjelokupnog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca i jačanje moralnog i tjelesnog zdravlja cjelokupnog naroda; Sokolstvo se proteže za to na cjelokupan narod.

3. Protežući se na cjelokupan narod, Sokolstvo obuhvata sva plemena, sve vjere, sve staleže, sve spolove i sva doba.

4. Narod Srba, Hrvata i Slovenaca je slavenski narod, Sokol-

stvo njegovo je za to slavensko Sokolstvo i čini integrirajući dio cjelokupnog i ujedinjenog slavenskog Sokolstva.

5. Slavenstvo je dio čovječanstva, ideali čovječanstva su jedni: Slavensko Sokolstvo i u njemu Sokolstvo Srba, Hrvata i Slovenaca težilo je, teži i težit će za ostvarenjem tih ideala.

6. Kao ideja, Sokolstvo je živa, borbena, aktivna slobodna i samostalna ideja i rukovodi se jedino načelom tjelesnog i moralnog jačanja cjelokupnog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca.

7. Kao društvo, Sokolstvo je ustanova privatne inicijative, cjelokupnog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca, te je nezavisna potpuno i demokratska potpuno.

8. Sa drugim društvima u narodu, koja se bave gimnastikom, športom, igrama itd., Sokolstvo nema veze.

Organizacija.

1. Pojedinaac, Srbin, Hrvat, Slovenac ili uopće Slaven, je član sokolskog društva.

Više sokolskih društava su članovi sokolske župe.

Sve sokolske župe u narodu Srba, Hrvata i Slovenaca su članovi Sokolskog saveza Srba, Hrvata i Slovenaca.

2. Sokolsko društvo zove se »Soko«, k tome dolazi oznaka mjesta, gdje društvo radi.

Župa se zove »Sokolska župa«, k tome dolazi oznaka kraja, gdje se župa nalazi.

Savez se zove »Sokolski savez Srba, Hrvata i Slovenaca«.

3. U jednom mjestu može biti samo jedno sokolsko društvo.

Na području jedne sokolske župe može biti samo jedna sokolska župa.

U narodu Srba, Hrvata i Slovenaca može biti samo jedan sokolski savez.

4. Sva su sokolska društva jedna i jednaka, i imaju jedna i jednaka osnovna pravila i pravilnike.

Sve su sokolske župe jedne i jednake i imaju jedna i jednaka župska pravila i pravilnike.

5. Provedba ovog načela obzirom na postojeće stanje u mešanom Sokolstvu:

a) Plemenski razdijeljena društva t. zv. mešana ili dupla društva imaju da skinu stare oznake, pa prime ime i pravila sastavljena i određena po ovom saboru; rok je kraj 1919. godine.

Nova društva se osnivaju odmah po načelima novim.

Društva, koja to ne učine, sama od sebe ne mogu biti članovima Sokolstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

b) Sve pomešane župe imaju da se razore; nove župe na novom teritoriju osnivaju se prema planu za osnivanje župa, primljenom po ovom saboru; nove župe na starom teritoriju osnivaju se po načelima odredjenim u statutu za osnivanje sokolskih župa.

Rok ovome radu je početak 1920. godine.

Župe, koje to ne učine, same od sebe ne mogu biti članovi Sokolskog Saveza SHS.

O takozvanim velikim sokolskim društvima.

Imade varoši u našem kraljevstvu koje su velike, pa su dakle prirodno i sokolska društva tu velika.

Takove su varoši Ljubljana, Zagreb, Sarajevo, Subotica, Beograd itd. Takova velika sokolska društva imaju ogroman broj članova, vrlo mnogo vježbača, rade u više sokolana i vježbaonica po varoši. Pa je bio običaj, da u velikim varošima bude više sokolskih društava (vidi Ljubljana, Zagreb, Sarajevo itd.)

Stojimo na stanovištu izraženom napred: jedno mjesto, jedno društvo. Prema tomu to mora vrediti i za velike varoši i za velika društva. Jedno društvo ima jedan upravni odbor, jedan prednjački zbor. Vježbe se mogu vježbati u više sokolana, i sve mogu nositi imena ili brojeve. Na pr.: Soko Zagreb Sokolana I. ili Soko Ljubljana Sokolana Prešern itd.

Kada broj vježbača u jednom takovom društvu predje tisuću, onda to društvo dobije atribut jedne sokolske župe. Onda se može podeliti na više društava u samom mestu. A sva su društva članovi te župe. Na pr.: Sokolska Župa Beograd itd., Sokolska Župa Beograd sastoji se iz četiri sokolska društva, i to Soko Beograd I., II., III. i IV. itd.

Ako ima velike varoši, gdje od prije postoji više sokolskih društava, iz raznih razloga, imaju sva ta društva da se spoje u jedno i osnuju jedno društvo. Prema broju vježbača postaju župe ili ne.

Nacrt i statut osnivanja sokolskih župa.

1. Prema novom položaju i stanju države i naroda Srba, Hrvata i Slovenaca, imaju da se osnuju mnoge nove sokolske župe i imaju da se razruše mnoge stare sokolske župe.

2. Osnivanje novih sokolskih župa temelji načelno na faktu, da se granice države Srba, Hrvata i Slovenaca ne će točno pokrivati

sa granicama naroda Srba, Hrvata i Slovenaca s jedne strane, a s druge na faktu, da će granice i državne i narodne biti od neprijateljskog elementa zasebno ugrožene.

3. Zato se prihvaća nacrt i statut o osnivanju župa u Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca, pa se time rješava i pitanje t. zv. dvije ili tri župe, a na jednom teritoriju, dakle pitanje pomiješanih župa.

4. Nove sokolske župe imaju da se osnivaju u Srbiji, zatim u Banatu i Bačkoj, onda u Medjumurju.

Zasebno imaju da se utvrde i učvrste i zaokruže sve već postojeće nemiješane župe, koje su na granicama države.

Sve pomiješane župe se uništavaju.

5. Isključeno je, da teritorija, područja, novih župa idu granicama unutar samoga naroda, koje od starine dijele pleme od plemena ili zemlju od zemlje, nego je apsolutan zahtjev, da granice područja novih župa, gdje god se to može, idu preko starih medja.

6. Uništavaju se sve župe u Hrvatskoj i Slavoniji, te u Bosni i Hercegovini; dokle se ne osnuju nove župe, sva su društva direktno članovi Sokolskog Saveza SHS i do ožujka 1920. g. imaju da se izgrade nove župe na tim područjima.

7. Uništavaju se sve župe na Primorju i u Dalmaciji; dokle se ne osnuju nove župe, sva su društva direktno članovi Sokolskog Saveza SHS i do ožujka 1920. g. imaju da se izgrade tamo nove župe.

8. Osnivanje novih župa ima da se ravna potrebama jednog kraja, gustoćom naroda, množinom gradova i sela, spojem društava, položajem i razmještajem prirodnih, a malih i živih središta u narodu i t. d.

9. Društva, ostala bez župa, postaju članovi Sokolskog Saveza SHS sa istim odnošajem, kakav ih je za staru župu vezao. Župe, koje se uništavaju, čine to na svojim skupštinama, zaključuju same to svoje uništavanje i do osnutka novih župa u tom kraju predaju arhive i imovinu onom svome društvu, koje je u sjedištu župe.

Dodatak nacrtu i statutu osnivanja novih sokolskih župa.

I.

Prije svega imaju da se osnuju i utvrde one nove sokolske župe, koje su potrebne kako za odbranu ugroženih granica tako za jačanje i uzdržavanje dijelova naroda Srba, Hrvata i Slovenaca, što

će ostati privremeno izvan granica države Srba, Hrvata i Slovenaca.

1. Osniva se župa u Zadru.

2. Osniva se župa u Spljetu.

Obje ove župe imaju za zadaću, da sakupe i spoje sva sokolska društva Dalmacije i Primorja. Župa Zadar ide gore do Sušaka, dole do pola puta prema Spljetu. Župa Spljet ide na jug do Dubrovnika.

3. Osniva se župa Sušak.

Ova župa ima za zadaću, da sakupi i spoji i učvrsti sva sokolska društva u Istri.

6. Osniva se župa Varaždin.

Ova župa ima da brani Medjumurje.

7. Osniva se župa Osijek.

Ova župa ima da brani ugao između Drave i Dunava, odprilike područje Baranje.

8. Osniva se župa Subotica.

Područje ove župe je između Dunava i Tise, ide na jug do Novogšada.

9. Osniva se župa Bečkerek.

Područje ove župe ide na istok od Tise i brani zapadni Banat.

10. Osniva se župa Vršac.

Područje ove župe je istočni Banat.

11. Osniva se župa Negotin.

12. Osniva se župa Niš.

13. Osniva se župa Skoplje.

Ove tri župe imaju da sokolski utvrde i ojačaju naše narodne granice čisto na istok.

14. Osniva se župa Bitolj.

Područje ove župe je južni dio naše države.

15. Osniva se župa Prizren.

Područje ove župe je jugozapadni dio našeg naroda.

4. Osniva se župa Gorica.

Područje ove župe je najzapadniji dio našeg naroda u Sloveniji.

5. Osniva se župa Maribor.

Područje ove župe je krajnji sjevero-zapadni dio našeg naroda u Sloveniji.

II.

Osnivanje ovih župa sokolskih određuje cijelokupno Sokolstvo Srba, Hrvata i Slovenaca. Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca ima ovo određenje u sporazumu sa dotičnim društvima da izvrši. Rok svršetka ovoga rada jeste najduže 6. mjeseci nakon izdanog određenja.

III.

U središte svake od ovih župa delegira Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca jednog tajnika i jednog učitelja tje. vježbe, te ih i plaća. Rad tajnika je organizacija kulturno-prosvetnog duha, a rad učitelja je organizacija gimnastičkog sokolskog djela zadaće dotične župe. Oboje su pridijeljeni upravnom odboru župe, ravnopravni su sa članovima upavnog odbora župe i zastupaju direktno Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca. Svaka župa mora imati svoju veću sokolanu za vježbe, a gradnju sokolane ima da spoji sa akcijom koncentracije i organizacije cjelokupne privatne narodne inicijative svoga mjesta i svoga kraja, tako da se na pr. sva narodna društva okupe oko sokolane i da ih upravni odbor župe vodi u zajedničkom radu i težnjama. Ne smeta, ako se sokolane nazovu narodnim domovima.

V.

Za pomoć ovim župama određuje se svake godine po Sokolskom Savezu Srba, Hrvata i Slovenaca jedan sokolski poraz, kako po glavi članova, tako po društvenim i ostalim župama.

VI.

Po dve ili tri od ovih župa zajedno imaju da izdaju svoj zaseban sokolsko-narodni list. Tako na pr. župa Spljet, Zadar i Sušak, — onda župe Gorica, Maribor, — onda župa Varaždin, Osek, — onda župa Subotica, Bečkerek i Vršac, — onda župe Negotin, Niš, Skoplje, — onda župe Bitolj, Prizren.

VII.

U zadaću ovih župa spada organizacija sokolsko-pobratimskih društava, te održavanje malih sokolsko-pobratimskih škola.

VIII.

U zadaću ovih župa spada organizacija sokolskog vežbanja u smislu vojničkom, znači da se imaju vežbati vojne vježbe i

upotreba oružja, te osnovati streljačka udruženja gde ih već od pre nema. U tome poslu ima župa da bude u direktnoj vezi i sporazumu sa organima vojske u svome kraju.

IX.

Osnivanje ostalih sokolskih župa, odgovarajući osnovnim načelima gornjeg celog nacrtu, ima da sprovede Sokol. Savez Srba, Hrvata i Slovenaca.

Ovome prilazi jedna skica.

Tjelesna vježba.

1. Sistem tjelesne vježbe, proveden u Sokolstvu Srba, Hrvata i Slovenaca je jedan i jedinstven, i jeste u glavnom t. z. sokolski sistem.

2. Ide se za tim, da se tjelesna vježba u Sokolstvu Srba, Hrvata i Slovenaca, stavi u stručne i izučene ruke učitelja tjel. vježbe.

3. Tjelesna vježba ima u svakom društvu da se protegne na sve staleže, na sva doba i spolove.

4. Pored stručnog učitelja tjelesne vježbe, ne može se vježbati bez t. zv. sokolane, ili društvenog doma. Za gradnju ovih domova imaju u prvom redu da se zauzmu sokolska društva, te da stupe u zajedničku akciju i sa ostalim patrijotskim društvima svoga mjesta.

Prva svečana sjednica sokolskog sabora Srba, Hrvata i Slovenaca.

28. VI. 1919.

Nakon jutarnje službe Vidovdanske, održane dne 28. VI. o. g., sastaju se izaslanici sokol. društava, župa i saveza, zajedno sa sokol. gostima, na prvu svečanu sednicu sokol. sabora.

Overovljenje izaslanika obavljeno je u glavnom već dne 27. VI. o. g. po podne i u večer, te je po tome sastavljen imenik i spisak sviiju izaslanika. Ostatak overovljenja može da se obavi i dne 28. VI. u jutro pre svečane sednice.

Pošto bude utvrđeno, da je preko polovine sokol. društava Srba, Hrvata i Slovenaca, te preko polovine župa, poslalo izaslanike, može se sabor proglasiti otvorenim.

Overovljenje, i sastavljanje spiska i imenika izaslanika, te otvaranje prve sednice obavlja predsjedništvo Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca. U 9 sati do podne dne 28. VI. o. g.

otvara predsjednik (ili podpredsjednik) Sokol. Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca prvu svečanu sednicu sokol. sabora Srba, Hrvata i Slovenaca.

Ujedno ima da izreče pozdrav.gostima i vladi.

Nakon njegovog govora dolaze odgovori gostiju i vlade.

Prva tačka dnevnog reda je pročitavanje spiska i imenika izaslanika. — Zatim se čita nacrt poslovnika sokol. sabora i razdeli izaslanicima. — Po tome poslovniku predlaže predsjednik Sokol. Sav. SHS. konstituiranje sabora. — Obavi se izbor predsjedništva sabora. — Tajnik Sokol. Sav. SHS. pročita načelno stanovište o odnošaju države i Sokolstva. — Time se završuje prva svečana sednica, i predsjednik sabora određuje drugu svečanu sednicu za 29. VI. ili 30. VI. do podne.

Načelno stanovište Sokolskog Saveza SHS. o državi i Sokolstvu.

Sokolstvo Srba, Hrvata i Slovenaca stoji na stanovištu da, kao što je neophodno potrebno da građani države i naroda Srba, Hrvata i Slovenaca budu siti, budu odeveni, budu obrazovani umno i duševno, da isto tako moraju biti telesno zdravi i jaki, kako radi samog sebe, tako radi potomstva, tako radi dostojnog, sretnog i snažnog života zajednice i celine.

Telesno zdravlje i snaga mogu biti urodjeni, nasledjeni; no ta količina zdravlja i snage, kraj teških i tvrdih životnih okolnosti i životne borbe današnje, nije dovoljna da se sama od sebe održi, da se sama od sebe razvije do potpunosti, da se pojača i umnogostruči do najbolje upotrebe; zato je potrebno obrazovanje, vaspitanje, odgoj telesnog zdravlja i snage.

Da telesno obrazovanje vodi cilju, mora se odnositi na sve članove države i naroda Srba, Hrvata i Slovenaca, na sve staleže, doba i spolove, mora biti u potpuno stručnim rukama, i moraju na njemu raditi sve kulturne težnje u narodu, kako državna, tako privatna inicijativa.

Celokupan rad na telesnom obrazovanju naroda mora biti organiziran, spojen, sporazuman i ujedinen. Uviđajući to i radeći i samo u tome pravcu Sokolstvo Srba, Hrvata i Slovenaca uzima na sebe zadaću, da celokupan rad na telesnom obrazovanju naroda organizuje, sporazume i ujedini, i podigne do najvišeg stepena.

Dva glavna i odlučujuća faktora stoje ovde na prvom mestu, to je država s jedne, i Sokolstvo s druge strane. U prvom redu neophodno je potrebno, da se razjasni i utvrdi odnošaj od ovo dvoje.

Kao svoju, slobodnu i narodnu državu Sokolstvo je pomaže svim silama, i služi joj svugde i svagda. S druge strane takova naša, slobodna i narodna država mora da pomaže sve kulturne, velike i važne pokrete, dakle i Sokolstvo, kao kulturnan, velik i važan pokret bez premca, te da mu olakša da se do potpunog savršenstva i snage razvije.

Dve državne ustanove dolaze kod promotrenja države i Sokolstva odmah u obzir, jedna je škola, druga je vojska.

Prema osnovnom gledištu, da je telesno obrazovanje potrebno celokupnom narodu, svima staležima, svim doba i spolovima, zatim da je zasebno potrebno deci, podmlatku i omladini, odakle će se razviti i postati savršeni, zdravi i jaki ljudi, Sokolstvo je stalno u spoju, i dodiru, i vezi sa školom, jer u svojim sokolanama i igralištima telesno obrazuje ljudski materijal, kako pre škole, tako između škole, tako i iza škole. Pa čak kada bi škola, kao državna ustanova, i Sokolstvo kao narodna ustanova, bili slučajno elementi strani, tuđi, nerodjeni i nepoznati, čak i onda bi telesno obrazovanje škole i Sokol. morali biti ako ne jednog i istog, ali bar sličnog sistema, i raditi u nekom sporazumu i doticaju. U jednoj narodnoj državi je telesno obrazovanje, kao deo čovečanskog obrazovanja u opće, jedno i jedinstveno, pa je zato telesno obrazovanje Sokolstva jedno, jednako i jedinstveno.

Sredstvima i načinom, naučno utvrđenim, stručno sprovedenim, prilagadjeno ranom dečijem dobu, Sokolstvo uzima za svoje članove decu od treće godine, upisuje ih u svoje protokole, vežba ih i zanima ih i obrazuje ih u sokolskim zabavištima i igralištima, i dovodi ih jake, radosne, rumene i zdrave, kočoperne i hrabre do škole. Sokolstvo polaže veliku važnost na to, da se sa stupanjem u školu ne odeli od dece, nego ono baš hoće, da stalno o svojim najmanjim i najmilijim članovima vodi neprestano brigu, nadgleda ih u pogledu telesnog obrazovanja, ne ispušta ih iz vida, pomaže učiteljima, i odmah o ferijama, o dopustima, prihvati decu u svoje okrilje, održa kontinuitet telesnog obrazovanja i izvršava ga bez prekida, jer bitan uslov koristi i blagodat telesnog obrazovanja, u najširem smislu, leži u stalnosti istoga.

Za vreme škole se Sokolstvo i škola dopunjuju, izmenjuju, i rade na istom materijalu zajedničkim sredstvima. I kao što je u osnovnoj, nastavlja se pojačan, metodički i drugčije prilagodjen rad na tel. obrazovanju dalje, te odnošaj škole i Sokolstva ostaje isti. Od dece je postao podmladak, i prema općem razvoju menja se način upotrebe tel. vežbe, ali se stalnost ne prekida. Sve donde, dok sa 16-tom godinom mladići ne postanu članovima i sokol društva i škole. Protokol počeo pre 12 godina se nastavlja, uvadja se potrebno, ličnost ima svoju istoriju i podatke, odakle se može mnogo toga videti, znati i oceniti.

Uzajmičan rad Sokolstva i škole ide iza srednje škole i na veliku školu, i na sve ostale stručne škole. Kontinuitet se ne prekida, materijal se dalje obradjuje, oblagorodjuje, usavršuje, od podmlatka su odavno postali pravi članovi društava sokolskih, telesno obrazovanje je i po posledicama i po učenju i po trajanju postavljeno na stalnu i realnu osnovu, i postalo težnjom, načelom, pravim bićem same ličnosti, i osigurana je nada, da se iskoreniti, izvrnuti ili uginuti nikada ne će. I sa obilnim datima o tel. sposobnostima, vrlinama i svojstvima, dolazi naš član do vojske.

Šegrtski i naučnički podmladak ostaje u neprekidnoj vezi sa sokolskim društvom, a seljački podmladak sa svojim sokolsko-pobratimskim kolom, gde se istim jakim, utvrđenim i ispitanim sistemom tel. vežbe nastavlja tel. obrazovanje, vode podatci, i tako se i ova veća grupa dovodi do vojske.

Da se taj ogromni posao tel. obrazovanja obavi kako treba, moramo osim sistema tel. vežbe imati mnogo stručnih učitelja i nastavnika tel. vežba. U prvom času moramo se ispomoći bogatstvom kadera stručnih učitelja tel. vežba kod braće Čeha. A u isto vreme moramo obaviti dva osnovna posla, svoja rodjena. Moramo u obrazovanje učitelja i nastavnika postaviti učenje tel. vežbe kao obligatan predmet, moramo izvestan broj zgodnih mladih ljudi poslati na stranu u postojeće škole tel. vežbe, i moramo gledati da nadjemo uslove, da kod kuće što pre podignemo i osnujemo zasebne stručne i visoke škole, za čisto učenje predavanja i učenja telesnih vežba, da dakle stvorimo svoj kader učitelja tel. vežba.

Da se tako razgranata tel. vežba može provadjati moramo graditi mnoge vežbaonice i mnoge sokolane, pa će biti potrebno, da se izradi naert i plan takovih zgrada, kako je najpodesnije i najbolje. Moramo radi produkeije sprava za tel. vežbu osnovati fa-

briku za to, svoju, tu kod kuće. Moramo se pobrinuti za radionice vežbačkih odela. Moramo stvoriti izvesnu literaturu za tel. vežbu, izdavati stručne listove, podići centralnu biblioteku, uvesti u život nadzornike tel. vežba, stupiti u kontakt sa internacionalnom tel. vežbom i ustanovama za to, u obliku stručnih komisija i anketa održati se stalno u živosti, držati sletove i utakmice, angažovati sve patriotske krugove za naš rad, jednom reči poduzeti i to sve i još sve drugo, što god možemo, da postavljeni zadatak pokušamo rešiti kako to svesnom, mladom i jakom narodu i državi dolikuje i priliči!

Taj zadatak je zbilja koliko lep, i uzvišen, i koristan, toliko velik i ogroman, pa ne može biti drugačije, nego da država i Sokolstvo idu ovde zajednički, složno i uporedo! Toliko u kratko o školi, a dabogme da su ovo samo naslovi, čiji detalji spadaju u rad i izradu čitavih pokolenja.

Obrazujući telesno pojedinca, i škola, i Sokolstvo, doveli su ga jakog, zdravog, nepokvarenog i radosnog do vojske! Za vojsku nije svejedno, da li će na asentnim komisijama dobiti masu krležavaca, slabica i škartova. Pa već po tome stoji Sokolstvo u tesnoj vezi i odnošaju sa vojskom. No vojska ima svoje zahteve u smislu tel. izvežbanosti, kretanja, sposobnosti, snage i jačine, okretnosti, prisebnosti, i t. d. te najposle poznavanja i rada oružjem. Sve to je samo donde novo, i iznenadno za sokolaša, dokle on u prethodnom obrazovanju nije imao pojma o tome, nije učen tome, nije spreman i pripreman na to, ali samo dotle!

I jedna od najlakših stvari je, da se elementi vojničkog tel. obrazovanja unesu, po prethodnom sporazumu sa vojskom, u sistem tel. obrazovanja Sokolstva i škola. Jednom reči da zbilja tel. obrazovanje celokupne omladine, u i van vojske, pre i posle nje, bude jedno, jednako i izjednačeno.

Na taj način jača se vojska, skraćuje se rok vojničkog obrazovanja, olakšana su napredovanja u vojsci, približi se vojska i narod toliko, da bude jedno, kao što i jeste i mora da bude.

Sokolana, škola i kasarna postaju ustanove uzajamne, bliske, one se dopunjavaju, usavršuju i ispomažu, i sve u jednom cilju: da čovek bude savršen, sretan, zdrav, sposoban i jak, — a to je temelj državnog i društvenog života.

Kako izmedju škole, tako izmedju vojske i Sokolstva mora da se uspostavi odnošaj zajednice i jedinstvenog rada. Jer je Sokol-

stvo zaista i narodna škola, i narodna vojska! Pa se i po ovome, sasvim u kratko iznešenom zadatku jasno vidi, da zbilja ne može biti drugačije, nego da država i Sokolstvo moraju ići zajednički, složno i uporedo!

Treća stvar, koja u promatranju одношaja Sokolstva i države dolazi brzo na red, jeste t. zv. kulturno-prosvetni rad Sokolstva, borba Sokolstva protiv pijanstva, nepismenosti, težnja za nacionalnim i moralnim obrazovanjem široke mase narodne, osobito seljaka i t. d.

U kulturno-prosvetnom radu ujedinjeno je danas čovečanstvo, pa su svugda angažovani u tom pravcu svi faktori, kojima ljudsko društvo raspolaže, te je jasno da i naša državna inicijativa ne će ovde biti niti mrtva, niti slepa, nego će ići svojim velikim putem neprestano u napredak!

Raditi kulturno-prosvetno znači raditi zajednički! Pa se i odatle vidi da Sokolstvo i država idu opet istim putem, i moraju i ići istim putem!

Valja samo da se dobro i snažno iskorači, te napreduje! Od predloga ima da postane delo! I prvo je i glavno, da se osnuju sokolsko-pobratimske škole kroz celu našu državu, gde bi se naš seljak i seljanka kulturno-prosvetno i moralno obrazovali. Valja odnegovati dobre i spremne predavače, te ih slati kroz narod. Valja sastaviti male izložbe o potrebnim znanjima, putne biblioteke, izdavati listove i obrazovati centralne ustanove, za sav taj rad, srediti ga, složiti ga, razvrstati, pojačati i umnožiti, i večno budno i živahno gurati napred.

Promatrajući одношaj države i Sokolstva vidimo jasno, da obe ove ustanove idu i moraju ići istim putem, pa su dakle upućene jedna na drugu, ne po prolaznoj simpatiji i raspoloženju, nego po osnovnom zakonu težnje napretku, cvetanju, blagostanju i sreći naroda, za koga oboje jedino i postoje.

I ako dalje gledamo rad sokolski, stalno ćemo uočiti kako se podudara tačno sa radom države.

Rad države na čuvanju i jačanju narodnog zdravlja morao bi da sam po sebi organizuje Sokolstvo, kada Sokolstva ne bi bilo! Jer braniti se od slabosti i bolesti ne znači ništa drugo, nego uništiti uzroke slabosti i bolesti. A to se najbolje postiže jakim i intenzivnom telesnom kulturom i tel. obrazovanjem, što je glavni zadatak Sokolstva. Koliko su blizu i kako su upravo oba jedan, i rad

države i rad Sokolstva, još se bolje shvati, kada se uzme u obzir celí kulturno-prosvetni rad sokolski. Jer nema čuvanja narodnog zdravlja bez svesti o potrebi zdravlja, bez znanja o načinima čuvanja zdravlja, bez metode i sistema da se zdravlje utvrdi, ojača i podigne do najveće mogućnosti.

Sa upozorenjem na ekskvizitnu i duboku važnost sokolsko-pobratimskog rada u Sokolstvu za samu državu, za svest njezinih građana, za sposobnost ekonomskog razvića, za moć održanja svog mesta u borbi za život, možemo završiti ovako:

Problem odnošaja države i Sokolstva jeste u stvari problem odnošaja zvanične i privatne inicijative,

zvanična inicijativa ima da ostvaruje sve potrebno, i pošto je njeno polje celina, ona od potrebnoga mora da ostvari t. z. minimum,

privatna inicijativa je suvišak nagomilane energije, radi na delovima celine, i u ostvarenju težnja ide i mora da ide do t. zv. maksimuma,

govoreći o telesnom obrazovanju i o telesnoj kulturi utvrdjujemo, da je telesno obrazovanje potrebno za sve,

država mora da ostvari minimum toga, t. j. da pruži sredstva, kako da se minimum tel. obrazovanja može ostvariti za sve i za svakoga, tu dolaze država i Sokolstvo u najuži spoj, jer Sokolstvo privlaća, kao privatna inicijativa u poslu tel. obrazovanja za sve, zadatak dalje i od minimuma ga podiže u vis, sve više, bolje i jače, težeći idealu, t. j. maksimumu tel. obrazovanja za sve,

Radeći na tel. obrazovanju rade i država i Sokolstvo jedan i isti rad, pa ga moraju raditi zajednički i sporazumno.

tako je naše mišljenje o odnošaju države i Sokolstva.

0 pravim Sokolima.

Za vreme rata jedan je deo sokola Srba, Hrvata i Slovenaca otišao u tamnice, progonstva i logore, jedan je deo od bivše austrijske vlasti poubijan i uništen, čitave porodice i kuće sokolske su razorene, i jedan je deo ili prebegao u dobrovoljce besmrtné srpske vojske ili se tamo dobrovoljno prijavio, uzeo oružje u ruke i kao jugoslav. dobrovoljci borio se za našu slobodu.

Oslobodjeno Sokolstvo Srba, Hrvata i Slovenaca dužno je ovim pravim sokolima hvale, poštovanja i pomoći. Dužno je da se ti pravi sokoli, živi i mrtvi, iznesu na vidik svakome i pokažu, dužno je da o njima brigu vodi i pomaže i njih, i porodice njihove, dužno je da zabeleži u svoju istoriju njihova imena i njihova dela, junaštva, patnje

i žrtve, da se budućem Sokolstvu sačuva spomen, primer i ugled, dužno je da stane svom snagom na stranu hrabrosti, vrlina i idejalizma, jer na tome počiva lepota i napredak kako celog čovečanstva, tako celog naroda našeg, tako i našega Sokolstva.

Od ovih reči valja učiniti delo, organizovano, promišljeno, sredjeno i neprolazno.

Pre svega ima Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca da sve to odmah uzme u svoje ruke, i da neposredno, ili putem župa i društava, te putem javnih vlasti i ostalih ustanova, sabere i pribere čitavi materijal. Prvo moramo da znamo: ko su, kakovi su, koliko ih je, kako se zovu, kako žive, kako su njihove porodice, roditelji, braća i sestre, žene i deca, tih pravih sokola, i koji su ostali živi, koji ranjeni, bolesni i ozledjeni, koji su mrtvi. Dakle ima da se sastavi spisak i imenik svih pravih sokola, svih onih koji su za Sokolstvo stradali, trpeli, bili gonjeni, bili ubijeni, i svih onih koji su kao sokoli otišli u dobrovoljce besmrtno vojske srpske, te se kao takovi, ili kao jugoslavenske legije borili i krvarili za nas i za slobodu našu.

Svi ti prikupljeni podatci, obavesti, pisma i slike, i t. d. imaju da budu gradjom, koja će se u dva pravca da upotrebi i iskoristi. S jedne strane ima da se napiše i izda istorija pravih sokola, s druge strane ima da se dodje blizu, pruži bratska ruka i priskoči u pomoć svim ovim pravim sokolima, zajedno sa porodicama njihovim, kojima pomoći treba.

Ovo je veliki i vrlo važan rad Sokolstva Srba, Hrvata i Slovenaca, i o njemu je govoreno već onda na prvom glasovitom sokolsku sastanku dne 26./I. o. g. u Zagrebu.

Od reči valja učiniti delo! Ovo se sastoji: iz prikupljanja podataka, iz objava kako da se podatci prikupe, iz sredjivanja svega i priprava za temeljnu i konačnu obradu, i što je najglavnije iz uspostave veze sadašnjeg Sokolstva sa ovim pravim sokolima, iz obrazovanja pomoćne akcije, koju je spašena celina apsolutno dužna prema postradalom delu. Sve to je neodložno i ima da se sprovadja odlučno, oduševljeno i brzo, a što se ni za časak ne može i ne sme odložiti, to je akcija zauzimanja i pomoći za sve one prave sokole, kojima je to danas potrebno.

Imade pravih sokola čije su porodice u bedi i nevolji, čija su deca neobuvena i gladna, imade pravih sokola čiji su domovi razoreni ili pokriveni slamom, imade pravih sokola koji su obogaljeni, nemoćni, siroti, ostavljeni, dok je na drugoj strani mnogo sokolske braće u dobru, raskošu i blagostanju, koji i ne znaju šta je sve tuge, očaja, bolova i propasti doneo i sokolima ovaj rat.

Celi narod ima da zagrl i zakrili svoje vojnike i svoje dobrovoljce, a Sokolstvo ima da zagrl i zakrili svoje.

Sokolski sabor Srba, Hrvata i Slovenaca ima da odmah načelno usvoji ovo i da izda naredjenje Sokol. Savezu sa općom direktivom o najbržem i najodlučnijem postupanju u tome pravcu.

0 sokolskom porezu.

Dosadašnji način, kako je Sokolstvo pribiralo i smagalo materijalna sredstva u svrhu ispunjenja svojih zadataka, sastojao se ili u skupljanju »dobrovoljnih priloga«, ili u prodaji gimnastičkih produkcija (t. zv. javnih vežbi, sletova, akademija, zabava itd.) i nekih drugih sitnica, ili najposle u ubiranju članarine.

Sve je to prvo stajalo na labavim nogama, a drugo nije doводilo do pravog i velikog efekta. »Dobrovoljni« prilozi bili su neka vrsta milostinje, koju se moralo upravo isprosjačiti a od ljudi, koji često nisu o Sokolstvu imali niti pravi pojam, koji često nisu smeli dati ništa Sokolstvu, jer su bili suviše niski i prljavi prema uzvišenoj ideji o kojoj se radilo. Prodaja gimnastičkih produkcija i nekih drugih sitnica bila je sporadična, neumesna, nepraktična često, i u mesto dohodaka donosila je usljed nerazboritosti priredjivača i prodavača često deficite. A ubiranje članarine bilo je komplicirano dugačkim i teškim putem, koji se nije dao kontrolirati, koji nije bio put, nego čista smetnja, te je pojedinac crpljen od društva, ovo od župe, župa od saveza, i efekat je što je dalje išao bivao sve tanji, mršaviji i slabiji, tako da je bilo slučajeva gde je jedno društvo bilo jače u tom pogledu i bogatije od celog saveza!

Veliki sokolski rad, kako je zamišljen i ocrtan za budućnost, traži i velikih materijalnih sredstava. To je prvo! A drugo je, da je neophodno potrebno, da vrhovna sokolska organizacija ima i raspolaze sa najviše materijalnih sredstava, prosto zato, što se u prvom redu o celini radi, o visokom gledanju na celinu i njeno razvijanje, o ispunjavanju izdataka općih, a ne sitnih, lokalnih i malih. Dakle tražimo: velika materijalna sredstva, i ta sredstva prvo u ruke i na raspolaganje Sokolskom Savezu! Da bi se to postiglo ima da se raspiše sokolski porez na celokupno Sokolstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.

Taj porez imaju da plaćaju pojedinci, svake godine od jednom i u određenoj svoti, direktno i izravno samom Sokolskom Savezu.

Isto tako i sve župe sokolske.

Pojedinački porez iznosi jedan dinar, društveni porez iznosi dvadeset i pet dinara, župski porez iznosi stotinu dinara. To je minimum koji mora da se plati kao porez sokolski, bez obzira na druge sokolske obveze i bez veze sa njima. Prema tome bi t. zv. članarina savezna odpala.

Skupljanje »dobrovoljnih priloga« organizovalo bi se u obliku sokolskog darka, tako da se dobrovoljno skuplja za Sokolstvo samo jedan dan, ali onda u celom narodu Srba, Hrvata i Slovenaca, i udešeno na najbolji način, spremljeno jakim sredstvima, i izvedeno snažno, otvoreno i što može biti najuspešnije. Celo to skupljanje sokolskog darka vodio bi Sokolski Savez direktno u vezi sa svim pojedincima, te mesnim i lokalnim odborima. Odredjenje dana skupljanja, objava o tome na

celo Sokolstvo i na ceo narod, proglašenje opunomoćenih izaslanika, spisak skupljača, i t. d. spada sve u brigu i delokrug Sokolskom Savezu, a ovaj je dužan da javno o sakupljanju položi račune.

Pa je neophodno potrebno da sokolski sabor i o tom donese odluku.

Rad po odborima na Sokolskom Saboru Srba, Hrvata i Slovenaca.

28. VI. 1919.

Nakon svečane prve sednice sokolskog sabora nastaje rad po odborima.

Tih odbora ima osam, i jedna komisija.

U svaki je odbor, kao i u komisiju, pozvao Sokol. Savez SHS poznate sokolske prijatelje i stručnjake, označivši im za vremena sve teze, koje su za rešavanje i obradu određene.

Odbori imaju da rade od 28. VI. po podne do 30. VI. do podne. Nakon svršenog rada podnose sav obradjeni materijal predsedništvu sabora, odakle se tačno formulisane stvari iznesu pred drugu svečanu sednicu sabora, a ostalo se predaje Sokol. Savezu SHS na daljnu upotrebu.

Odbori su ovi: organizatorni odbor,

tehnički odbor,

zdravstveni odbor,

pobratimski odbor,

kulturno-prosvetni odbor,

ženski odbor,

sokolsko-školski odbor,

sokolsko-vojni odbor,

i komisija za provodjanje spolj. sok. jedinstva.

Pozvani sokolski prijatelji i stručnjaci imaju da se zabave određenim pitanjima, izaberu sebi jedno ili više za osnovnu obradu, i dodju spremljeni u odbore.

Sem određenih tema računa se da mogu članovi odbora izneti u obradu i drugu koju temu, koja im se korisnom, važnom i potrebnom čini.

Neki odbori će prirodno raditi u užem kontaktu, n. pr. tehnički i vojni, kulturno-prosvetni i pobratimski it.d.

Sokolsko organizatorni odbor.

Теме за решавање.

- I. 1. Sokolski ustav opći deo.
2. Organizacija sokolskih župa.
3. Pravila društva, župe i saveza.
4. Poslovnici i pravilnici.
- II. 5. Poslovník sokolskog sabora. (Sokolski sabor je gl. skupština Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca.)
- III. 6. Odredjenje I. Jugosl. Sokol. sleta.
- IV. 7. Rešenje o učestvovanju Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca, na češkom svesokolskom sletu u Pragu g. 1920.

Соко́лско технички одбор.

Теме за решавање:

1. Образац основне соколске номенклатуре и терминологије.
2. На основу тога обрасца нацрт т. з. команде соколске.
3. Исто тако нацрт организације преходнице у друштвима са пословником.
4. Кратке упуте у систем соколске тел. вежбање те задатак тел. вежбања за соколска друштва, за соколске жупе и за Соколски Савез СХС, почам од јула 1919 године.
5. I. Југославенски Соколски Слет 1920 године.
6. Реферат анкете за тел. вежбу у Загребу 1919.
7. Учествовање на VII. Свесоколском Слету 1920 године у Прагу.

Sokolsko zdravstveni odbor.

Теме за решавање.

1. Letak i kratka higijenska informacija za sokol. vježbače, (da se razdeli, da se objavi u vežbaonicama i sokolanama, itd.) o vežbi telesnoj, (mesto, odelo, zgrada, zrak, vreme, način itd.).
2. Upute o načinu života za tel. vežbače, u pogledu hrane, pića, spavanja, odmora, alkohola, nikotina, seksualnog zanimanja it.d.
3. O dužnostima lekara, koji je član sokolskog društva, pogledom na društvo i vežbu.
4. Uputa o prvoj pomoći za slučajeve, koji se kod telesne vežbe mogu desiti.

Соколско побратимски одбор.

Теме за решавање:

1. Извештај о побратимском раду као и о начинима (тога рада, од стране вођа побратимског покрета у Босни.
2. Извештај о побратимској школи г. 1919. пред прослеће у Сарајеву.
3. Оснутак сталних соколско-побратимских школа у Краљевству СХС.

Соколско културно-просветни одбор.

Предмет за решавање:

1. Соколски листови.
2. Соколска библиотека.
3. Културно-просветни рад соколски.
4. Историја југославенског Соколства.
5. Рад Соколства СХС. у свима крајевима нареди нашега и наше велике државе СХС.
6. Соколска штампарија.

Sokolski ženski odbor.

Теме за решавање:

1. Telesne vežbe kao obligatan predmet za ženske na osnovnim, srednjim, učiteljskim i velikim školama.
2. Obrazovanje ženskih za učitelje tel. vežbe. putem stipendija i putem centralne velike škole za telesnu vežbu u kraljevstvu S. H. S.
3. Pomoćne učiteljice sokolske telesne vežbe za prvo vreme.
4. Žena Jugoslavenka u Sokolstvu.
5. Izveštaj o dosadašnjem stanju telesne vežbe u odnosu prema ženskoj u Jugoslaviji.
6. Izveštaj o dosadanjem одношају Sokolstva na slov. jugu i naše žene.

Соколско просветно-школски одбор.

Теме за решавање:

1. Набавка стручних учитеља за сокол. тел. веџу за сва она места, где је уз сокол. друштво и један средњи школски завод.
2. Уважање предавања сокол. тел. веџе у све школе, где се образују наставници, учитељи и попови, — то је предавање обли-

гатаи предмет, — долази у испитне предмете. Трговачке и војничке школе, те академске школе?

3. Оснивање централне велике школе за учење гимнастике у Краљевству СХС. Стварање кадера учитеља гимнастике.

4. Нацрт задатка тел. веџбе за све основне школе у Краљевству СХС. за год. 1920.

5. Питање засебних надзорника тел. веџбе за Краљевство СХС. (Хофман и др. Бучар).

6. Градње соколана и веџбаоница за тел. веџбу.

7. Стални референт за сокол. тел. веџбу код министарства просвете у Београду.

8. Стварање потребне литературе за тел. веџбу.

9. Одашиљање стипендиста у Праг, Лондон и Париз, у сврху проучавања тел. веџбе.

10. Израда начелног становишта о одношају Сокољства и школе.

Соколско војни одбор.

Теме за решавање:

1. Елементи војничког образовања и спреме, које војска треба, а које Сокољство може да подузме.

2. Одношај соколски образованог војног обвезаника према војски и у војски.

3. Соколске тел. веџбе у војним школама.

4. Организација сокол. слетова према начелима које заступа војска у погледу рада с масом.

5. Изједначење војне и соколске редне команде.

6. Установљење сокол. свечаног одела, према захтевима војске и војничких веџби.

7. Одсек за Сокољство при министарству војном.

Komisija za sprovođanje spoljašnjeg sokolskog jedinstva.

Теме за решавање:

1. Svečano sokolsko odelo.

2. Sokolske zastave.

3. Sokolske oznake.

4. Sokolske značke.

5. Sokolsko geslo i pozdrav.

6. Vežbačko odelo.

7. Sokolska radnja za izradu odela.

8. Sokolska fabrika za gimnastičke sprave.

Нацрт друштвених правила.

§ 1.

Име и место.

Име је друштву Соко, у

§ 2.

Задатак друштва.

Задатак је друштва, да у народу Срба, Хрвата и Словенаца развија и унапређује морално и телесно здравље и снагу. То се постижава :

а) телесним вежбама (систем др. Тирш), витешким играма, мачевањем, пешачењем, јахањем, стрељањем, пливањем итд.,

б) приређивањем јавних већби, излета, састанака, забава и предавања, те уопће културно просветним радом.

Ако се неколицина чланова сласи у секцију, да негује посебну грану гимнастике, или са другим којим културно-просветним задатком, може их одбор по могућности у томе потпомагати и материјално и морално. Имовина секције служи у првом реду за постизавање њеног задатка, а иначе је својина друштва.

§ 3.

Чланови друштва, њихова права и дужности.

1. Чланом друштва може бити свако часно славенско лице, мушко и женско, које је навршило 16 ту годину живота, те у колико се није огрешило о кривични закон ради своје личне користи, односно о прописе друштвеног морала. Чланови и чланице су равноправни у свему.

Ко хоће да ступи у друштво треба да се пријави управном одбору, који ће име његово објавити у друштвеним престоријама, да сваки члан узмогне евентуално приговорити примању пријављеног у друштво. У року од 14 дана иза објаве одлучује управни одбор, да ли се дотични прима. Сваки је позив искључен.

О примању Неславена у друштво одлучује Сок. Савез СХС.

2. Друштво има 3 (три) врсте чланова :

а) утемељаче,

б) помагаче,

в) редовне (већбаче и раднике).

3. Утемељачем постаје, ко је уплатио на једанпут најмање 200 динара.

4. Помагач је ко уплаћује унапред месечно по 2 до 10 динара, по наређењу управног одбора, према имовини и положају.

5. Редовни (извршујући) је онај члан, који редовно суделује у друштвеним вежбама, а уплаћује унапред месечно 1—2 динара. Ко од редовних чланова без извине изостане месец дана од вежбе, дужан је плаћати чланарину као и помагач. Управни одбор код

примања чланова одређује висину чланарине за свакога члана а према овим правилима.

6. Почасним чланом постаје, ко је својим радом стекао особитих заслуга за друштво или за Соколетво у опће, а кога изабере главна скупштина на предлог управног одбора.

7. Добротвором постаје оно часно лице, ко је уплати у друштвену благајницу, једном за свагда (или у оброима за годину дана) најмање 1000 (хиљаду) динара.

8. Главна скупштина има право, да према потреби повиси чланарину свима вретама чланова преко наређења ових правила.

Сви су чланови дужни, да код пријаве приступа у друштво уплате 2 динара као уписнину.

§ 4.

Чланови редовни и помагачи имају право :

1. да учествују у решавању свих друштвених питања на друштвеним скупштинама.
2. да бирају управни одбор, и да могу бити изабрани, ако су навршили 21 годину.
3. да носе друштвени знак и у свечаним приликама друштвено одело.

Осим тога потоњег чланови добротвори, утемељачи и помагачи имају право да присуствују друштвеним већбама, забавама, излетима и т. д.

§ 5.

Чланови редовни и помагачи, који до друштвене скупштине нису уплатили чланарине, не могу на њој гласати, а тако исто и они, који се барем три месеца пред скупштину нису у друштво уписали.

§ 6.

Искључење и иступање из друштва.

1. Сви се чланови овога друштва морају строго држати друштвених правила. Ко буде макар што радио против правила, казниће га управни одбор.

- а) опоменом,
- б) укором,
- в) одстрањењем за неко време из друштва,
- г) искључењем из друштва.

2. Искључити се може сваки члан :

- а) за кога се докаже, да је намерно радио на штету друштва,
- б) који ради против друштвених правила,
- в) који се лоше влада било у друштву или изван друштва.

3. Члана искључује из друштва привремено управни одбор, а у случају призива коначно главна скупштина.

4. Редовни и помагач престаје бити чланом:
 а) својевољним поступањем или б) искључењем,
 в) када за два месеца не уплати чланарине. Ако се такав члан поново прими у друштво мора положити тромесечну чланарину као уписнину.

§ 7.

Скупштине.**Друштвена скупштина:**

а) редовна,
 б) изванредна.
 1. Редовна се скупштина састаје у току месеца јануара сваке године. Њу сазива управни одбор, известивши све чланове на осам дана пред састанак. Са позивом на скупштину мора бити објављен и дневни ред скупштине.
 2. Да се скупштина одржи, потребно је да буде присутна половина друштвених чланова (§ 3. точ. 7 и 4 а и б) иначе се скупштина одгађа на осам дана, а тада ће се одржати без обзира на број присутних чланова.

3. Скупштина врши ове послове:

а) саслушава и претреса извештаје управног и надзорног одбора о годишњем раду и имовном стању друштва,
 б) одређује годишњи прорачун према предлогу управног одбора,
 в) решава евентуалне предлоге, молбе и жалбе,
 г) доноси решавање о коначном искључењу из друштва, (§ 6. точ. 3.в)

д) измењује и допуњује друштвена правила,
 ђ) бира нови управни одбор, њихове заменике и надзорни одбор,
 е) бира двојицу чланова за оверовљење записника,
 ж) бира почасне чланове на предлог управног одбора.
 4. Предлози молбе и жалбе морају се поднети управном одбору најмање на 8 дана пред скупштину.

5. Закључке своје ствара скупштина релативном већином гласова присутних чланова. При једнакој подели гласова одлучује глас председатеља.

6. Управни се одбор бира поименце тајним гласањем или по жељи 3 четвртине присутних чланова аklamацијом. За члана је одбора изабран онај, који добије релативну већину гласова. У случају једнаког броја гласова одлучује копка.

7. О раду сваке скупштине води се записник, који потписује старешина или подстарешина, тајник и два оверовитеља.

8. Изванредна се скупштина састаје:

а) кад то управни одбор нађе за потребно,
 б) кад то писмено захтева једна трећина друштвених чланова. Овоме захтеву дужан је управни одбор удовољити у року од месец дана. Ако управни одбор неби кроз то време сазвао скупштине сазивају је ти чланови сами.

§ 8.

Управни одбор.

1. Друштвом управља одбор од 7 до 12 чланова од којих 2 трећине мора бити из редова редовних чланова. Управни одбор бира скупштина на годину дана.

2. Чланови одбора морају навршити 21-ву годину. Они врше своју дужност бесплатно. Сваки је члан одбора зависан у свом раду од закључка управног одбора.

3. Одбор сачињавају: старешина, заменик, вођа, тајник, благајник, 2 до 7 одборника и три заменика.

4. Управни одбор врши ове послове:

- а) управља друштвеном имовином,
- б) прима чланове у друштво,
- в) поставља и ступшта учитеља и пословођу, те им одређује награде
- г) изриче и извршује казне над члановима,
- д) сазива скупштине и одређује им дневни ред,
- ђ) спрема предлоге и извештаје о своме раду и о стању друштва и подноси их друштвеној скупштини и жупном одбору,
- е) израђује пословник и кућевни ред, а по предлогу преходничког збора ред за друштвене и јавне веће, натецавање и излете,
- х) отклања евентуалне несугласице међу члановима,
- з) побире приносе чланова,
- и) припређује јавне веће, натецања, излете, забаве и предавања,
- ј) набавља потребне справе за друштво и чини издатке према одређеном прорачуну.

5. Одбор одржава своје седнице према потреби, на позив старешине или заменика старешине или на предлог четворце чланова управног одбора. Одборска је седница заковита, ако је сасм старешине или заменика старешине присутно барем половина чланова управног одбора.

Закључке ствара одбор, релативном већином гласова присутних чланова. Гласање бива усмено, или тајно, ако то захтева ма и један члан управног одбора. Ако се при усменом гласању гласови поделе, одлучује она страна, на којој је гласао старешина, ако се поделе гласови на тајном гласању, одлучује коцка.

6. Ако се у току године управни место или буду запречени у вршењу дужности: вођа, тајник, благајник, одбор може попуњити њихово место одборским заменицима. Ако би број управљених места прешао једну трећину управни је одбор дужан сазвати изванредну скупштину.

7. О сједницама управног одбора води се записник, који потписују присутни чланови, а води га тајник.

§ 9.

1. Старешина врши ове дужности.

а) води главну бригу о целокупном раду друштвеном и о извршавању скупштинских и одборских закључака.

б) заступа друштво у споразуму са управним одбором, у јавности и пред влашћу,

в) председава одборским седницама и друштвеним скупштинама,

г) прима и потписује са тајником сву друштвену преписку, а са благајником све списе, који спадају у благајников делокруг.

2. Заменик старешине заменује у свему старешину.

§ 10.

Тајник води записник одборских седница друштвених скупштина и друштвену преписку, а потписује је заједно са старешином, држи у реду друштвену архиву и књижицу, води статистику друштва и подноси редовној скупштини извештај о друштвеном раду.

§ 11.

1. Благајник скупља друштвене приходе, исплаћује друштвене трошкове према одлуци управнога одбора, подноси редовној скупштини годишњи рачунски извештај а управном одбору рачуне по потреби или захтеву, одговара за друштвену благајницу и потписује са старешином списе, који спадају у његов делокруг. У ручној каси благајник не сме држати више од 100 динара, остали новац мора уложити на приклад у који новчани завод.

2. Благајник се брине за сву друштвену имовину напосе за вежбаоницу, справе и намештај, те подноси и о томе извештај друштвеној скупштини, према инвентару.

§ 12.

Вођа управља уз предњачки збор, по пословнику стручном стручном друштвеном рада; избор чланова предњачкога збора, као и њихов пословник потврђује управни одбор.

§ 13.

Одборници потпомажу у раду остале чланове и заменује их према потреби. Делокруг учитеља и пословође одређује се по друштвеном пословнику.

§ 14.

Управни је одбор за цео свој рад одговоран друштвеној скупштини.

§ 15.

Надзорни одбор.

1. Целокупни друштвени рад надзире надзорни одбор. Он се састоји од три члана, а бира га друштвена скупштина на годину дана. Чланови надзорнога одбора врше своју дужност такођер бесплатно.

2. Дужности су надзорног одбора ове :

а) да води надзор над друштвеном имовином, за то има право да у свако доба прегледа стање друштвене благајне и имовине.

б) да подноси друштвеној скупштини годишњи извештај о исправности стања друштвене благајнице и имовине,

в) да сазове изванредну скупштину у случају, ако управни одбор не испуњава дужности, које су му по правилима прописане.

Закључак је надзорног одбора ваљан, ако су га створила најмање два његова члана.

§ 16.

Друштвену имовину сачињавају :

а) поклони и завештаји,

б) улози чланова добротвора и утемељитеља од којих се сме само интерес трошити, а главница изнимно, и то по закључку главне скупштине. Ови улози сачињавају сталан друштвени фонд,

в) редовни члански прилози (месечна чланарина),

г) приходи приређених забава, јавних вежба и предавања,

д) некретнине, сираве, намештаји, књижница.

§ 17.

Порота.

Размирице међу члановима, ако их управни одбор не може одклонити решава поротни суд од пет чланова. Свака спорна странка бира двојицу из друштва, а они петога себи за председника. Ако се у избору председника не могу споразумети, одлучује коцка. Поротни суд одлучује већином гласова. Сваки се члан мора покорити одлуци поротног суда, даљег призива нема.

Ко се не покори одлуци поротног суда, искључује се из друштва.

§ 18.

Опште установе.

Друштвена година почиње почетком јануара.

§ 19.

Службени је језик ерско-хрватски (словенски), писмо ћирилица и латиница.

§ 20.

Друштво има у соколану изостављен кућевни ред, којим се на првом месту редовним а и осталим члановима тачно одређују дужности код вежбања, излета, састанака, забава и т. д. Сваки је члан дужан строго се држати кућевног реда, јер се у случају нарушаја с њиме поступа према овим правилима и према кућевном реду.

§ 21.

Престанак друштва.

Друштво престаје: Закључком друштвене скупштине, на којој мора бити присутно најмање две трећине чланова, те ако се од присутних изразе најмање две трећине за престанак; овој скупштини мора присуствовати изасланик дотичне Жупе, или соколског савеза СХС.

§ 22.

У случају престанка друштва прелази сва његова имовина у руке дотичне соколске Жупе или Соколског савеза СХС., који ће њиме посебно управљати, све док се не оснује нови Соко у истом месту.

Нацрт правила жупе соколске.

§ 1.

Име и седиште.

Соколска друштва у удружују се под именом Соколска Жупа

Седиште је Жупе у, као у сталном боравишту жупског старешине, тајника и благајника.

§ 2.

Сврха.

Сврха је Жупе његовање народног јединства Срба, Хрвата и Словенаца у соколским друштвима, спровођење просветног и моралног образовања, те гајење гимнастике и четништва, као и зближавање и узајамно потпомагање удружених соколских друштава.

§ 3.

Средства.

Сврха се постизава: а) уважањем гимнастике по јединачном Соколском систему и начину, б) припређивањем састанака, јавних већби, надметања, излета и свечаности, в) изашливањем предњака и надзорника у поједина друштва Жупе, г) предавањима и издавањем списа, који се тичу гимнастике и соколства те народно просветних задатака уједињеног нашега народа, д) старањем о оснивању нових соколских друштава те чета Соколских на селима, ђ) моралном и материјалном потпором појединих соколских друштава, е) уплатама чланарине као и легатима и даровима.

§ 4.

Чланство.

Чланом Жупе може бити свако соколско друштво у оквиру подручја, те које се одбору Жупе пријави, а овај га прими. Код пријаве треба да предложи:

- а) два примерка одобрених својих правила,
- б) попис чланова, опис друштвених просторија (вежбаонице) и справа, као и начин вежбања;
- в) остале податке, које би одбор Жупе још посебно тражио.

§ 5.

Чланом Жупе престаје бити друштво:

а) које правилно донесеним закључком иступи из Жупе и како одбору Жупе тако и сокол. савезу СХС. то писмено пријави,

б) које заосталу чланарину за прошлу годину ни после трију опомена не плати и на основу тога га Жупски одбор обавестивши о томе и Сокол. Савес СХС. избрише из именика чланова; оваково друштво може, ако накнадно уплати свој дуг, поново у Жупу бити примљено.

в) које закључком главне скупштине до обавести Сокол. Савеза СХС. буде из Жупе искључено. Друштво се може из Жупе искључити: 1. ако не испуњава своје дужности, 2. ако ради против интереса Жупе и Соколства.

Које друштво не пријави своје иступање из Жупе најдаље до 1. децембра по новом календару, сматра се чланом жупе за идућу годину.

§ 6.

Права и дужности чланова:

1. Свако друштво примљено у Жупу има право, да учествује у свима у § 3. наведеним деловањима, право активног и пасивног избора, те право предлагања и гласања у главним скупштинама Жупе према установама ових правила.

2. Дужности сваког друштва које спада у Жупу јесу:

а) уплаћивати чланарину, коју главна скупштина Жупе одреди и то за сваку годину најкасније до месеца марта,

б) слати од управног одбора своја изабрана 2 заступника и њихове заменике у главну скупштину Жупе,

в) изабрати и јавити старешинству жупе свога одборника и његова заменика из круга својих чланова и слати их у управни одбор Жупе,

г) учествовати у јавним вежбама Жупе и припређивати бар једанпут за 2 године јавну вежбу или надметање, било само, било заједнички с другим друштвима уз приволу одбора Жупе,

д) слати на предњачке састанке Жупе предњаче или учитеље,

h) слати у одређено време одбору Жупе точан извештај о своме раду;

е) извршивати све налоге и одредбе Жупе.

3. За друштва која су у току године примљена у Жупу вреде у погледу чланарине ове установе.

Ако је друштво пријављено пре главне скупштине Жупе, плаћа чланарину већ за текућу годину, а ако је приступило у Жупу после главне скупштине, онда плаћа чланарину тек од јануара идуће године.

Управа жупе.

§ 7.

Постовима Жупе управља главна скупштина и одбор Жупе, а о техничким се стварима стара предњачки збор (преходница).

§ 8.

Главна скупштина.

1. Редовну главну скупштину сазива одбор Жупе сваке године најкасније до месеца марта и има настојати, да се иста сваке године састаје по могућности наизменично у местима, која леже у опсегу Жупе.

2. Изванредну главну скупштину може одбор Жупе сазвати у свако доба, када то сматра потребним, а мора је сазвати ако то надполовична већина друштава у Жупу спојених писмено захтева и предмет дневнога реда назначи, или ако то захтева соколски савез С. Х. С.

3. Присуствовати и расправљати на главној скупштини има право сваки члан свакога у Жупу спојеног друштва, а предлагати и гласати само заступници друштва и чланови одбора Жупе (§ 6. точ. 2. б).

4. Главна скупштина може стварати правоваљане закључке, ако је заступана већина друштава, која у Жупу спадају.

5. У случају, да се на уречени дан довољни број скупштинара не састане, има се друга главна скупштина сазвати најмање за 14 дана са истим дневним редом, која ће бити власна стварати ваљане закључке без обзира на број присутних чланова.

6. Закључци и избори на главној скупштини обављају се надполовичном већином присутних чланова.

При једнаком броју гласова одлучује глас председника, а при изборима у том случају одлучује коцка.

Нико нема више од једног гласа.

Сви се избори врше писменим гласањем и сваки заступник друштва мора лично предати личну гласовницу.

7. На главној скупштини председава старешина Жупе или његов заменик или ако ових нема, за то заседање од саме скупштине изабрани председник.

8. Главна скупштина може решавати о свима стварима, које се тичу Жупе, нарочито:

а) одобравати извештаје одбора Жупе, ревизора рачуна те предњачког збора,

б) решавати предлоге одбора и појединих заступника друштава, и то ових постоњих само онда, ако су бар три дана пре скупштине одбору Жупе били пријављени,

в) одређивати висину годишње чланарине појединих друштава,

г) бирати одбор Жупе, старешину, његова заменика, тајника, благајника, вођу, те тројицу ревизора рачуна, за време од једне године.

д) одлучивати о промени правила и тумачити смисао појединих тачака, кад би о њима настала препирка,

ђ) решавати утоке појединих друштава прсти закључку одбора Жупе,

е) искључити друштво из Жупе (види § 5.),

ж) одлучивати о престанку Жупе као и друштва (види § 18.).

§ 9.

Одбор Жупе.

1. Жупне послове води одбор Жупе у који спадају старешина, његов заменик, тајник, благајник, вођа и телик број одборника и њихових заменика, колико има друштава у Жупи.

2. Одбор Жупе коме старешина Жупе председава, започиње свој рад одмах после избора.

3. Одборске се седнице имају држати у седиштима друштава Жупе, барем једанпут на четврт године, сазива их старешина и објављује их члановима бар недељу дана раније.

Ако бар 1 трећина одборника уз назначење дневног реда затраже одборску седницу мора је старешина сазвати и недељу дана пре објавити.

4. За правоваљано закључивање у жупном одбору мора бити присутно бар пет чланова заједно са председником. Закључује се већином гласова, при једнаком броју гласова одлучује глас председников, који иначе не гласа.

5. Замјеници се такођер позивају у жупни одбор и главне скупштине, а предлажу и гласају само у случају, ако нису присутни заступници односно одборници њихових друштава.

6. Жупни одбор управља свима пословима Жупе у колико не спадају у делокруг главне скупштине, нарочито:

а) сазива главну скупштину Жупе 14 дана унапред уз назначење дневног реда писмено и путем новина,

б) подноси гл. скупштини предлоге и извештаје о своме раду у прошлој години у свима правцима, у правилима истакнутим,

в) одобрава према предлогу предњачког збора место и време

жупних слетова и вежби и према пријави друштва и место и време јавних вежби појединих или неколицине друштава,

г) саставља потребне пословнике које мора главној скупштини на одобрење поднети,

д) захтева сваке године извештај од одбора појединих друштава, из којих саставља генерални извештај за главну скупштину,

ђ) прима у Жупу друштва, која се пријаве,

е) управља жупским иметком, располаже новцем преко благајника под његовом личношћу,

ж) бдије над тачним вршењем свих дужности појединих друштава,

з) закључује о свему, што се односи на сврху Жупе (§ 2, 3,) саставља предрачун за будућу годину, који има гл. скупштини Жупе на одобрење поднети и извршује закључке гл. скупштине Жупе,

и) прешне и мање важне текуће послове обавља старешинство Жупе, које се састоји из старешине, тајника, вође и благајника Жупе.

§ 10.

Старешина.

Старешина заступа Жупу пред властима и трећим особама, сазива главне скупштине и седнице жупског одбора, којима и председава и пази да се рад Жупе правилно врши, те дозначаје исплату свих жупских издатака. Запреченог старешину замењује у свима правима и дужностима његов заменик.

§ 11.

Тајник.

Тајник саставља св. друштвене списе, води записник главне скупштине и жупског одбора, те их уз старешину потписује. Осим тога води именик чланова свих жупских друштава.

§ 12.

Благајник.

Благајничке послове Жупе води благајник, прима чланарину, чланова и друге друштвене приходе, брине се да се чланарина на време уплати, исплаћује издатке, но само уз дознаку старешине односно његова заменика, води благајничке књиге, те има свака три месеца поднети жупном одбору извештај о стању благајне и о целој жупној имовини, а на крају године поднети му рачуне за целу годину и инвентар.

§ 13.

Ревизори рачуна.

Ревизори рачуна пазе, на новчано економисање жупног одбора, прегледају рачуне, те поднашају годишње извештаје одбору и гл.

скупштини, а могу стављати и своје посебне предлоге, како жупном одбору тако и гл. скупштини, која на темељу извештаја ревизора закључује о подељењу апсолуторија жупном одбору.

§ 14.

Предњачки збор Жупе.

1. Предњачки збор (преходницу) Жупе састављају:

- а) вођа Жупе, кога по предлогу предњачког збора изабере гл. скупштина,
- б) његов заменик, кога предњачки збор из своје средине изабере, а жупни одбор потврди,
- в) све вође и њихови заменици као и предњаци у Жупи спојених друштава,

2. Предњачки се збор стара о правилном техничком управљању Жупе, о вршењу њезина задатка у погледу телесног вежбања.

Изапште предњачке за она друштва, која за то замоле. Бира из своје средине надзорника Жупе, који води, технички надзор на свим друштвима у Жупи, обилазећи их према потреби, а бира и друге часнике, које нађе за потребне ради свршавања својих послова.

Бира суце код жупног надметања између присутних стручњака те уређује све техничке припреме за састанке и јавне веџбе Жупе. Подноси Жупном одбору предлоге о жупним излетима и састанцима, те предлоге и мишљења о свим техничким стварима, о којима има главна скупштина да расправља.

У осталом предњачки збор ради по нарочитом свом пословнику, који има жупни одбор да одобри.

§ 15.

Састанци и јавне веџбе Жупе.

1. Састанци и јавне веџбе Жупе, држе се наизменце у седиштима жупних друштава, а по времену и месту одлучује жупни одбор споразумно са сокол. савезом СХС. као и са друштвом дотичног места.

2. Програм јавне веџбе саставља предњачки збор Жупе и подноси га жупном одбору на одобрење.

3. Потани програм јавне веџбе, нарочито услови надметања, морају се сваком друштву у Жупи, бар два месеца пре јавне веџбе саопштити.

§ 16.

Разне установе.

1. Управна година почиње 1. Јануара а свршава 31. Децембра сваке године.

2. Пословни је језик српско-хрватски са ћирилицом и латиницом.

3. Ако који члан из једног друштва у Жупи пређе у друго друштво, не плаћа уписнину, ако није прошло више од шест недеља од иступања из првог друштва.

§ 17.

Примири суд.

У случају размирице између појединих чланова Жупе (т. ј. појединих друштава) као и између чланова и саме Жупе одлучује без даљег призива примирни суд, који се састоји из 4 члана изабраних на тај начин, да свака странка бира два између чланова ма којег друштва, спојеног у Жупу а ти чланови бирају тада петог као председника. Примирни суд одлучује надполовичном већином гласова. Призива нема.

§ 18.

Престанак Жупе.

Жупа престаје, ако за то на главној скупштини Жупе гласају 3 четвртине заступаних друштава.

У ту сврху мора бити обавештен сокол. савез СХС. и заступљена бар 2 трећине у Жупу спојених друштава.

Имовина престале Жупе има се после исплате евентуалних дугова предати Сокол. Свезу СХС.

Nacrt sokolske uprave.

Sva sokolska društva i župe u narodu Srba, Hrvata i Slovenaca, čine jedno i ujedinjeno narodno Sokolstvo.

Ovo Sokolstvo odlučuje samostalno i slobodno o sebi, te samo jača i čuva kako svoje jedinstvo, tako svoj neprestani napredak.

Sokolsku samoupravu predstavljaju Sokolski Sabori, sastanci i dogovori izaslanika celokupnoga Sokolstva.

Izaslanike u Sokolski Sabor bira svako društvo, — prema broju članova, — i bira ih stalno svaka sokolska župa (tri). Svi su izaslanici jednaki po pravima i dužnostima.

Sokolski Sabor radi po poslovniku. Sastaje se na Vidovdan, т. ј. dne 28. VI., по местима, које проšli sabor одреди за идући. Sabor се мора састати најмање сваке три године. Састаје се раније по тражењу надполовичног броја друштава и жупа.

Sokolski Sabor bira upravu sokolsku. Nakon prestanka Sokol. Sabora prelazi vlast upravljanja i vođenja Sokolstva na ovu upravu i traje do idućeg sabora, dakle најмање три године. Управа се састоји из пет лица и зове се управа Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca.

Управа Sokolskog Saveza одговорна је Sokolsком Saborу, провађа му закључке, предузима иницијативу, сазива редовни и изванредни sabor и спреми материјал, репрезентује Sokolstvo, заступа

Sokolstvo kako u sveslavenskim tako u internacijonalnim organizacijama, izdaje svoj zvaničan organ, priredjuje jugoslavenske sokol. sletove, i stoji u kontaktu sa kr. vladom.

Materijalna sredstva za upravu daje Sokolstvo u obliku poreza; porez odredjuje sabor; za sakupljanje materijalnih sredstava inace odredjuje sabor t. z. sokolski darak, a posao oko toga sprovadja uprava Sok. Saveza.

Svi članovi Sokolskog Saveza kao uprave moraju biti u jednom mestu, i to je mesto sedište. Posao podeljuju ovako: blagajnik vodi financije, vodja tehničke stvari, tajnik organizaciju i administraciju, predsednik i podpredsednik upravu. No ceo je posao zajednički i sporazuman, te su svi članovi uprave za ceo posao odgovorni.

Uz Sokol. Savez kao upravu obrazuje se t. z. savezna kancelarija sokolska u sedištu Saveza. Sastoji se od pet lica, koje dobivaju plaću.

Savezna uprava ima svoj poslovnik.

Predlogi o reformi telesne vzgoje.

V imenu ankete poroča Ivan Bajželj.

Slovenska Sokolska Zveza v Ljubljani je sklicala anketo za reformo telesne vzgoje, ki so se je udeležili strokovnjaki, šolniki in zdravniki ter sklenili sledeče smernice o telesni vzgoji v kraljestvu SHS.

I.

Splošna načela.

Potreba telesne vzgoje je splošno priznana. Zato je tudi zahteva, da bodi deležen telesne vzgoje vsak v isti meri kakor duševne vzgoje, popolnoma upravičena. Tudi zgodovina nas uči, da so Grki, Rimljani in drugi narodi uvidevali potrebo telesne vzgoje in da je njih kultura procvitala le do dobe, dokler je bila telesna vzgoja bitsveni del vzgoje sploh. V isti meri, kakor so zanemarjali ti narodi svojo telesno vzgojo, je propadal tudi narod sam. V novejši zgodovini zasledujemo vedno in pri vseh kulturnih narodih vneta zagovornike telesne vzgoje. Bili so to šolniki, zdravniki in izobraženci sploh, ki so se z vso vmeno zavzemali za telesno vzgojo ter ustvarjali posebne sestave telesnih vaj, ki so z njimi izkušali dvigniti in sistematično urediti telesno vzgojo naroda poudarjajoč pri tem narodnostni moment. Vsi ti propagatorji so si stavili kot nalogo telesne vzgoje ublažiti slab vpliv šole na telesni razvoj učeče se mladine, utrditi in okrepiti narod, da bo kljuboval vsem velikim napotom, narediti ga močnega in ga ohraniti pri zdravju, da bo v slučaju potrebe zmožen braniti tudi svojo domovino. Telesna vzgoja bodi torej

podpora razvijajočemu se telesu, da se to ne razvija enostransko. Vrh tega je telesna vzgoja v jako ozki zvezi z duševno vzgojo, tako da jo prva v mnogih ozirih izpopolnjuje. Zlasti blagodejno vpliva na razvitek značaja; prisvojimo si pa po tej poti tudi mnogotere duševne čednosti in vrline, kokor pogum, samozavest, odločnost, vztrajnost, prisotnost duha itd. ter se navadimo obvladati svoje telo. Tudi za žensko mladež je telesna vzgoja nujno potrebna posebno pa z ozirom na materinstvo, ker le zdrava žena rodi zdrav rod.

Kakor je država poklicana, da oskrbuje duševno vzgojo vsega naroda, z isto pravico smemo zahtevati, da skrbi tudi za telesno vzgojo. Naravno je, da se vrši telesna vzgoja vzporedno z duševno vzgojo, zato sodi telesna vzgoja v šolo, in sicer v vsako šolo. Ker pa telesna vzgoja ni zaključena o šoloobvezno dobo in ker je ravno v tem času t. j. od 15 leta dalje, telesna vzgoja najbolj potrebna, zato naj jo prepusti država v tej dobi telovadnim organizacijam.

Slov. Sokolstvo z veliko vnemo goji telesno vzgojo in vabi v svoj krog vse sloje slovenskega naroda; potem svojih izobraževalnih odsekov pa širi tudi splošno izobrazbo med narodom. Tako iskuša dvigniti narod telesno in duševno. S takim delom izdatno podpira državo in ji odvzema veliko breme. Umestno bi bilo, da država to organizacijo moralno in gmotno podpre.

Naša telesna vzgoja ni na vrhuncu, treba ji je reforme in po možnosti izednačenja v vsem kraljestvu. Kot glavno sredstvo za telesno vzgojo velja še vedno telovadba. Ta naj se vrši po Tyrševem sistemu. Ta sestav je pri severnih Slovanih (Čehih in Rusih) že prebil preizkušnjo in se popolnoma obnesel, zato ga smemo z mirno vestjo prevzeti. Izpopolnimo ga pa še vedno lahko z vsemi najlepšimi in najboljšimi telesnimi vajami.

Prava telesna vzgoja pa se ne sme vršiti samo v zaprtih prostorih. Kadar dopuščajo vremenske razmere mora mladina pod milo nebo, tu naj se kreta in giblje v čistem zraku in solncu. V ta namen naj služijo igre pod milim nebom, izleti in lahka turistika. Nismo ozkosrčni, prevzemimo tudi športne vaje. Tudi šport ima mnogo klenega zrna, ki ga moramo izrabiti pri telesni vzgoji. Zavarujmo se pri športu samo proti eni točki, ta je pretiravanje. Telesna vzgoja ne zasleduje športnih rekordov, njen namen je zanesti gotove športe v splošnost, da jih bo deležna večina naroda, ne posamezniki, ki se lovijo za svetovnimi rekordi. Vsak šport ni za vsako starost, zato moramo previdno izbirati in vsako športno vajo starosti primerno prilagoditi. Odločno pa mora zavrniti šola sirovost in podivjanost, ki se kaj radi pojavita pri športih.

Lahka atletika tvori mejo med športom in telovadbo, ona tako rekoč spaja ti dve panogi telesne vzgoje. Sprejmimo jo! O njej velja isto, kar smo rekli o športih. Lepa in popolna izvedba vaje, ne pa dosega rekordov, bodi geslo pri lahki atletiki. Pri vsej opreznosti pa ne smemo popolnoma izključiti tekem, ki naj se vrše med istovrstnimi in sorodnimi zavodi. Tekme zbujaajo veselje in zanimanje do stvari ter pospešujejo

družabnost in strpnost, dokler se vrše v mejah prijateljstva. Nikdar pa naj ne bo namen tekem in javnih nastopov pokazati javnosti peščico najboljših telovadcev, pritegniti je k takim priredbam vselej vse, tu naj se pokaže delo celote, ne pa posameznika.

Da dobi šola za telesne vaje potrebnega časa, bi bilo treba uvesti skozi vse leto nerazdeljen pouk. Za znanstvene predmete bi se uporabil dopoldanski čas, za telesno vzgojo pa popoldnevi. Dve tedenski uri zadostata za telovadbo v ožjem smislu in naj bi bili učvrščeni med znanstveni pouk ter vsaj deloma služili za duševni odpočitek. Za vse ostale panoge pa bi se porabila dva popoldneva na teden. in sicer vselej po 2 uri skupaj. Tako bi učencem preostalo še vedno časa dovolj za domače učenje in ponavljanje v šoli predelane tvarine. Da bi imeli učenci v takih popoldnevih res priliko udeleževati se nemoteno telesnih vaj, bi se morala šola v toliko ozirati na telesno vzgojo, da bi učenci v teh popoldnevih ne dobivali domačih pismenih vaj. Pri izbiranju posameznih panog bi se morali ozirati na letni čas, vremenske razmere in na starost učencev. V času, ki bi ne bil primeren za gibanje pod milim nebom, bi se zaposlili učenci v telovadnicah, kjer bi se vršila telovadba v vrstah, ki bi jih vodili boljši učenci. Seveda ne bi bil kos vsemu delu en učitelj. Udeležba pri vseh telesnih vajah mora biti obvezna, ker se, kakor kaže izkušnja navadno najbolj potrebni dijaki najrajši odtegujejo telesnim vajam. Izjeme sme dovoliti le zdravnik. Obvezna udeležba pri popoldanskih vajah bi veljala le za učence mestnih šol in v industrijskih krajih. Učenci kmetijskih šol imajo itak prilike dovolj za gibanje pod milim nebom, ker morajo opravljati po končanem pouku razna kmetiška opravila.

Vsi predpisi in zakoni pa postanejo iluzorni, dokler nima šola potrebnih naprav za telesno vzgojo. Vsaka šola mora imeti število učencev odgovarjajočo telovadnico s potrebnim orodjem v zadostnem številu. Poleg telovadnice v neposredni bližini šolskega poslopja, oziroma telovadnice naj bo pripravno telovadišče. Za igre pod milim nebom in za lahko atletiko pa je treba v mestih in industrijskih krajih pripravnih igrišč. To bodi raven in primerno ograjen prostor s shrambo za igrala in drugo orodje. Država mora imeti zakonito moč, da v slučaju potrebe lahko prisili dotično občino, da da na razpolago potrebni prostor.

Nad vse važno je tudi vprašanje javnih kopališč v velikosti, da so primerna tudi za plavanje. Ne smela bi jih pogrešati nobena občina, ker bi se s takimi napravami nedvomno dvignila snaga vsega prebivalstva kar bi jako omejilo nevarnost epidemij.

Telesne poškodbe pri izvajanju raznih telesnih vaj seveda niso popolnoma izključene. Pri vsej pazljivosti voditeljev se dogode taki slučaji. Za to bi morala skrbeti država, da s potrebnimi odredbami skrbi za kritje stroškov pri poškodbah, bodisi z obveznim zavarovanjem proti nezgodam ali z državno podporo.

Predvsem pa bodi skrb države, da si vzgoji potrebno število strokovno izobraženih vzgojiteljev, ki bodo prevzeli telesno vzgojo v svoje roke. Želeti bi bilo, da je uzgoja vseh teh za vse kraljestvo enotna, ker

bi bila potem tudi telesna vzgoja mladine enotna. Vzgoja strokovnjakov je očrtana v glavnih obrisih v III. odstavku. Princip, da bodi telesna vzgoja v rokah duševnih vzgojiteljev, stremi za enakopravnostjo duševne in telesne vzgoje. Pa tudi dejstvo, da učitelj pri telesnih vajah bolje spozna značaj in voljo učencev nego pri znanstvenem pouku ter si lažje ustvari pravilno sodbo o duševnih zmožnostih učencev, govori za obojno vzgojo v eni osebi.

Preden pa pride država v položaj vzgojiti si zadostno število strokovnih učnih oseb za telesno vzgojo, bi bilo umestno pritegniti k temu delu v slučaju pomanjkanja šolnikov, ki imajo veselje za to, izobražene strokovnjake naših organizacij, ki se pečajo s telesno vzgojo.

Da naj bodo nadzorniki in referenti za telesno vzgojo strokovnjaki in obenem šolniki, menda ni treba utemeljevati.

Končno bodi omenjeno, da velja vse, kar smo govorili o učencih in učiteljih, v enaki meri za učenke in učiteljice s potrebnim ozirom na žensko telesno vzgojo.

II

Zakon o telesni vzgoji za mladino.

§ 1. Telesna vzgoja je na vseh šolah za učence in učenke obvezna.

§ 2. Telesna vzgoja je enakovredna duševni vzgoji.

§ 3. Panoge telesne vzgoje so:

- a) telovadba po Tyrševem sistemu;
- b) igre pod milim nebom;
- c) izleti, pešpotovanja, lahka turistika;
- č) plavanje, veslanje, drsanje, sankanje, smučanje;
- d) borjenje, lahka atletika (tek, skok, metanje diska, kopja, krogle, žoge).

Podrobnosti določajo učni načrti in izvršilni predpisi.

§ 4. Obvezni sta:

- a) 2 tedenski uri telovadbe na šolskem telovadnem prostoru;
- b) dva tedenska popoldneva za druge panoge telesne vzgoje zlasti v mestih in industrijskih krajih. Te popoldneve ni pismenih domačih nalog.

§ 5. Država preskrbi lokalnim razmeram primerne prostore, kjer je izvajajo v § 3 navedene panoge telesne vzgoje.

§ 6. Telesna vzgoja je poverjena samo strokovnim učiteljem (učiteljicam).

Prehodna določba: Dokler ni dovolj strokovnih učiteljev (učiteljic) na raspolago, išči šola pomoči pri obstoječih telesnovzgojnih organizacijah.

§ 7. Država nosi stroške in prevzema odgovornost za vse telesne poškodbe in njih posledice, provzročene po izvrševanju zakona o dolžnostni telesni vzgoji.

§ 8. Med učnimi predmeti vseh šol je tudi pouk o higieni.

§ 9. Nadzorniki za telesno vzgojo mladine so samo usposobljen telovadni učitelji (učiteljice).

§ 10. Referenti (referentinje) za telesno vzgojo so pri ministrstvu za prosveto in pri državnem oddelku za zaščito dece.

§ 11. Telesno vzgojo šoli odrasle mladine vprezemajo društva in zavodi za telesno vzgojo, ki jih država izdatno podpira.

III.

Vzgoja učiteljev (učiteljic) telovadbe.

A Srednje šole

Za vzgojo učiteljev (učiteljic) telovadbe na srednjih solah se ustanovi na filozofski fakulteti telovadna šola z vzorno telovadnico in telovadiščem, na medicinski fakulteti pa fiziološki inštitut.

Naloga te telovadne šole je vzgajati učitelje telovadbe za vse srednje in njim sorodne šole v kraljestvu. Na tej šoli se ustanovi tudi ortopedični zavod, kjer se kandidatje praktično vežbajo v ortopedični telovadbi. Solo vodi profesorski zbor, obstoječ iz učiteljev telovadbe, profesorjev filozofije in medicine te šole. Naloga zbora je skrbeti za ves ustroj šole, predlagati v imenovanje učitelje te šole in pomožne sile, skrbeti za gospodarsko stran in za vse ostale stvari. Ravnatelj zavoda voli učiteljski zbor za dobo 5 let. Kandidati, ki se hočejo posvetiti tej stroki, morajo imeti v zadnjem letnem izpiti čevalu končane srednje šole iz telovadbe najmanj red dobro in morajo biti fizično zmožni za telovadbo. V poštrev pridejo filozofi obče in taki, ki majo telovadbo v zvezi z enim znanstvenim predmetom kot skupino. Te skupine določi profesorski zbor modroslovne fakultete.

Študijska doba traja 2 leti, in sicer:

Prvo leto: Anatomija, fiziologija in higiena na medicinski fakulteti. Estetika, fizika in kemija, v kolikor so potrebne za telovadbo na filozofski fakulteti. Praktična telovadba vsak drugi dan po 2 uri, poleg tega igre, lahka atletika in športi, ki so primerni za mladino.

Drugo leto: Prva pomoč pri nezgodah in ortopedična telovadba. Teorija: Pojem, naloga in sredstva telesne vzgoje. Metodika, asistenca, zgodovina, orodjeslovje in telovadni sestavi. Praktična telovadba kakor v prvem letu.

Filozofija, logika in pedagogika so za kandidate obvezni predmeti, ki jih mora kandidat poslušati itak kot filozof, ker ima poleg telovadbe še en znanstveni predmet; izpit iz teh predmetov mora položiti, preden konca izpit iz telovadbe. Izpite iz vseh navedenih predmetov polagajo kandidatje koncem vsakega leta, iz praktične telovadbe, igre, lahke atletike in športov koncem drugega leta. Kandidat, ki nima izpita iz predmetov prvega leta, ne more vstopiti v drugi letnik. Ker traja študijska doba za znanstvene predmete 4 leta, sme kandidat po prebiti izkušnji za telovadbo še kot filozof prevzeti službo asistenta za telovadbo na srednji ali sorodni šoli proti primerni nagradi.

B. Ljudske in meščanske šole.

Za kandidate na učiteljiščih je telovadba obvezen predmet, enako tudi na pedagogiju (pedagoški) akademiji. Vsak absolviran kandidat

mora biti o telesni vzgoji toliko poučen, da more voditi telovadbo in telesno vzgojo sploh na ljudskih in meščanskih šolah. V ta namen je izpopolniti učni načrt za telovadbo na učiteljskih in se je pri sestavi učnega načrta za pedagogije ozirati tudi na telesno vzgojo. Kandidatje morajo dobiti tudi teoretičen pouk o vseh predmetih, ki sodijo k telesni vzgoji.

Za podrobno izdelanje telesno-vzgojnega reformnega programa na vseh šolah naj se izbere posebna komisija, obstoječa iz zastopnikov šolstva, športnih in sokolskih organizacij.

Za prehodno dobo naj se ustanovijo telovadni tečajji za učitelje in učiteljice ljudskih, meščanskih in srednjih šol, ki jih naj vodijo tozadevni strokovnjaki.

Od strane Slovenske Sokol. Zveze u Ljubljani poslana 26.V. o. g. na Sokol. Kancelariju SHS. u Zagrebu.

Telesno obrazovanje (njegova važnost i cilj)

Napisao

sveučil. profesor dr. Drag. Weigner u Pragu

Preveo dozvolom autorovom

Josip Hanuš

zamj. starješine „Hrvat. Sok. Saveza“ i Zagreb. Hrv. Sokola.

(Svršetak.)

Uzmemo li u obzir odnošaj između funkcije i gradnje organa za disanje i kostura grudnog koša, lako ćemo shvatiti, za što je čovek sa patološki deformiranim grudnim košom kod iskrivljene hrptenice ili neispravno formiranim radi požrešnog držanja tela te kod pljosnatih i okruglih ledja (u školske mladeži tako čestih) nesposoban za izvajanje napornog telesnog rada, n. pr. za dulje hodanje.

Imade li radna sposobnost organa za disanje kakovo znamenovanje za celi organizam? — Najvažnijom česticom u sastavu pluća jesu konačno plućne bobice u koje prelaze najtanji ogranci bronhija kao izbočeni hodnici kakovi u male kletke. Plućne bobice su providjene gustom mrežom krvnih žilica (capilara). Između sadržaja ovih — krvi, — i sadržaja kletaka plućnih — zraka, ima savim tanka živa stena, koja ne smeta izmjeni glasova. I ta se razmena sastoji u tome što kisik ulazi u krv, a vodene pare i ugljična kiselina iz krvi izlazi u zrak što se u plućnim bobicama nalazi.

Ploča plućnih kletaka je zapravo ploča disanja, a njena veličina se računa 100 cm^2 . Od ove cele respiracione ploče nalazi se za mirnog normalnog disanja po prilici jedna sedmina u delatnosti i to donji dio pluća, dočim gornji dio tako zvani plućni vršci su gotovo nedelatni. Svaki se organ potpuno razvija samo onda, ako je potpuno zaposlen. Ako plućni vršci nisu kako treba provetreni i nisu ni delatni, to su stoga slabo hranjeni, a kao što je svaki deo tela koji se slabo hrani ugrožen raznim bolestima, tako i plućni vršci, tuberkulozom i sušicom, koja se najradje ugnjezdi u plućnim vršcima. A to je baš vrlo tužna posledica toga, kada čovek osobito slabije konstrukcije, telesno ne radi.

Normalan razvitak pluća imade još jedno vrlo važno značenje, a to je, da redovna delatnost organa za disanje zajamčuje ispravnu delatnost gotovo svih drugih organa. Bilo je ustanovljeno, da se kod svakog mišićnog rada, dakle i kod telesne vežbe, dovodi u organizam veća množina kisika, nego li je za delatnost mišića baš potrebna. Nakon svršena napora, kada se je krv rešila ugljične kiseline, ostaje krv bogatija kisikom, pa baš ova povećana množina kisika goni svekolicke organe na živahniju delatnost. Tko je po svome zanimanju prisiljen da mnogo sedi, oseća instinktivno veću potrebu nekog kretanja. O blagotvornom uplivu kretanja jasno svedoči sve veća volja za rad, te živahniji polet misli nakon svake šetnje.

Ako je delatnost organa za disanje tako važna, to spada u okvir telesnog obrazovanja, da pre svega popravlja nepovoljno stanje dece slabih prsiju i nedovoljnog disanja. Profilaktički odstranit ćemo pre svega uzroke navedenih pogrešaka: mnogo sedenje u školi i kod kuće kod zadaća i kod ručnog rada, te neispravno držanje tela u sedećem položaju n. pr. kod pisanja i risanja, kao što i kod stajanja i hodanja. Štete već nastale nastojimo popraviti, te ujedno disanje poboljšati. Kod pljosnatog uskog koša sa izbočenim lopaticama brinemo se oko ispravnog držanja tela sa isturenim prsima, te oko ojačanja mišića trupa, da budu kretnje disanja izdašnije. Tome dodajemo još i gimnastiku disanja. Gimnastika disanja imade zadaću, da metodičkim odgojem pokrene delatnost organa za disanje. Pošto normalna delatnost disanja najkorisnije deluje na sve funkcije životne, to je opravdan zahtev, da gimnastika disanja bude smatrana temeljem telesnog školskog odgoja. Gimnastika disanja nastoji oko nečega čisto naravnog, hoće da polepša i podigne pravi način delatnosti disanja. Vežbe

u disanju imaju da nas nauče kako imamo kod svih prilika normalno da dišemo, naročito kod telesnog rada. Svatko ima da nauči čitavi mehanizam disana, kretanje kostura grudnog koša i stezanje ošita, mora znati disati tako, da diše u pravo doba sa veličinom daha u točnom ritmu, te sa pripadajućom dubinom daha. Intenzitet disanja opredjeljuje se sadržajem kisika i ugljične kiseline u krvi. Zato se samo po sebi razumije, da porast delatnosti disanja mora imati svoj nutarnji razlog u sastavu krvi, i da se nesme sastojati iz beskorisnog vetrenja zraka kroz pluća. Valja bitina čisto, kako je najlakše moguće i kako se najizdašnije može podići delatnost disanja. Potreba disanja je tim veća čim je veći mišićni rad izveden u stanovitom vremenskoj jedinici. Način mišićne delatnosti, te sudelovanje pojedinih skupina mišića, podređenog su značaja, uvek je najvažnije naročito to, da bude u kratko vreme za rad potrošeno što više mišićne snage. Kod gibanja smesta, kod hodanja i trčanja nalaze se u delatnosti poglavito mišice donjih ekstremiteta. Ravan hod to je način kretanja, koji je čoveku prirodjen, dovodi k znatnomu razvoju mišića bedara, mišića na prednjoj strani stegna i mišića listova. Okruglina bedara i listova je za čoveka vanredno karakteristična.

Znatan rad oko nošenja i guranja težine celoga trupa i gornjih ekstremiteta za hodanje dokazuju objam mišića donjih ekstremiteta: Mišice, bedra i stegna odgovaraju svojom težinom polovici težine mišića na celom telu. Imadu li biti kod nekog rada zaposlene veće mase mišića i imade li se time postići znatni radni rezultat, valja upregnuti mišice donjih ekstremiteta. Kakova je razlika između sposobnosti mišića donjih ekstremiteta prema onoj gornjih, objasniti ćemo primerom. Sasvim lako možemo hodanjem prevaliti prostor od 500 metara za 5 minuta. Retko bi ko prevalio isti put pomicanjem rukama u visenju na zategnutom užetu, makar da je i to micanje s mesta u vodoravnom smeru i na isti razmak.

Radni učinak je vrlo znatan, osobito kod vežbi gde nadvladava brzina i ustrajnost, jer tu se delatnost disanja podiže do najvećeg stupnja. U koliko se radi o tom, da se postigne zgodna forma kretanja ustrajnosti i brzine, valja kod telesnog obrazovanja mladeži postavljati na prvo mesto: brzo i ustrajno trčanje, te ga delomice sistematski njegovati, kao samostalnu vežbu, a delomice kao predmet raznih igara, koje se igraju na svežem zraku, što je najvažniji izvor života. U igre spada: točiljanje, sklizanje, plivanje, veslanje i vožnje biciklom.

Mišići koja radi kao izvoru radne enerģije i delotvorne snage potrebna je osim veće množine kisika takodjer povećana množina hranivih tvari. Stoga se nužno povećava prtok krvi u radne mišice prema zakonu o povećanom pritoku hrane u organe, koji su u potpunoj delatnosti.

I srce će kao i organi disanja udovoljiti povećanim zahtevima, i to takodjer na dva načina: 1. ubrjava ritmus, raste broj bila, 2. tera u žile u jednoj vremenskoj jedinici veću množinu krvi. Kao primer povećane delatnosti srca kod telesnog rada može se navesti: kod mirnog položaja tela kuca srce u odraslog čoveka 72 puta u minuti, kod polaganog stupanja već 80 puta, kod brzog stupanja računamo 100 udara, a taj se broj može n. pr. kod veslanja povećati dapače do 250. Da bi srce svoju zadaću kod napornijeg rada moglo izvršiti, te da se uzmogne u svako doba prilagoditi povećanom zahtevu, mora da bude na to kao i organi disanja — pripravljeno. Kao što rastu mišice tela telesnim radom tako i mišica srca. Mišica srca raste telesnim vežbanjem u objamu, čvrstoći, pruživosti (elasticitet), snazi i ustrajnosti.

Ako je koja skupina mišica na telu n. pr. mišice ledja, slaba, možemo je ojačati zgodno odabranim vežbama u držanju tela raznim potporima itd. Srce koje je u svojim skupljanjima i rastezanjima potpuno bez upliva naše volje, koje radi automatski bez utecaja naše volje, ne može neposredno da se vežba t. j. ne može se svojom voljom radnju srca učiniti bržom ili jačom. Pitanje je dakle, kako je moguće i srce podstaknuti na veću delatnost? Bilo je već rečeno, da srce odmah počinje izdašnije raditi, čim se kod mišićnog rada poveća potreba kisika te hranivih tvari u mišići. Napinjemo li mišice tela, bilo je odmah brže, dokaz dakle, da se može i srce telesnim radom prisiliti na veći rad, te da se dakle može srce vežbati. Kao ni kod organa za disanje ne smijemo ni kod srca način mišićne delatnosti prepuštiti pukom slučaju i tu moramo tražiti najzgodnije vežbe. Na srce najkorisnije deluju takove kretnje, kod kojih su velike mišice zaposlene, bilo za dugo vremena, ali sa velikim naporom. Na oba načina obavlja se vrlo mnogo rada. I to su opet kao i kod organa za disanje kretnje, kod kojih je glavnim znakom ustrajnost i brzina, stupanje, penjanje na bregove, trčanje na razne načine, vožnja na skijama, vožnja na biciklu. Ovakovim kretnjama, — ako se pametno izvode — podiže se sposobnost srca za brži rad, te njegova radna ustrajnost i ustrpljivost. Nije potrebno

podrobno razlagati koliko je važno, da bude srce za rad celoga tela i za celi život osposobljeno zdravim i potpunim razvojem odmah u detinjским i mladenačkim godinama, i to baš za to u ovo doba, jer se u njemu veličina srca podvostručuje. Ako je porast srca u ovom razdoblju tako veliki, to je onda naravni zahtev, da bude u srcu koje izdašnije radi, kolanja krvi što življe, te izmena tvari što bolja i veća. Kod telesnog obrazovanja mladeži, valja misliti na vežbe srca, kao i na vežbe disanja. Svakom je poznato da je mladež osobito sposobna za brže kretanje n. pr. za trčanje. Ova okolnost ima svoj razlog u prilikama rastenja srca i žila. Dete ima maleno srce i široke žile. Srce tera krv vrlo lako u široke žile i stoga je tlak krvi kod deteta manji, ali zato je bilo brže. Živahna izmena tvari u telu koje raste iziskuje neophodno ovako udešeno krvno kolanje. Odrasli čovek ima veliko srce i uske žile, i za to je kod njega tlak krvi velik. Objam srca se povećava od detinjeg doba do doba odraslog za 12 puta, a objam glavne kucavice aorte samo za 3 puta. Ove anatomske prilike pokazuju sasvim tačno, važnost izbora vežbi obzirom na doba vežbača. Sa zdravstvenog stanovišta jesu telesne vežbe onda neškodljive, ako su izabrane na temelju odnošaja rastenja srca i žila. Malo srce i široke žile kod mladeži olakoćuju kolanje krvi u tolikoj meri, da mladež lako podnosi trčanje, n. pr. kod različitih igara, i zasoplenost i kucanje srca izravnavaju se kod mladeži vrlo brzo, a tek odrasli čovek sposoban je da izvodi bez štete kretanje uztrajnosti i snage, tegotna stupanja, teške vežbe na spravama, dizanje utega, ali za to trčanje deluje kod odraslog čoveka lošije na rad srca. Ako telesni rad preterujemo do potpune iscrpljenosti snage, porasti će rad srca u tolikoj meri, da preti opasnost klonuća srca. Nerazborito prenapinjanje snage škodi naravski najviše u razdoblju rastenja, te može trajno naškoditi mišići srca. Da to preprečimo, ne dozvoljavajmo rastećoj mladeži da sudeluje kod natjecanja kojegod vrsti.

Zdravo dete upotrebljava sasvim instiktivno svaku zgodnu priliku da se kreće. Ove kretanje su upravo tako za dete neophodno nužne, kao što je potreba utišati glad i žeđju. Dete stiće kretanjem naravne preduvjete za ispravno rasteenje i razvoj svojih disalnih i žilnih organa. Iz tog razloga nije ništa tako besmisleno, nego kad roditelji ostaju prema ovoj potrebi detinjškoga doba ravnodušni i gluhi, te dapače težnju deteta za kretanjem ugušuju i zabranjuju. U kakovom je nesuglasju sa pravim potrebama života vrlo rašireni

pojam »pristojnog« deteta. Ugušivanje sasvim naravne sklonosti za živahnije kretnje vodi do toga, da mišice zakržljave, ledja se saviju, i grudni koš postaje pljosnat, disanje bude samo površno, kolanje krvi i probavljanje polagano, a živčani sistem oslabljen. Slabo i malokrvno dete nerado se upušta u kakovgod veći napor, već radije sedi, te stravstveno čita, riše, veze i t. d.

Lagrange prispodoblije zgodno ovakovo dete biljci, koja vene bez zraka i sunca. A baš kod devojčica se svaka živahnija kretnja najčešće osuđuje i prekora. Ako se kraj toga zanemaruje telesno obrazovanje uopće, neka niko ne bude iznenadjen kad je žena redovito telesno manje čvrsta, te da ne može udovoljiti zadaćama, koje joj spol propisuje, a još manje može zadovoljavati u onoj vrsti zvanja, u kojoj bi se htela uspešno takmiti s muškarcima.

Stanje srca i žila određuje doba od koga čovek počinje stariti. Zaista je ispravno mišljenje, da je čovek onoliko star, koliko su stare njegove žile, t. j., telo se uzdrži tim mladja, što su mu žile bolje, elastičnije. Ako je srce izvežbano kako treba, time je zajamčena mladost tela i svežost duha i kod starijih.

Svaki povećani rad mišica dovodi do toga, da se istroše hranive tvari, što su se za mira u telu nagomilale, te nastaje naravski potreba, da se telu dovedu nove hranive tvari. Iz rodjenog iskustva znamo, da se čustvo gladi i žeđje pojačava kretanjem na svežem zraku. Povećanim apetitom diže se i ispravni tok svih funkcija tela, te i organa za probavu, organa za izlučivanje. Tako je osigurano kolanje tvari koje su za životne procese neophodno potrebne, — a ujedno je i olakšano izlučivanje u crevima i bubrezima.

Du Bois-Reymond veli, da je telesna vežba, mačevanje, jašenje i drugo, ujedno vežba živčanog sistema. Ova izjava potvrđuje iskustvo, da telesne vežbe deluju povoljno takodjer i na živčani sistem. Ako mišice tela koje su podređene našoj volji treba da izvedu kakovu kretnju, a po našoj volji u odredjenom cilju, nužno je: 1. poticaj volje t. j. pobuda iz živčanog središta, 2. živčani spoj koji vodi taj poticaj od mozga do mišica i 3. reakcija mišice na taj poticaj, t. j. stezanje mišice. Svaki poticaj volje, treba li da se ostvari, t. j. da bude izveden kao čin svesne volje, iziskuje dvostruko izdatak snage: 1. poticaj mozga koji je fiziološke i nepoznate naravi te se za to fizikalno ne daje izmeriti, 2. mišično stezanje koje se očituje stanovitim realnim radnim učinkom, te može biti lepo ustanovljeno spravom što se zove dinamometar.

Između te kombinacije hotimične kretnje nema uvek pravog razmera, tome je razlog pre svega u mišićama, a dalje i u kakvoći mišićnog rada. Svež, odmoren čovek laća se lakoćom i veseljem daljnijeg ili novog rada. Umoran čovek pak mora svoju volju znatno napeti, da izvrši isti posao. Mišićni rad je kod nekih kretanja vrlo malen, ali zato je živčani rad vrlo velik, tako n. pr. neke kretnje dnevnog života, lakši zanatlijski poslovi i gimnastičke kretnje na spravama, redovne vežbe, iziskuju neprekidno napetu pažnju, makar da ni mehanički nije radna posledica baš velika. Razni stepeni mišićnog i živčanog sudelovanja organizma kod telesnog rada su najjasniji, ako uporedimo put od nekoliko sati po ravnici sa hodanjem na uskom mostu preko nabujale reke ili hodanje po strmoj i neutrtoj stazi automatskim hodom bez sudelovanja mozga, čovek na pojedine korake u opće ni ne misli, — postići ćemo znatni radni rezultat. Na pogibeljnom pak putu gde se radi spoljnih prilika brižno uvažava i odmeruje svaki korak, čovek se oznoji, ma da prevali put i sasvim neznatan. Iz toga sledi, da mišićni rad telesne vežbe, dobro shvaćene, i pametno birane, na stepene razdeljene, doprinosi mnogo obrazovanju živčanog sistema. Kako je to moguće? Svaka kretnja bila ona jednostavna ili kombinirana, označena je time, da su joj pojedini delovi, složeni kako treba, obzirom na zamišljeni cilj, da slede jedan za drugim u odmerenom vremenu, snaga je za njih određena kako treba i smer im je tačan. Ovakove kretnje praćene su što manjim, što većim skupinama mišića, tako da n. pr. kod kretanja, izvedenih samo gornjim udovima (stoj na rukama) mogu sudelovati sve mišice od glave čak do pete (da se održi ravnoteža tela). Razumije se, da poticaji volje moraju u određeno doba svladati točnim zapovedima mnogobrojne mišice a za takove kretnje velimo, da su dobro udešene ili koordinirane, i pojedince i zajednički rade kod njih one mišice, koje su optrebne i rade onako, kako to već zahteva željeni rezultat. Što je kretnja kombinirana, to je koordinacija teža. Dakle nije koordinacija ono, kada se stežu i rade i naprežu i one mišice, koje su suvišne. Dižemo li teret desnom rukom, stežu se i mišice leve ruke, a nakrivi se i crte lica. Ako pijanista makar i veštak dulje vremena ne svira, imaće ukočene i negipke prste. Svako će pojmiti, da navedene teškoće ne leže u mišićama, jer mišice se same od sebe ne stežu, nego su slepo poslušne volji. Razlog nespretnosti, nesuglasica u rasporedu zapovedi u njihovom smislu i važnosti leži u živčanom središtu. Ako treba, da izvedemo neku sasvim nepoznatu vežbu, n. pr. ako netko uči trčati na biciklu, traži se odmah drugo

držanje tela. Kretanje tela dovode se u sklad sa zakonima teže i ravnoteže, pa ni najjačem atletičaru neće to odmah na prvi mah poći za rukom, jer ne igra u tom slučaju glavnu ulogu snaga mišića, nego u prvom redu okretnost. Vežbač se kod svake nove vežbe, koja mu je nepoznata, upravo pita kako da postupa sada da novu vežbu izvede. Najprije odmeri snagu potrebnu, da se kretnja izvede. Obično trošimo više snage te uvodimo u posao više mišića, nego što je potrebno. Početnik u vožnji na biciklu drži se grčevito guvernama, sedi ukočeno, njegov položaj je tvrd, neokretan, teskoban, jer je izveden suvišnom snagom, te uz sudelovanje suvišnih mišića. Ako se hoće spretnosti, onda valja sve kretnje bez smisla i svrhe, te prenapinjanje snage obustaviti.

Koordinacija, uskladjenosť kretanja, je dakle sposobnost, živčanog sistema, da slobodnim poticajima odgovori primerenim stezanjem, skupina mišića, što su za naumljenu kretnju potrebne.

Raditi, to nije sve, nego valja znati kako da se radi. Kakvoća rada ne može biti nikad popunjena količinom potrošene sile i vremena. Volja odmeruje snagu, brzinu i smer kretanja, pre nego što se mišića zgrči, razbor pak izvodi ma i ne očite kombinacije. Kako točne rezultate postiže iskustvom u mjerenju snage i njezinog pravca okretan igrač na biljaru! Kako jedan put osvojimo i dobijemo veštinu za neku kretnju, izvešćemo je igrajući se i sa najmanjim potroškom snage. Čudom promatramo okretne akrobate, kako svoje najteže vežbe izvede bez ikakvog vidljivog napora, sa smeškom na usnama i vežba nam se njegova čini tako laka, da bi je sa veseljem hteli i sami pokušati. Okretnost i način prave upotrebe snage zavise jedino od obrazovanja živčanog sistema. Potrebno je steći tu sposobnost, da možemo kako treba da ocenimo veličinu poduzetoga rada, te da znamo u cilju provedbe tog rada uložiti prema tome koliko treba snage. Moramo znati svladati svoju snagu, naime upotrebiti je tako, da postignemo odredjeni cilj brzo i sigurno. Vežbanje koordinacione sposobnosti počinje u nježnom detinjstvu. Treba bezbrojnih neuspelih pokušaja, pre nego što dete uzme u ruke jednu igračku kako treba, podigne glavu, pokuša da sedne, nauči se stajati, hodati i skakati. Svi ovi oblici kretanja su upravo početnom telesnom vežbom i temeljnom gimnastikom. Vežbanje koordinacione sposobnosti se pridružuje nadalje vežbanje prisutnosti duha. Ako je neko neočeki-

vano i slučajno prinudjen da izvede nekakovu kombiniranu kretnju, i ako nema dosta vremena, da je kako treba promisli, moguće je, da će je izvesti, ali nesređeno.

Pred kolima, koja naglo jure, skače svatko na stranu, skriva se za čošak pretećem sukobu, svatko se uklanja ma na koji način. Razume se, da je kod ovakovih naglih i neočekivanih kretnja glavnim činbenikom brzina poticaja volje: čim smo primetili situaciju mora smesta bez razmišljanja slediti odluka i čin tako reći strelimice. Okretnost, prisutnost duha, odvažnost i spremnost nastaju kao korisna svojstva za život iz onakovih vežbi, koje imaju karakter borbe sa protivnikom, bilo sa čovekom, bilo sa nevremenom ili sa raznim poteškoćama. Ovamo spadaju: mačevanje, rvanje, igre, lov, uspinjanje na bregove. Kod svih ovih kretnja valja ispravno proceniti njihov upliv na celi ljudski organizam, valja u svakom slučaju točno odrediti trajanje i stupanj oštine i brzine, kojom imaju biti izvedene. Sve ove okolnosti se menjaju prema doba i spolu vežbača, prema potrebi kretne, obzirom na svakdanje zanimanje itd.

Ako je kretnja tako udešena, da vodi do svrhe, onda je posledica živčanog sistema koji sigurno radi. Ako se izvode telesne vežbe, jačaju se mišice. Ko svestrano izvežba svoju koordinacionu sposobnost, taj je naučio, da sigurno zapoveda, svojim telom i u svim okolnostima, taj zna upotrebiti tačnu i potrebnu snagu za telesni rad i za vreme trajanja taj izlučuje nekorisne kretnje, a smetajuće ograničuje rade na kretnje, koje su potrebne i korisne te izbegava prenapinjanje snage. Jaki čovek može uludo rasipati snagu te kvariti svoje zdravlje, nasuprot slabi čovek ako zapoveda svojim silama kako treba izvesće više korisnog rada nego atleta. Čovek, gimnastički izvežban, bistro opaža te ispravno uvažava duševne utiske, a svoj sud izvodi odmah u čin, duševno je spreman, hladokrvan, odvažan.

Kod telesnog obrazovanja, koje je razborito vodjeno, odlučuju ekonomski principi, ovi vode do odgajanja takovih duševnih vrлина, što su korisne za život, te sigurno, barem jednako vredne, moćno razvijenim mišicama, o čemu se zapravo kod telesne vežbe često na prvom mestu jedino radi.

Vrednost pravog izbora vežbi, pogledom na higijenu, te nauku o živčanom sistemu, ne biva dosta priznata i ocenjena. Teške i komplicirane vežbe na spravama, previše kombinirane proste i redovne vežbe, umetnička kola i plesovi su onda na mestu, ako mo-

zak vežbača može podneti veći posao. Kod mladeži, koja je duševnim radom preopterećena, kod koje je živčani sistem u neprekidnoj delatnosti i za to prepunjen krvlju, takove su vežbe samo na štetu.

Čas tel. vežbe imade da bude mozgu satom odmora, i za to imadu prednost naravne kretnje, kao što je hodanje, igre, veslanje; ove kretnje umaraju mišice, ali nipošto živčani sistem, pospešuju kraj toga kolanje krvi, te potiču na delatnost organe za disanje i za probavu. Korisno delovanje tel. vežbi na živčani sistem dolazi do vrednosti još i na drugi način, koji je pažnje vredan. Na proces koji se prigodom telesnih vežbi zbiva u živčanom centru deluje duševno raspoloženje, radost, gorljivost, osećaj snage i telesne hrabrosti, te volja za rad, a dakako opet i negativno, ako je obratno. U telesnom obrazovanju, osobito kod mladeži, ova su čustva radosti i veselja vrlo važnim faktorom: setimo se samo školske dece na šetnji. Njihova obesna veselost pričinja se ozbiljnim starijim ljudima nepristojnom, njihov krik divljim. — Tu se istom vidi, što je sve školskom disciplinom u duši deteta prigušeno i potlačeno. Kod igara otvara se tako ventil za sigurnost, koji treba da se sasna otvori. Nije nikako pravo, ako se prigodom igre interes dece, živahnost, oduševljenje i vatrenost ograničuju. Možda će doći i do malih ozleda, no zdravlje se deteta time ne ugrožava, telo se ojača, a dete se nauči, da ne precenjuje bol. — A dalnja posledica toga je: mlado biće, koje se od srca raduje životu, te vrije od zdravlja i snage, pa tako ostaje sačuvano od škodljivih posledica zlih strasti.

Lako je pojmljivo, da samo i jedino veselje u igri, te interes na telesnim vežbama ne mogu sačinjavati temelj cele obrazovne metode. To se može prisposodobiti sa začinom u hrani, koja doprinosi dobrom okusu, ali nema u sebi nikakove hranive vrednosti. Kada bi se pukom svidjanju imala pribrojiti odlučujuća važnost bilo bi upravo toliko, kao kada bi učitelj imao dete u školi da pita, da li mu se svidja učenje čitanja, pisanja i računanja. Telesno obrazovanje mora kod zrelije mladeži voditi do izvežbanosti volje, da dakle nauči pregarati lakost koja proizlazi iz osjećaja ugodnosti, te savladjivati osećaje neugodnosti, bilo telesnog značaja, bol od udarca, bilo duševnog, bojazan radi spoznaje nedovoljne snage, a to je strah pred neuspehom, ili ozledom.

Mnogi ljudi se od samog straha ukoče, ako n. pr. treba da iza-

dju javno, da pokažu, što znadu, zaboravljaju čak i ono što dobro znadu, nespretni su, te ne izvedu ništa. Savršeno je izvežban onaj, koji zna ispravno izvesti kretnje, zna to uvek i zna to svuda. Jedino sredstvo protiv svake opasnosti je izvežbana telesna snaga i volja u odredjenu svrhu, a to se postiže t. zv. lakoatletskim vežbama, skokom i igramaloptom. U času opasnosti se svladavamo na taj način, da se ne spasavamo odmah naglim begom, te se učimo obustaviti sve poticaje i pobude koje bi nas vodile razboritim kretnjama, a koje bi bile samo prividno zaštitne. Učinak telesnih vežbi na duševni život i karakter čoveka pokazuje se dakle u tome, da čovek ispravno gimnastički izvežban umije, na podlozi stečenih iskustava prigodom vežbi i igara, stvoriti točan sud o svakoj zadaći, te time udesiti svoj postupak. Na pr. kod mačevanja mora borac svaku situaciju ćulima bistro shvatiti, te živo predstaviti i dobro prosuditi, kakve će se okolnosti slučajno razviti, te mora zatim svojom odvažnošću i svoju odluku razgovetno prevesti u čin i delo. Iz tog proizlazi da tako važna svojstva, kao što su duševna spremnost, hladokrvnost i odvažna svojstva, kao što su duševna spremnost, hladokrvnost i odvažnost, te iz ovih nastala volja i radost za život, jesu veoma skupoćene posljedice obrazovanja telesnog.

Napokon je isto tako značajno delovanje odredjenih grana telesnog obrazovanja i sa moralne strane. Tako se kod igara probudjuje lična poduzetnost, razvija se duh za druženje, te se pojavljuju vrlo raznolike moralne pobude.

Jedan igrač sugestivno drži na okupu sve ostale, te ih osvaja pri tome svojom dobrotom srca i ljubeznošću, kod drugoga pojavi se uz iste okolnosti taština i bahatost. Prigodom igre najbolje opažamo razne karakterne crte od najveće požrtvovnosti do najproštije zavisti. Obrazovanje tela i duha ima mnogo dodirnih točaka, te deluje medjusobno; svagdanje iskustvo nas uči, da čovek svestan svoje velike telesne snage može imati vrlo niska moralna načela; samo je onda telesno obrazovanje u skladu sa načelima moralnog obrazovanja, ako poništava uobraženost, koristoljublje, bezobziran egoizam, ako mladog čoveka disciplinira, ako mu razvija smisao za socijalne dužnosti, te znade li mu duboko ucepiti živu svest, da je pripadnikom odredjene celine, društva, naroda, da ima svoj vlastiti interes podrediti interesu skupnom, te da imade svoj život udesiti onako, da bude kadar udovoljavati dužnostima i zadacima, koje mu je sudbina opredelila.

Naznačili smo različite uplive telesnih vežbi na ljudsko telo, te smo videli, da telesno obrazovanje usredotočuje svoje nastojanje oko jednog glavnog cilja: usavršiti čoveka. Baš u ovom nastojanju je najrazgovetnije rečeno kako visoku kulturnu vrednost ima telesno obrazovanje. Kakove posljedice ima metodički provadjano telesno obrazovanje, možemo reasumirati ovako:

1. Objam i radna sposobnost svih organa za kretanje raste i jača,
2. Srce i organi za disanje rade bolje i ekonomskije,
3. Živčani sistem se bolje izvežba, koordinaciona sposobnost je veća.
4. Rad čula i duševni rad postaje svežiji i
5. Odgaja se moralni značaj.

Obzirom na istaknuti cilj pitamo za sredstva, koja obrazovanje rabi, da odstrani štetne posljedice dnevnog zanimanja, te da odgoji čoveka zdrava i jaka. U okvir telesnog obrazovanja spadaju kao sredstva: gimnastika, igra i športski rad. Telesne vežbe možemo razvrstati prema raznim merilima. Lagrange n. pr. deli vežbe:

1. Prema množini izvršenog rada. Polagana šetnja je umereni rad, marš od nekoliko sati je srednji rad, utrka je teški rad;

2. prema kakvoći izvršenog rada: kod atletskih vežbi radi se o tom, da mnogo mišićnih skupina stupi u delatnost i da se postigne velika množina izvršenog rada (rvanje); kod brzih kretnja, da dodje do opetovanja stezanja mišica (trka, mačevanje), a kod ustrajnih kretnja, da napor dugo traje (stupanje).

3. prema načinu rada: bez napora mozga provode se kretnje poluautomatski (hodanje), a napon volje, dakle moždane delatnosti iziskuju vežbe na spravama, mačevanje, rvanje.

4. prema efektu rada i to ili lokalnom, koji se ograničuje samo na razvoj stanovitih mišićnih skupina, ili nekojih organa, ili skupnom, — iza kojega celi organizam razvija vrlo živahnu delatnost.

Nadalje možemo odrediti vrednost telesnog obrazovanja prema tomu sa koga gledišta promatramo vežbu, da li je ona sredstvom za postignuće kakvoga cilja, ili je vežba sama ciljem. Fiziološko razvrstanje ima uvek pred očima cilj vežbe. Prema tome je trka telesnom vežbom, ako niome nastojimo ojačati unutarnje organe, srce, i organe za disanje. Ona je vrlo ko-

risnom vežbom, ako je određena udaljenost, koju valja protrčati i napokon je trka športski rad, radi li se o tome, da se suparnik pobedi, ili da se nadbiže dosadašnji rekord.

Gimnastika se sastoji od vaspitnih vežbi, koje vode kad su savršeno uvežbane do ravnoteže u izmeni tvari i sila u ljudskom telu, te do harmoničkog razvoja ljudskog bića. Čovek stiče u vežbaoni trajnu korist u toliko, u koliko ume stečenu snagu ekonomski upotrebiti u dnevnom životu.

Gimnastičke su dakle vežbe vrlo vredne, ako su prema trajanju, brzini i teškoći metodički udešene, te kako treba provedene.

Drugog su karaktera igre: pošto pričaju živahnosti, čilosti i veseloj naravi mladeži, potpunim su pravom temeljnim faktorom telesnog obrazovanja u nežno doba po prilici do 10 godine. Važna prednost igara je u tome, što se izvode u slobodnoj prirodi, na svežem zraku i na suncu, dakle kraj okolnosti kakove zatvorene vežbaonice ne mogu nikada imati.

Sport kao telesna vežba imade posebno karakteristično obeležje: natecanje i težnja za pobedom.

Gimnastikom polučujemo dobro i lepo držanje tela, kretanje postaju slobodne, elastične, stvara se krasno, zdravo telo. Okretnost i muževnost, koja proizvire iz igara i sporta znatno nadopunjava efekte telesne vežbe. Svako od sredstava telesnog obrazovanja ima svoje određeno vreme, glavno je da sva ta sredstva budu spojena, te da od toga spoja bude vežbaču pružena što veća korist. Svaki narod gradi svoj vlastiti vaspitni sistem u skladu sa narodnim duhom. Poznato je da u igrama i sportu temperament narodni najviše prevladava, pa ova okolnost zaslužuje osobitu pažnju u obrazovanju mladeži.

Kada se steklo znanje o povoljnom delovanju telesnih vežbi na ljudsko telo, onda se pokušalo sva iskustva svrstati u stanoviti gimnastički sistem, koji bi se temeljio na faktičnoj znanstvenoj podlozi.

Danas poznajemo veliki niz različitih sistema telesnog obrazovanja: gimnastika školska, društvena, vojnička, njemačka, švedska, te mnogo drugih sistema, koje su sastavili pojedinci n. pr. sistem Müllerov, Hebertov, Dalcroov itd., i nema dvojbe, da u današnjim sistemima telesnog obrazovanja ima mnogo bitnih nedostataka. Sistemi telesnog obrazovanja oslanjaju se na različite smerove, tako na prirodni, umetni i umetnički smer, te su stoga različiti putevi.

Protiv toga ne bi bilo prigovora, kada bi se postigao cilj, za kojim telesno obrazovanje ide. Čemu treba prigovoriti je to, da je u mnogim sistemima glavna stvar kompliciranost u mesto jednostavnosti, površnost mesto znanja, tašta častohlepnost namesto ideala.

Za to dolazimo do nepojmljive pojave, da školska telovežba ustanovljuje druga pravila nego društvena, a obranbena vojna dužnost ističe opet sasvim druga načela. Tu nema jedinstvene temeljne misli, ni ispravnog shvaćanja cilja telesnog obrazovanja, tu nema jedinstvenog postupka, u telesnom obrazovanju od detinjstva do muževnog doba, te je na taj način ograničen napredak, koji bi mogao ljudskom društvu doneti telesno obrazovanje.

Telesno obrazovanje ide za usavršenjem čoveka i za to ne sme izbor sredstava, koji tome smeraju, biti samo slučajan, nego logički i opravdan.

Često se vodi prepirka o tome, kojim sredstvima telesnog obrazovanja valja dati prednost, dali naravnim ili umetnim. Nepomirljivi protivnici izjavljuju često, a skroz neispravno, n. pr. da što je naravno to je dobro, a što je umetno da je to zlo. Ovakovo razlaganje je u principu neispravno, jer osuđuje kadkad baš izvrsne metode. Celo središte u kojem čovek živi, način njegovog životnog uređenja, je većim delom zavisano od ljudske delatnosti, dakle od nečega umetnoga, što možda ne mora biti uvek loše. Upravo tako imade u prirodi mnogo stvari dobrih i loših, t. j. čoveku korisnih i pogibelnih. Razumnom spoznajom upoznajemo prirodne sile, te ih upotrebljavamo na svoju korist isto tako kao i kulturne tečevine. Tko bi sumnjao o tome da čoveku literatura, umetnost, filozofija i mnoga druga plemenita dobra život ne polepšavaju!

Istakli smo vrednosti, koje nam pruža telesno obrazovanje. Ako ćemo dakle da prosudimo koji je vaspitni sistem bolji, možemo za jedino zgodno merilo uzeti zbroj postignutih dobrih rezultata. Sasvim je sporedno ako pri tome nadujemo, da su u nekom sistemu sadržana sredstva, koje naravna, a koje i umetna. Ispravnost ovoga stanovišta možemo dokazati zgodnim primerom iz Demenija: digne li atleta u zubima teško breme (utez) ili znade li ići na rukama onda je to umetno telesno obrazovanje i nekorisno; uspne li se neko brzo uz stablo ili na zid, kada mu preti kakova pogibelnost, znade li jahati, plivati, veslati, to je takodje umetno telesno obrazovanje, ali ujedno i svakome korisno, ko ga ima i zna.

Sredstva metode, sistem telesnog obrazovanja, mogu se dakle tačno oceniti samo prema cilju telesnog obrazovanja, t. j. da

li umnažaju radnu sposobnost pojedinaca tako, da je dobro i prema svrsi upotrebi i da je u obliku snage i zdravlja na svoju sreću i sreću svojih bližih iskoristi. Tko se po ovome načelu ravna, neće nikada pogrešiti u tome, da sredstvo zameni sa ciljem i da utone u preteranom metodičkom sitničarenju i da strači dragoceno vreme u sitnom ograničavanju praznih i suvišnih podrobnosti u osnovama.

Smisao našeg života sastoji se u pomnoženju životnih uveta i sreće za sve. Ovamo mora smerati svako obrazovanje, dakle i telesno, koje imade da čoveka usavrši, t. j. da sačuva svekolike telesne funkcije netaknute, te da ih polepša, do najvišeg stepena sposobnosti. Što koristi pojedincu, ne će ostati bez koristi ni za celu obitelj, za narod, te uopće i za čitavo čovečanstvo. Prava metoda upotrebljava sredstva, kojima se može postignuti istaknuti cilj, upotrebljava jednostavna sredstva i pri tome izdašna, koja udovoljavaju socijalnim uvetima, i koja su pristupačna svima, zanimljivim oblikom svojim, te se jednako dopadaju detetu, mladiću i zreлом čoveku.

Kultura telesna, harmonički razvoj celoga tela jeste ciljem telesnog obrazovanja, a taj se postiže izborom sredstava u svojoj vrednosti po nauci prokušanih i ispitanih. Iz rezultata telesnog obrazovanja nastupaju u ljudskom organizmu promene, koje možemo različito oceniti. Dementy razlikuje posledice telesnog obrazovanja, te ih označuje ovako:

1. posljedica higijenska — zdravlje, zrcali se u tome, što je vršenje rada svih organa ljudskog tela poboljšano, njihove se funkcije medjusobno harmonički dopunjuju, čime je osiguran pravilan tek svih funkcija životnih: primitak te izdatak, naknada i uporaba, izbor sila i gradnja tela,

2. posljedica estetička — ljepota, je vidljiva u lepoti tela: celo telo je lepo izradjeno, imade harmonične forme, proizvedene jakim kosturom te jednakomerno razvijenim mišićama, držanje tela i svekolike kretnje su ugladjene i pune karaktera,

3. ekonomska posljedica — okretnost, leži u tome što se sve kretnje izvode prema određenoj svrsi, odgoj razvoja kretnji te uspostava telesnog spoja između mozga i mišića osposobljuju čoveka da znade gospodariti stečenim silama uz sve životne okolnosti i prilike,

4. moralna duševna posljedica — muževnost i hrabrost pokazuju se u obrazovanju moralnih vrednosti, u pravcu, da svaki čovek imade steći potpunu svest svoje slobode

i slobodne volje, da steče pravu samosvest, lični ponos i snagu duha, jer tek onda će se razviti radosno kod čoveka sve sposobnosti za plemenito natecanje za napredak i dobro celokupnog naroda, čiji je član.

U posledicama telesnog obrazovanja kao rezultata savesnog poznavanja cilja, sadržani su svi činbenici snage te lepote tela i duha. Taj cilj se može postići samo, ako je dobar učitelj i vaspitač promišljeno izabrao sredstva, prema estetskoj, zdravstvenoj i socijalnoj vrednosti.

Svaki je narod uvek vezao i veže svoje nade što oduševljenije za omladinu, te u potomstvu nalazi ostvarenje svojih težnja i ideala, te ispunjenje svog krasnog sna. Uzvišenu zadaću doprinetu kulturnom i moralnom razvoju rešiti će samo ono potomstvo, koje će biti sastavljeno od zdravih i krepih pojedinaca.

Tražimo li mi toliko od svojih potomaka nastaje pitanje kako se mi brinemo, da svojoj deci ostavimo ono retko blago i skupoceno nasleđe — d r a v l j e, šta činimo, da spremimo omladinu za uspešan rad na polju kulturnog napretka. Nije li obzirom na telesno obrazovanje naše mladeži — uzdanice domovine — nužno revidirati sve ono, što je dosele bilo učinjeno u tom pogledu, te istaknuti raspored za budućnost? Mnogo je bilo kod nas već učinjeno. »Delo Tyrševo, naša je težnja«, rekao je vrlo zgodno Dr. Scheiner na petom sastanku českih prirodoslovaca i lečnika »i prožeto je duhom za razvitkom naroda, za oplemenjenjem rase, čije je fizičke i moralne veličine te prednosti i lepote znao Tyrš tako krasno sagledati, kada je sastavljao junačke vežbe, kojima je stvarao od vežbača prava umetnička dela, puna svežosti, snage i lepote, kada je iznosio blago umetničkog osećanja iz nutrine našega puka, kada je poticao na nove tvorevine iz duše naroda i sve to neumoljivim nalogom, da svekoliko nastojanje sokolsko, sav žar, imademo poduzimati nipošto sami i samo za sebe, nego da ceo narod sudeluje u sličnom natecanju, od koga zavisi sav uspeh, dapače i sva naša budućnost«. Svaki od nas gleda Sokolstvo sa istinitim poštovanjem i ljubavi, te je napunjen dubokom zahvalom za sve njegove čine, kojima je ovo doprinelo uspostavi osećanja samostalnosti našega naroda.

Što još treba, da kulturni postulat Sokolstva bude dopunjen i usavršen.

Svaki pojedinac, muškarac i žena, svaka obitelj, sve škole,

obrtna i poljodjelska poduzeća, društva i uredi, moraju shvatiti važnost i neophodnost pravog telesnog obrazovanja, te usled toga mora briga i skrb oko telesnog obrazovanja stajati na prvom mestu interesa svih društvenih slojeva. Osobito telesno obrazovanje dece, te omladine zanatlijske škole, muške i ženske, mora da bude kako treba organizirano, te praćeno higijeničkim i etičkim načelima.

Ideal Grka: zdravle, snaga, lepota i dobrota, — savršen čovek kao harmoničko i slobodno biće, koje ljubi istinu i pravедnost, — jeste i naš ideal, koji želimo oživotvoren u potomstvu.

Čim se više približujemo tom idealu, tim više će nam biti zajamčen razvoj i napredak do sreće pojedinca te koristi celokupnog naroda našeg.

Veliki je cilj komu težimo i smeramo ravnajući se svojim uzorima od Husa do Pačackog i do Havlička. Taj cilj ćemo doseći izborom sredstava, čvrstom voljom za rad, ozbiljnim i radosnim nastojanjem i nepokolebivom verom u uspeh i sretnu budućnost svoga naroda.

Белешке.

СОКОЛСКИ САВЕЗ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА. ▀

Загребачка канцеларија.

По договору са председником Соколског Савеза Срба, Хрвата и Словенаца братом Ђуром Паунковићем позвао је у ствари припрема за соколски сабор 28. VI. о. г. брат др. Лаза Поповић на договор и састанак ову браћу: бр. Анту Маловића, тајника Хрватског Соколског Савеза, бр. Франа Сушњића, благајника Хрватског Соколског Савеза, бр. Милана Земљака, члана Управног Одбора Хрватског Сокола у Загребу, бр. Бошка Мештеровића, тајника Српске Соколске жупе Крајишке, бр. Тошу Јањанина, благајника исте жупе. Договор се одржао дне 10. V. о. г. у згради Сокола у Загребу, Боговићева улица број 7.

На томе састанку и договору постигнут је потпун споразум у ствари припремања свега за одржање Соколског Сабора и одмах је отпочет интензиван рад у томе правцу.

За мјесто сабора одређен је Нови Сад, те су од стране Соколског Савеза Срба, Хрвата и Словенаца одаслани у Нови Сад на сталан рад до сабора, брат Душан Богуновић у Сарајево, Мостар и у јужну Далмацију брат Мирко Бујић, тако да се до 10. јуна има вратити и он у Нови Сад, брат Б. Палчић у сјеверну Далмацију и брат Тоша Јањанин у Љубљану ради успоставе краткога споја и брзог споразума са братском Словенском Соколском Свезом, и након тога је и он послан

у Нови Сад, Руму и Митровицу у име Сок. Сав. СХС. а у Загреб је позван брат Фравтишек Хофман, вођа бившег Српског Соколског Савеза, ради техничких преговора.

Рад на припремању сабора организован је овако :

У Љубљани, Загребу, Сарајеву, Сплиту и Новом Саду оснивају се т. зв. канцеларије Соколског Савеза Срба, Хрвата и Словенаца ;

у Љубљани образује то Словенска Соколска Звезда, са подручјем Словеније и њезиним соколством ;

у Сарајеву образују то обе жупе и српска и хрватска, са подручјем Босне и Херцеговине, и тамошњим соколством ;

у Сплиту образује то тамошње соколско друштво и соколска жупа Војводе Хрвоја са подручјем Далмације ;

у Новом Саду образује то Новосадско Соколско друштво за подручје Војводине, а

у Загребу образују оба соколска друштва Загребачку Канцеларију за подручје Хрватске и Славоније, Међумурја и окупираних наших крајева, те за изравну везу са Београдом ;

Сам соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца води припрему за Србију.

Соколски сабор је замисљен да траје три дана од 28. до 30. јуна укључиво, састојаће се из две свечане сједнице, из рада у 8 одбора и у 1 комисији, те у приређењу једне велике узорне јавне вјеџбе, најпослије излетима у околицу.

Споразумно са закључком од 26. I. о. г. изасланици друштава, жупа и савеза имају да се из Љубљане посебним возом крену на пут 26. јуна по подне, те да преко Загреба и Брода, гђе се прикључују изасланици Босне, Херцеговине и Далмације, дођу преко Винковаца и Индије дне 27. VI. по подне у Нови Сад.

Свака од образованих канцеларија има да позове друштва и жупе свога подручја.

У томе правцу загребачка канцеларија упутила је на друштва, жупе, и савез свога подручја овај позив (прилог бр. 1 бр. 2. бр. 3.) и према томе је информирала и остале образоване канцеларије.

Брат Фравтишек Хофман одржао је у току 3 дана свога боравка у Загребу техничке договоре са Хрватима и Србима, те су утврђене вјеџбе. Одатле је брат Хофман послат у Нови Сад.

Израђен је нацрт новог соколског закона и устава, који има пред сабор да дође (види напред).

Израђен је нацрт рада свих одбора и комисије са одређењем тема (види напред) те је по прилици установљен број и именик одборника и на свакога од њих упућен је позив са дотичним нацртом (види прилог број 4.)

Упућен је свечан позив Чешкој опћини Соколској и Пољском Соколском Савезу, да пошаљу своје изасланике на сабор, а по могућности и узорно одјељење њихових вјеџбача.

Ради прибирања материјалних средстава и покрића трошкова

сабора упућена је молба на све новчане заводе нашег краљевства тиме, да се сви прилози шаљу Српској Банци у Загребу или Првој Хрватској Штедионици у Загребу.

Дне 16. V. одржан је договор са изасланицима из окупираних крајева, на коме су учествовали бр. Др. Хуго Верк, бр. др. Грга Анђелиновић и бр. Ђиромета, те ће се у споразуму са братом дром Пошчићем одазвати и тај део нашег Соколства, и судјеловати на сабору.

Ставило се у споразум са Кр. Владом ради изравног воза од Љубљане до Новог Сада, и воз је осигуран. У ствари браће из Далмације те Босне и Херцеговине зајамчен је прикључак у Броду.

Братска Словенска Соколска Свеза шаље узорно одјељење вјецбача на справама и један одео чланова и чланица за просте вјецбе. Тако исто уз оба загребачка друштва још и друштва из Беловара, Митровице, Осијека и Ср. Карловаца.

У ствари везе са побратимима отишао је брат Митраковић у Бос. Градишку брату Влади Малићу.

Како смо досад обавештени све што је предложено и устројено је, те ради.

Образована је соколска кореспонденција у Загребу са братом Божом Томићем на челу.

Састанци се одржавају сваки други дан.

Имајући на уму тужак великај доброселоца и чланова југосл. легија, при повратку кућама, — било њих, било њихових поредица, — преузела је ова канцеларија на себе бригу за свесоколаше, а добровољце или чланове југосл. легија, те се јавно обратила позивом на све њих, да се овамо пријаве, било лично, било писмено, и одредила у први мах своту од 5000 круна за давање помоћи где треба. — Начелни предлог о томе за сокол, сабор види напред.

У ствари начелног објашњења о одношају државе и Соколства израдила је ова канцеларија један нацрт (види напред) који ће се подастрти соколском сабору.

Ради регулисања материјалних средстава Сокол. Савеза СХС. и прибирања истих, израдила је ова канцеларија предлог о соколском порезу и соколском дарку (види напред), који ће се такођер поднети соколском сабору.

Најпосле је ради организације Соколства у горњој Далмацији и Приморју, одређена као помоћ свста од 1500 К., за једног соколског изасланика у име Сокол. Савеза СХС. у те крајеве.

Тајнички посао канцеларије води бр. Б. Мештеровић, а благајнички бр. Т. Јањанин, а новинарски бр. Томић.

Prilog br. 1.

Bratske župe! Bratska društva!

Starešinstvu Hrvatskog Sokolskog Saveza nije moguće, da u odredjenom vremenu izvrši nalog prošle savezne skupštine za narednu, na kojoj bi se »odozdo« odлучило o ujedinjenju srpskog, hrvatskog i

slovenačkog sokolstva. Glavni je razlog tomu, što br. župe i br. društva slabo odgovaraju na našu okružnicu o glasanju za predloge o ujedinjenju sokolstva u našoj državi.

Starešinstvo će ipak i ne čekajući na odgovore br. društava sazvati saveznu glavnu skupštinu tečajem prve polovice lipnja, o čemu će uslijediti i posebno oglašenje.

Da se postulatu nekadašnje ideologije sokolske o tom ujedinjenju ipak počme jednom već i djelom udovoljavati, odlučilo je starešinstvo H. S. S., da i mimo mandata, što bi ga dobilo od br. hrv. sokolskih župa i društava, nekoju svoju braću članove izašalje među sokolske radnike, koji su sami od sebe na se primili tešku zadaću, da pripreve sve što je potrebno za pomladjenje i ujedinjenje našeg sokolstva, a napose: *da pripreme sav rad za prvu sokolsku konstituantu, za sokolski sabor Srba, Hrvata i Slovenaca, koji će se sazvati za 28. lipnja t. g. u Novomgradu*. A izaslalo je tu svoju braću tim radije, što se time ne prejudicira eventualnim zaključcima naredne savezne skupštine o detaljima i modalitetima sokolskog ujedinjenja.

Sav rad oko priprema za taj naš sabor koncentrisati će se u Zagrebu, u tzv. *Kancelariji Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca*. Takve kancelarije postoje još i u Ljubljani, u Sarajevu i u Novomgradu, jer inače ne bi bilo moguće da se kraj nenormalnih saobraćajnih prilika i u kratku vremenu toliki rad posvrši.

Da podupremo rad ovih kancelarija, molimo sve hrv. sokolske župe i sva hrv. sokolska društva, da se u svim pitanjima sokolskog sabora ne obraćaju na starešinstvo H. S. S., nego na rečene kancelarije, i to tako, da se sve župe i društva iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine obraćaju na kancelariju u Sarajevu, a župe i društva iz Hrvatske, Slavonije, Istre i Medjumurja na kancelariju u Zagreb.

Braćo sokoli! za ideju ujedinjenja našeg naroda radili smo osobito od svog sokolskog postanja. — Da tu ispravno shvaćenu ideju u djelo privedemo, ne stoje danas našem kretanju nikakve zapreke. — Ideja se je već pretvorila u djelo, jer je naš narod slobodan i ujedinjen. — A jedan narod neka imade i jedno sokolstvo.

Poduprite ove nove izvršitelje davne sokolske težnje.

Bratski Vam zdravo!

Starješina:

Dr. Lav Mazura.

Tajnik:

A. Malović.

Prilog br. 2.

Pozivajući se na stvorena utanačenja od 26. siječnja t. g., koga su se dana starješinstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog sokolstva dogovorila osim ostaloga i o sazivu sokolskog sabora, sokolske naše konstituante, isto tako pozivajući se i na nazočnu okružnicu H. S. S., kojom se upućuje sve hrvatske sokolske župe i njihova društva, da u poslovima sokolskog Sabora saslušaju naloge kancelarija kako iz Zagreba tako i Sarajeva, molimo bratske župe i bratska društva, da za sokolski sabor

u Novomgradu izaberu svoje izaslanike. — Po prihvaćenoj osnovi biraju župe po tri, a društva za svaku stotinu (ili dio njezin) svojih članova po jednog izaslanika između svojih ponaјbolјih sokolova.

Izaslanike treba odmah izabrati i priјjaviti ih izravno kancelariјama. — Izaslanici će imati besplatnu voјnju do i od sabora, te stan i hranu u Novomgradu.

Iz Ljubljane će poći želј. voz 26. lipnja o. g., pa će putem posabrati svu braću. U slavonskom Brodu će se ljubljanskom vozu priključiti braća iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine. Sabor će trajati tri dana. U Novomgradu će biti i јavna vјеžba, u kojoj će učestvovati sama izabrana, veća društva s najbolјim vјеžbačima. Misli se takodјer i na izlet u Beograd. To bi bio u najkrupnijim potezima program za sabor. Detalji će biti saopćeni svima na vrijeme. A i novine treba o tom pratiti. — Za sada je glavno, da bratske župe i bratska društva budu na to spremna, pa da svoje izaslanike priјave svojim nadležnim kancelariјama uvijek u tri primjerka, po ovom Obrascu: »Društvo u N. (župa u N.) izabralo je svojim izaslanikom (izaslanicama) za Sokolski Sabor Srba, Hrvata i Slovenaca, koji će se obdržati 28., 29. i 30. lipnja o. g. u Novomgradu brata (braću) voјđu, starješinu, tajnika, prednjaka N. N. (sudskog, poreznog itd. činovnika, ratara, opančara, ravnatelјa banke, odvjetnika, suca), pa ga (ih) odaslalo, da može (mogu) društvo (župu) u svima pitanјima pravovalјano zastupati«.

Bratska društva (župe) iz područја Hrvatske i Slavonije šalјu priјave svojih izaslanika u tri primjerka izravno u Zagreb na potpisanu kancelariјu, a br. društva (župe) iz područја Bosne i Hercegovine, te Dalmacije, u tri primjerka izravno u Sarajevo. Potrebno je, da se izbor izaslanika obavi brzo i što prije i to preko upravnih odbora, kako društvenih tako župskih. Valја naglasiti, da ovaj sokol. sabor treba da bude sastankom gdje će se otvoreno, јasno i slobodno izјaviti Sokolstvo S. H. S. o svoјoj sadašnjosti, kao i budućnosti. Pa pošto se radi o tako važnim pitanјima, valја neizostavno da svako bratsko društvo i svaka bratska župa zaista svoje izaslanike izaberu, priјave i pošalјu. Ne stvaramo jednu sokolsku stranku, nego hoćemo da stvorimo sabor poštenog, јasnog i čistog sokolskog dogovora i sporazuma.

Прилог бр. 3.

Братске жупе и братска друштва !

Позивајући се на створена утаначења од 26. јануара о. г. кога су се дана старјешинства српског, хрватског и словеначког Соколовства договорили осим осталог и о сазиву соколовског сабора, соколовске наше конституанте, молимо братске соколовске жупе и братска друштва, да за соколовски сабор у Новом Граду изаберу своје изасланике.

По прихваћеној основи бирају жупе по три, а друштва за сваку стотину (или дио њезин) својих чланова по једног изасланика између својих понајбољих Соколова.

Изасланике треба одмах изабрати и пријавити их изравно канцеларијама соколског сабора у Загребу, Сарајеву и Новом Саду, већ према томе у којем су подручју.

Изасланици ће имати бесплатну возицу до и од сабора, те стан и храну у Новом Саду.

Из Љубљане ће поћи жељ. воз 26. јуна о. г., па ће путем посабрати сву браћу. У славонском Броду ће се љубљанском возу прикључити браћа из Далмације, Босне и Херцеговине. Сабор ће трајати три дана. У Новом Саду ће бити и јавна вјеџба, у којој ће учествовати само изабрана већа друштва с најбољим вјеџбачима. Мисли се такођер и на излет у Београд.

То би био у најкрупнијим потезима програм за сабор.

Детаљи ће бити објављени свима на вријеме. А и новине треба о том пратити.

За сада је главно, да братске жупе и братска друштва буду на то спремна, па да своје изасланике пријаве својим надлежним канцеларијама увек у три примерка по овом обрасцу: Друштво у Н. (Жупа у Н.) изабрало је за свога изасланика (изасланике) за Соколски Сабор Срба, Хрвата и Словенаца, који ће се одржавати 28., 29. и 30. јуна о. г. у Новом Саду брата (браћу) вођу, старешину, тајника, предњака итд. Н. Н. (судског, порезног итд. чиновника, ратара, опанчара, равнатеља банке, адвоката, судца па га (их) је овластила, да може (могу) друштво (жупу) у свим питањима правоваљано заступати.

Бр. друштва (жупе) из подручја Хрватске и Славоније шаљу пријаве својих изасланика у три примерка изравно у Загреб на потписану канцеларију, а бр. друштва (жупе) из подручја Босне и Херцеговине, те Далмације изравно у три примерка у Сарајево.

Потребно је, да се избор изасланика обави брзо и што пре. И то преко управних одбора, како друштвених тако жупних.

Ваља нагласити, да овај соколски сабор треба да буде састанком, где ће се отворено, јавно и слободно изјавити Соколство Срба, Хрвата и Словенаца о својој садашњости, те о будућности. Па пошто се ради о тако важним питањима, ваља неизоставно, да свако друштво и свака жупа своје изасланике изабере, пријаве и пошаљу. Не стварамо једну соколску странку, него хоћемо, да створимо услове поштен ог, јасног и чистог соколског договора и споразума.

Prilog br. 4.

Brate!

Poznavajuć Te kao požrtvovna i radina Sokola, kom vazda lebdi pred očima s a m o sokolski boljak i napredak, odlučila je naša kancelarija, kojoj je zadaća pripremiti sve predradnje za Sokolski Sabor S. H. S. u Novomgradu, a koji će se obdržavati na sam Vidov-dan, t. j. 28. 6. o. g., uvrstiti Te u odbor pa Te molimo, da odabereš jednu ili više od priležućih tema, koju tad uznastoj obraditi što savjesnije i

točnije, kako bi se što sigurnije postigla poželjna svrha, kao i što brži i povoljniji uspjeh.

Primjetiti nam je, da Tebi odnosno članovima Tvoeg odbora stavljamo na volju, hoćete li obdržavati predkonferencije već sada, ili ćete se sastati tek na samom saboru s gotovim radnjama, koje ćete tad međusobno pretresti. Imenik Tvojih drugova dobit ćeš naknadno.

Ujedno Te izvješćujemo, da će izaslanici imati besplatnu vožnju do i od sabora, te stan i hranu u Novomgradu. Iz Ljubljane će poći želj. voz 26. lipnja o. g., pa će putem posabrati svu braću. U slavonskom Brodu će se ljubljanskom vozu priključiti braća iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine. Sabor će trajati tri dana.

Hrvatski Sokol u Djakovu obdržavao je u nedjelju dne 4. svibnja poslije podne u prostorijama »Sijela Jugoslavena« svoju izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj se je kao najvažnija točka dnevnoga reda raspravljalo pitanje ujedinjenja slovenskog, hrvatskog i srpskog sokolstva u jednu jedinstvenu organizaciju. Nadalje pitanje sjedišta novoga saveza, nazivi župa i pojedinih društava.

Debata je bila vrlo živahna. Skupštinu je posjetilo oko 60 članova, pa sa zadovoljstvom konstatiramo, da se je kod svih učesnika opazilo zbilja sokolsko shvaćanje narodnog jedinstva, uvjerenje i volja za napredak velike sokolske ideje. U raspravi učestvovali su naročito starijina brat dr. Ribar, tajnik brat Weidl, nadalje braća dr. Didović, Morić, obojica po više puta, Bönel, Gazapi, Vrbanjac, Šarčević, Im, Predmerski, Leo Neuman, Goršetić, Vrabec i drugi, te je ta lijepa debata potrajala od 4 do 7 sati na večer.

Na predlog tajnika brata Weidla usvojen je zaključak da se traži osnutak jednog jedinstvenog sokolskog saveza, jer ako stojimo na principu narodnog jedinstva, to jest da smo svi SHS jedan narod, onda je logično, da može biti samo jedan savez, i taj bi se imao zvati Jugoslavenski Sokolski Savez. Glede sjedišta saveza usvojen je predlog brata dra. Didovića, da se konačno uređenje prepusti stručnoj anketi, koja će to pitanje lih sa tehničkog i sokolskog stanovišta proučiti, te predložiti ono mjesto, koje najviše garancije pruža, da će zahtjevima Sokolstvu biti udovoljeno. Nu energično je otklonjen pokušaj, da se starješinstvo saveza odnosno djelovanje pojedinih odjela n. pr. starješinstvo, list, tehnički odbor itd. porazmjesti na četiri strane svijeta, jer to znači ubojstvo za naše sokolstvo. Glede župa i društava usvojen je predlog brata Gazapia, da se župe imadu prozvati po našim odličnicima, kao što i danas nu bez plemenske oznake, a pojedina društva imadu se sva zvati takodjer samo »Sokoli« bez plemenske oznake. Ujedno se apelira na novi savez, da svoja pravila prema tome uredi, da će i sva ostala društva bez razlike biti prisiljena primiti jedinstveno ime, ili da se u protivnom slučaju ne smiju primiti u savez. Isto imade se nastojati, da u jednom mjestu ne bude više nego jedan

Sokol, a podnipošto dva društva, u koja bi se članovi po plemenskom osjećaju grupirali. I to se mora sistirati, te ako je već u jednom mjestu potrebno, da se stanovnicima raznih krajeva ide na ruku, onda treba osnovati podružnice jednoga Sokola.

Time u savezu prihvaćena je promjena pravila, te novi naziv našeg Hrvatskog Sokola u »Sokol u Djakovu«.

Na predlog brata A. Morića usvojila je skupština jednoglasno zaključak, da se prema § 3. društvenih pravila osnuje posebna sekcija društva Sokoli strijelci, te povjerila braći Moriću i Premerskome da izrade posebni statut u tu svrhu. Ta je sekcija međutim odmah u život privedena, svrha joj je obrana i čuvanje narodnog dobra, društvenog poželja, integriteta jedinstvene jugoslavenske države i obrana narodnog dobra u slučaju možebitnih nenarodnih elemenata, koji bi teško i žrtvama stvorenu našu državu mogli ugroziti. Članovi sekcije potpadaju pod strogu disciplinu i vojnički zapt, služba je dobrovoljna, rodoljubna i sokolska, dakle besplatna, a nastupit će samo u slučaju izvanredne nužde i to isključivo za mjesto Djakovo. Na poziv dužni su Sokoli Strijelci smjesta staviti se na raspolaganje zapovjedništvu, jer ih na to veže umjesto prisege zadana poštena riječ i zavjera građanskim poštenjem u korist domovine Jugoslavije. Članovi te sekcije mogu biti samo dobri Sokoli i uvjereni Jugoslaveni. Sokoli Strijelci imat će i svoje redovite vježbe. Odnosni statut otpremljen je već nadležnoj oblasti na odobrenje. Poželjno bi bilo, da se u ovoj sekciji nadje na okupu građanski, radnički i seljački stalež bez razlike, ukratko sve što narodno osjeća!

Prije zaključka glavne skupštine upozoruje starješina brat dr. Ribar, da mu je neki anonimni pisac u »Hrvatskoj Obrani« prigovorio, da prigodom javne vježbe nije posebno pozdravio goste Sokole iz Osijeka. Odlučno takav prigovor odbija, te izjavljuje, da je unapred bilo predviđeno, da će nakon dovršene vježbe svi izvršujući članovi bez razlike svrstati u dvorani i da će ih tom prigodom starješina pozdraviti. Kada su djakovački vježbači nastupili, opazio je starješina, da ne ima Osječana, pa mu je na upit rečeno, da se već oblače. Na to je starješina kratkim prigodnim slovom pozdravio sve Sokole bez razlike i prisutno općinstvo. Naglasio naročito, da to čini u sokolani, a ne u gostioni, jer ne smatra umjesnim, da se Sokoli u gostioni pozdravljaju. Nakon toga službenog čina došao je međutim starješina brat dr. Ribar i stolu Osječana, gdje se je dulje vremena pozabavio, iste pozdravio, a kako je radi sutrašnjeg putovanja u Osijek morao ranije ostaviti društvo, povjerio je pažnju nad cijelom daljnom zabavom, a prema tome i nad gostima tajniku bratu Weidlu, koji je tu dužnost izvršio, te je i sam Osječane ponovno pozdravio, zahvalio im na trudu i dolasku, te bratskoj ljubavi, koju su nam sudjelovanjem na našoj javnoj vježbi iskazali, pa je prema tome i znatno uveličali. Drži, da se iz svega može jasno prosuditi, da o kakovoj nekorektnosti, pogrešci ili sličnome ne može biti ni hotice ni nehotice govora.

Skupština prima izjavu starješine zadovoljstvom na znanje, pa posve odobrava postupak brata starješine tim više što su braća uvjereni bila, da taj anonimni napadaj nije nikako mogao poteći iz sokolskih redova. Neugodno se je članstva dojmilo, da domaći list »Hrvatska Obrana« nasijeda ovakvim tendencioznim vijestima i nepouzdanim dopisnicima, tim više, kada dobro znade, da postoje jedan zaključak Starješinstva Sokolskog Saveza, da se sokolske eventualne razmirice ne iznose putem novina pred javnost, da su o tome dobro informirani svi naši listovi, pa da su tako do sada običavali i postupati.

Skupština je na taj način dovršila svoj rad uspješno i jedinstvenim shvaćanjem sokolskih dužnosti, starješina zahvaljuje članstvu na lijepom odzivu i živahnom učestvovanju, te zaključuje skupštinu u 7 sati na večer uz pjevanje sokolske himne.

Glavna skupština »Sokola« u Karlovcu održana je 11. maja o. g. Nakon pozdravnoga govora starešine dra. B. Vinkovića slijedila su izvješća tajnika, vodje, blagajnika i revizora. Iz tih izvještaja vidi se, da društvo ima 71 utemeljitelja, 87 izvršujućih članova (vježbača), 132 podupirajuća, a ženski odjel 37 članica, šegrtski podmladak 44 i djaka preko 200. Društvena imovina iznosi u gotovom preko 10.000 K (bez sprava i bogatog inventara), a zaklada »Sokoldoma« preko 24.000 K. Nakon izvještaja primljen je jednoglasno ovaj predlog upravnog odbora: Glav. skupština »H. S. u Karlovcu odobrava i sa svoje strane zaključak donesen na sastanku »Srp., Hrvat. i Slov. Saveza«, održanom u Zagrebu 26./I. 1919., da se sve sadanje hrvatske, srpske i slovenske sokol. institucije raspuste, te se od njih osniva »Sokolski Savez S. H. S.«, pa u izvršenju toga zaključka skupština odlučuje: a) da se ime društva i svi paragrafi, u kojima se društveno ime spominje, promijene tako, da to ime, a naročito § 1. društv. pravila glasi: »Društvo se zove »Sokol u Karlovcu«; b) da se § 2. društv. pravila promijeni tako, da glasi: »Svrha je društvu gajenje i promicanje tjelovježbe i društvenoga života, te tjelesnog i duševnog odgoja naroda«; i c) da se § 7. društv. pravila promijeni tako, da glasi: »U društvo može biti primljen svaki Slaven muškoga i ženskoga spola, koji je navršio 18. godinu, te kog odbor kao takovog primi, uvaživši sve momente glede njegove osobe«. — Nakon toga obavljen je izbor starešine i vodje te upravnog odbora, pa su izabrani: starešinom dr. B. Vinković, vodjom Vlad. Lisac, te odbornicima: dr. P. Fröhlich, Alb. Godšlich, Rud. Grdešić, Ivo Kovačić, Jos. Kopriva, Mir. Malović, Mil. Tadić, Miloš Ulemek, te sestre Ankica Jamnicki, Mira Šašel i Šefica Žibrat. — Pripominje se, da je ovaj »Sokol« spomen na hrv. junake i mučenike Zrinskog i Frankopana počastio time, što je 30. aprila o. g. sudjelovao sa 26 uniformiranih članova kod svečanoga prenosa njihovih kosti u Zagrebu, istoga dana u 7 sati navečer priredio u Karlovcu svečanu akademiju i tom zgodom sabrao 260 K za spomenik njihov, te 4. maja o. g. priredio na stari

njihov grad Ozalj izlet sa narodnom svečanosti, što je tako izvanredno uspjelo, da sličnog ni Ozalj a ni Karlovac ne pamte. V.

Pozdravni govor starešine »Sokola« u Karlovcu dra. Bože Vinkovića, kojim je otvorio glav. skupštinu 11. maja 1919.

Braćo! U pripremama za našu javnu vježbu i za svesokolski slet u Ljubljani god. 1914. zatekao nas je navještaj rata bivše naše krvnice austro-ugar. monarkije bratskoj nam tada kraljevini Srbiji. Bijaše to uzrok onoga svjetskoga klanja, koje još uvijek nije dokončano, a koje se je ispoljilo kao borba dviju suprotnih ideja: njemačkog imperijalizma sa novovjekim demokratizmom. Kako smo mi nesrećom bili u sklopu njemačke političke vazalke bivše aus.-ug. monarkije i u srdačnim brackim odnosima sa srpskim dielom našega naroda, koji morade da bude onim jačanjcem, što vuku vodu muti, te kako se sa strane Njemačke i Austro-Ugarske rat poveo s očitom i netajenom nakanom, da se zatru maleni slavenski narodi, morali smo naročito mi južni Slaveni iskusiti sve njegove strahote, smišljene njemačkom brutalnosti i surovosti, te podnieti najstrašnije muke i tjelesne i duševne. Jezgra i cviet našega naroda morade stupiti u neprijateljsku nam armadu, morade da se bori protiv rodjene braće, te protiv njihove i svoje slobode. Onima, koji uvidjahu svrhu toga silom izazvanoga klanja, a koji svoj slavenski i narodni osjećaj sačuvaše nenatrunjen ni trunom sebičnosti, bijahu duševne muke tim veće, što moradoše gledati, kako četa za četom samih mladih, zdravih i kršnih naših ljudi uz pjesmu i svirku, okićena cviećem i narodnim trobojnicama, te praćena bodrećim povicima i poklicima jednog diela jadne naše »inteligencije« i svekolike tuđinske najezde polazi na krvava bojišta, da bude krvnikom rodjene braće i da vojuje za našeg krvavog neprijatelja na zator najvećih naših narodnih idejala. Ulievalo je to tim veću bol i gorčinu u duše naših narodnih ljudi, što moradoše još i to gledati, kako se očeve i svojitu onih, koji onako veselo i obodreno srnuše u boj proglašuje »veleizdajnicima«, te kako se u isto vrijeme dok oni na bojištima lievahu svoju krv i ostavljahu svoje mlade živote, njihovu svojitu kod kuće trpa u tamnice, vješa kao zlikovce i strijelja kao divlju zvjerad. To bijahu časovi najtežega našega robovanja, kada je duša puna boli, gorčine i gnjeva, a ne može da pisne pod pritiskom surove sile i milijuna bajuneta!

Naravno da su u takvim prilikama trpjela sva naša narodna društva, a naročito sokolska, koja bijahu i onako trn u oku tuđinskoj vlasti nad nama. I naš je »Sokol« oćutio to u prvom početku rata, kada mu je od 78 vježbača mobilizirano njih 63, kada mu je pod prijeinjom globe zabranjen bio i čisto humanitarni rad ponašanja i njegovanja ranjenih vojnika i opskrba hranom porodica mobilizovanih, te mu konačno na temelju banske naredbe od 27. VII. 1914. br. 4232 prisilno obustavljena svaka djelatnost, te reprezentacija i odgovornost za društvo svaljena lih na mene. Vriedno je spomenuti, da nam državna vlast zabranila svaku i najmanju djelatnost, ali da zato ipak nije propuštala ni jedne zgode, da po meni pozivlje »Sokol« na vojničke parade, na

molebstvija za careve habsburgovce i na kojekakva poklonstva predstavnicima drž. vlasti, — čemu se ja naravski ni jedan jedini puta nisam odazvao.

I tako je naš društveni život zamro i umrtven mirovao pune 4 godine, dok nije u jeseni 1918. nastupila klonulost izmoždene i rastrovane grješnice, bivše aust.-ug. monarhije, te se počeli javljati prvi znaci našega narodnoga oslobođenja. I došla nam je napokon sloboda, koje smo naročito mi Sokoli bili pobornici i čeznuli za njom kao spiepac za sunčanim trakom, došla nam je kao ošteta za stoljetno robovanje, kao naknada za pretrpljene tjelesne i duševne muke naroda, kao nagrada za proljevenu krv naše srpske braće i jugoslavenskih legija, ali i kao viesnica novoga života i nalagateljica novih dužnosti.

U bivšoj aust.-ug. državi, u koju je i naš narod nesrećom utisnut bio, bijaše zadaća i uloga Sokolstva posve druga, nego li je danas u našoj narodnoj državi. Onda bijasmo elemenat otporni, borbeni i rastvorni. Imali smo da držimo narod otpornim protiv namjere drž. vlasti, da izbriše svaki trag našoj nesamo narodnoj, nego i rasnoj individualnosti. Imali smo da narod duševno i tjelesno jačamo u borbi za njegov opstanak i oslobođenje. Imali smo da rastvorimo ono, što je državna vlast na našu štetu i zator stvarala.

Danas je naša zadaći i uloga posve druga, posve suprotna od one prijašnje. U današnjoj našoj slobodnoj narodnoj državi ima Sokolstvo krvavo stečene naše narodne slobode, ne potkapačem državne snage, nego njezinim jačiteljem, a naročito gladiteljem svih plemenskih razlika i oprjeka u našem troimenom narodu, što je jednim od bitnih uslova jakosti i ljepše budućnosti naše mlade države. Danas, kada je država, u kojoj živimo, naša, narodna, ima Sokolstvo da bude organizacijom naše narodne snage i svekolikog narodnog rada, što više: ima da postane institucijom, i to institucijom državnom, pošto je pojam države istovjetan sa pojmom naroda.

Ono mora tim da postane po svojim zasadama, na kojima je sazdano, po svojoj zadaći, koju ima u narodu. Njemu je u svakom, pa i u našem jugoslavenskom narodu težnjom, da rasi sačuva dva bitna uvjeta opstanka i napretka: snagu tjelesnoga zdravlja te zalihu duševnih i moralnih sila, a napose plemensku solidarnost i organsku discipliniranost. To je jedino njegovo čisto političko znamenovanje, ali samo opće narodno-političko, a nikada i nipošto stranačko-političko.

Odatle i moralno znamenovanje te nesumnjivo prve narodne institucije. Nu ono i izravno djeluje na budjenje i umnažanje moralnih snaga i dobara svoga članstva. Ono bdiye nad čistoćom sukromnog života članova, te nad njihovom čistoćom i čestitosti u društvenom i građanskom životu. Ono odgaja za društveni i javni život, propovijedajući i tražeći suzdržljivost u užicima, snošljivost u različnosti nazora, u koliko se kreću u okviru narodne misli, ono goji kulturu ljepote, budi i širi smisao za književnost i umjetnost.

Sokolstvo je i socijalnim činbenikom, te je njegov uticaj velike vrijednosti za današnje društvo i njegov udes. Ono je utemeljeno na

onim osnovnim principima, što ih je izniela i u život privela velika francuska revolucija, na principu ljudske i građanske jednakosti. Sokolstvo demokratizam praktično provadja, služeći se srestvom i simbolom tikanjem i nazivom: brate. Zato se inteligentno radništvo i osieća u »Sokolu« kao kod kuće, pa zato baš u njemu i jest brojčana snaga i našega »Sokola«. Nu zato je s druge strane upravo nepojmljiv snobizam onih krugova našega t. zv. boljega društva, koji, propoviedajući demokratizam i bojeći se radničkog demokratizma u krajnjim njegovim konsekvencijama, pokazuju posvemašnju nedosljednost svojim nehajem za sokol, život i rad. Naša inteligencija i inteligentna buržoazija drhću pred razrednom borbom, što se baš danas svom žestinom razmahala, a tudje se od Sokolstva, koje je i svojim programom i svojim radom kadro otupiti ostricu ove razredne borbe, sakupljajući na svojim vježbalištima i u svojim pothvatima i proletarijat i građanstvo i inteligenciju u jedan bratski tabor. Već to znamenovanje Sokolstva, kao gladi-telja socijalnih suprotivština, moralo bi kod naše inteligencije, koja doista moderno čuti i misli, ukloniti i poslednje predrasude protiv njega. Te bi predrasude mogle još ostati samo kod onog diela našeg građanstva, koje pod uzurpiranim titulušom »inteligencije« skravi svoju zalupanost, ili koji je nacionalno gluh, sliep i besćutan.

Sokolstvo je dakle institucijom, koja na osnovi tvorne naše narodne misli radi na tjelesnom, duševnom i moralnom dizanju narodne razine, stvarajući ujedno izgadjivanjem društvenih i razrednih sporova, bilo pravom ili nepravom izazvanih, moderno, napredno i demokratski naše narodno društvo. Ono dakle znači instituciju, koja po najboljim svojim silama oživotvorava sve ono, što obuhvaća narodne, etičke i socijalne težnje celokupnog našeg današnjeg narodnog društva.

A sve to, što ono ima da ovrši i što prema danim prilikama ovršuje, činilo je danas bez državne potpore, tražeći znatnih novčanih žrtava od svoga članstva. Nu, ako je tako morala prije da bude, pa možda i sve doszele, nu ne smije da bude odsele. Sokolstvo, koje se sa svojom prije istaknutom nakanom, zadaćom i svrhom stavlja u službu naroda i svoje narodne države, mora i od celokupnog naroda i od svoje države punim pravom očekivati najizdašniju i moralnu i materijalnu potporu. Nijedna narodna država, pa ni naša ne smije da omalovažuje ili zanemaruje uredbe, kakva je Sokolstvo. A kada bi to činila, morala bi prva dužnost i zadaća nas Sokola biti, da svojim životom, radom i naučanjem privučemo čim više narodnih jedinica u naše kolo, da tako u svim slojevima našega narodnoga društva uvrižimo iskreno uvažavanje vrijednosti i koristi sokolske organizacije.

To, draga braćo i sestre, neka budu naše vodilice misli na nastupu u novu fazu našega društvenoga i opće narodnoga života. Zdravo!

ZAPISNIK sjednice središnjeg odbora Hrv. sokolske župe Strossmayerove u Osijeku, održavane dne 11. V. u 11 s. pr. p. **Prisutna braća:** starješina župe dr. F. Papratović, zamjenik starješine dr. I.

Cepelić, tajnik župe dr. Šuster, zamjenik tajnika dr. M. Perić, blagajnik Vlado Demut, zamjenik vodje Hugo Gotschak. Zastupana društva: Osijek, gornji grad: vodja D. Mrljak, zamjenik vodje Mandić. Osijek donji grad: Starješina Rudolf Muck, Vukovar: Starješina Zebec, tajnik Koch, blagajnik Fabijančić. Našice: Zastupa Hugo Gotschak. Nezastupana i neispričana društva: Vinkovci, Djakovo i Brod n. S. Starješina župe otvara sjednicu u 11 sati pozdravljajući zastupana društva te prisutnike, te predložuje sljedeći dnevni red: 1. Izvještaj o radu župe. 2. Župska priredba Strossmayerove svečanosti u korist gradnje Strossmayerovog doma u Osijeku početkom rujna uz sudjelovanje svih kulturnih hrvatskih i srpskih društava u Osijeku. 3. Sjedinjenje sva tri saveza Sokola SHS. Prelazi se na vijećanje: Ad 1. Brat starješina izvješćuje o dosadanjem radu župe spomenuvši uz ostalo, da je kod proslave prenosa kosti u hrvatskih mučenika Zrinskog i Frankopana koncem travnja bila i naša župa u Zagrebu brojno zastupana sa 22 člana. Govori o brojnom sudjelovanju našeg sokolstva uopće na toj proslavi, ističući značenje ove svečanosti te dojmove, koje treba da u sebi čuvamo, i neprestano ih prenašamo u svome budućem radu na sljedeća sokolska pokoljenja, a naročito kod proslave 30. travnja. Ad 2. Brat starješina u pogledu ove točke izvješćuje o dogovorima župe sa kulturnim društvima u Osijeku glede zajedničke priredbe Strossmayerove svečanosti u istaknutu svrhu, pri kojim dogovorima su se društva najpripravnije odazvala pozivu župe. Klub Hrv. knjiž. u Osijeku je zaključio sljedeći svoj klubski kalendar „Jeku od Osijeka“ izdati u korist Strossmayerovog doma, pa se stoga preporučuje bratskim društvima kao i pojedinoj braći sokolima saradnja u tom kalendaru, naročito o sokolskim pitanjima. Zaključak je obligatorno korporativno sudjelovanje svih župskih društava na toj svečanosti sa članstvom, dok je glede podmlatka vanjskih t. j. izvan Osječkih bratskih društava zaključen fakultativan nastup. Kao dan svečanosti izabran je 7. odnosno 8. rujna 1919. Na programima svečanosti župe daje: a) 4 proste vježbe praškog sleta 1920. godine; b) nastup gornjo- i donjo gradskog muškog i ženskog podmlatka s prostim skupinskim vježbama i igrama; c) gornjo i donjo gradske sokolice vježdbaju s ukrašenim karikama. Nadalje se zaključuje prirediti posebnu sokolsku akademiju s uzornim djelima. Pitanje ukonačenja vanjskih gostiju prepušta se posebnom odboru. Naziv proslave glasi: Strossmayerova svečanost. Čist prihod proslave ide za gradnju Strossmayerovog doma i prepušta se u vlastnost gorjogradskom Hrvatskom sokolu. Ad 3. Na ovu točku dnevnog reda brat starješina župe izvješćuje: Prema prispjelim odgovorima župskih društava o pitanju sjedinjenja triju sokolskih saveza SHS. u jedinstvenu organizaciju stvorila su pojedina društva ove zaključke. I. Osijek gornji grad. Ad 1. Usvaja se potpunoma predlog saveza od 9. III. o. g. ad 2. Glede sjedišta središnjice predlaže se, da u ovom odluču prednjački zborovi sok. saveza „Dušana Silnog“, „Slovenske sokolske sveze“ i „Hrv. sok. saveza“, a nikako

upravni odbori tih saveza i to iz razloga, jer će članovima ovih odbora najbolje poznato biti, koje bi mjesto u našoj novoj državi (Beograd, Zagreb ili Ljubljana) iz tehničkih razloga, kao što su pitanje izobrazbe prednjaka i slično, najzgodnije bilo za sjedište samo. Ad 3. Ima se što prije uvesti zajednička trobojnica i to ona nova državna, nadalje jedinstvena odora. II. Osijek dolnji grad: U odborskoj sjednici stvorena je posebna rezolucija slična križevačkoj. III. Vukovar: Odbor i prednjački zbor zaključio pristanak rezolucije Fonove župe. IV. Vinkovci: Glavna skupština zaključila pristanak rezolucije Fonove župe. V. Djakovo: Glavna skupština stvorila posebnu rezoluciju. VI. Našice: Još nije stiglo. VII. Brod na Savi: U odboru stvoren zaključak pristanka prijedlogu brata dra. Lazara Cara. Nakon što su prispjele rezolucije redom pročitane brat dr. Perić predlaže pristajanje zaključku donjo gradskog bratskog društva. Nakon vijećanja o prispjelim i pročitanim rezolucijama te predlogu br. dra. Perića bude stvoren sljedeći zaključak kao Rezolucija Hrvatske sokolske župe Strossmayerove glede ujedinjenja triju saveza sokolskih S. H. S.: 1. Savezi sokolskih društava S. H. S. ujedinjuju se u upravnom i tehničkom obziru u jedinstveni Savez pod imenom: "Jugoslavenski sokolski Savez". 2. Sjedište upravnog i tehničkog vodstva te službenog glasila ima biti u jednom mjestu. Odluku o tom ima stvoriti stručna sokolska anketa u koju svaki pojedini dosadnji Savez S. H. S. šalje jednaki broj delegata izabranih iz starješinstva Saveza i tehničkog njegovog odbora. 3. Opseg pojedinih župa imade se po novom Savezu nacrtati a osnivaju ih na svojem području postojeća društva koja daju Župi ime bez plemenske oznake. Nove Župe imadu pravo da svoj opseg prošire odnosno umanje. 4. Ime pojedinih društava imade glasiti samo „Sokol“ uz naznaku sjedišta. 5. Novi Savez imade bezodvlačno izdati odredbe glede kroja i boje odore kapa, oznaka i uporabe državne i narodnih zastava. 6. Sva tri danas postojeća Saveza ostaju kao i Župe i društva u današnjem opsegu i organizaciji netaknute, dok se ujedinjenje po sva tri Saveza ne zaključi i ne provede. 7. Hrvatska sokolska Župa Strossmayerova šalje 5 delegata na skupštinu sokolskog Saveza sa gornjim zaključkom da ga zastupaju ali s pravom da od njega i otstupe i da slobodno glasuju za bolji slični prijedlog koji imade izgleda da će biti prihvaćen. Delegatima Župe izabrani su: Starješina Župe br. dr. F. Papratović (Osijek) zamjenik župskog starješine i starješina Sokola br. dr. I. Cepelić (Osijek) starješina vukovarskog Sokola br. Zebec (Vukovar), starješina Osječkog dol. gradskog Sokola br. Rudolf Frank (Osijek), vodja Župe I. K. Dončević (Osijek) — svaki uz pravo da si u slučaju zapreke imenuje sam pismenom punomoći zamjenika iz Župe ili iz Sokola u Zagrebu, a ako to propusti, tada da zamjenike imenuje na saveznu skupštinu pridošli delegati Župe. 8. Hrvatska sokolska Župa Strossmayerova preporuča, da Hrvatski Sokolski Savez korporativno sudjeluje na Vidovdanskoj proslavi i Sokolskom saboru u Beogradu god. 1919.

HRVATSKI SOKOL U PETRINJI. obdržao je dne 18. V. izvanrednu glavnu skupštinu, na koju je pristupilo preko 100 članova. Starješina brat dr. Juranović je u poduljem govoru razložio cijeli historijat predloga glede ujedinjenja „Hrvatskog sokolskog saveza“, „Srpskog sokolskog saveza Dušan silni“ i „Slovenske sokolske zveze“ u jedan jedinstveni savez. Prihvaćen je u cijelosti predlog župe Fonove, da se sva tri spomenuta saveza sjedine u jedan jedinstveni savez pod imenom „Jugoslavenski sokolski savez“. Sjedište saveza imade biti naizmjenice od 3—5 godina u Zagrebu, Beogradu i Ljubljani, a i savezni funkcionari imadu se birati u povremenom sjedištu. Tim u svezi iznešeno je i više drugih predloga tičućih se sokolske organizacije, koje je skupština prihvatila i koji će biti podnešeni saveznom starješinstvu.

HRVATSKI SOKOL U SARAJEVU obdržavao je 25. o. mj. u prostorijama „Trebevića“ izvanrednu glavnu skupštinu. Na skupštini bili su prisutni osim brojnih članova „H. S.“ takodjer podstarješina srpske sokolske župe br. Popović i dva srpska časnika, sokola. U 6 sati otvara starješina dr. Perišić skupštinu i čita dopis Saveza iz Zagreba, kojim se stavlja u dužnost sarajevskom Hrvatskom Sokolu, da zauzme stanoviše u pogledu stapanja hrvatskih, srpskih i slovenačkih sokola u jedinstveni Jugoslavenski sokol, što toplo preporučuje. Dalje izvješćuje o Sokolskom saboru, koji će se 28. lipnja održati u Novom Sadu i ističe njegovu važnost. Naročito naglašava važnost sokolstva, kad će se raditi o tome, da za se predobijemo još one naše krajeve, koji nam po mirovnom ugovoru ne će pripasti. U debati, što se nakon toga razvila, sudjeluju br. Rendjeo, Štefani, Vućak, Popović i Topali. Na glasanju primljen je jednoglasno prijedlog br. Štefanija, koji glasi: „Predlažem, da se na današnjoj izvanrednoj skupštini zaključi, da Hrvatski Sokol imade analogno stvorenom zaključku skupštine bivšeg Srpskog Sokola izostaviti iz svog naslova plemenski naziv „hrvatski“ te da se onda naloži upravnom odboru, da se stavi u sporazum sa odborom bivšeg Srpskog Sokola u Sarajevu, glede ujedinjenja u prvom pogledu glede zajedničkog vjedžbanja“. Starješina zaključuje skupštinu zahvaljujući braći na odzivu i ističući kako je zaključak skupštine doprinijeo ostvarenju jedne velike ideje.

HRVATSKI SOKOL U MOSTARU. Na Spasovo u jutro su srpski i hrvatski sokoli priredili zajednički izlet u Bjelo polje. Na podne je takodjer otišla i Hrvatska glazba, kojoj se je bila pridružila sva sila građanstva. U Bjelom polju su se bili sjatili seljani iz cijele okolice. Oko tri sata je kraj pravoslavne crkve počela vjedžba, koju je otvorio sa predavanjem br. Retel. Iza tog je uslijedila zabava po volji u gostioni Kožulj, a oko šest sati počeli su se izletnici prevoziti k stanici Vojno. Povratak je bio u 8 i pol sati.

Српски и Хрватски Соко у Теслићу. Јављамо Вам да смо још у мјесецу марту основали Срп. и Хрв. Соко и у привр. одбор изабрани су: Старјешина бр. Хуго Сахер. Замјеник бр. Коста Лилић. Тајник бр. Симо Крешћ. Благајник бр. Паво Бишћ. Вођа бр. Мика Мајето-

ровић. Чувар бр. Ђоко Јовановић. Одборници: сестра Маријана Симчиновић, бр. Никифор Бајић, бр. Едуард Бенет. Замјеници: бр. Митар Шундић, бр. Ђоко Иваштагин, сестра Ана Бркић. Надзорни одбор: бр. Милан Ђатовић, бр. Јевто Вуковић, бр. Мате Павелић. Друштво има у свему 80 чланова. Здраво! Тајник: у з. Мајсторовић.

Гимнастичко друштво „Српски Соко“ у Рисну (Бока Которска).

Са главне скупштине Српског Сокола у Рисну, Бока Которска, одржане дне 27. априла 1919. Послије четири године, на скупштини је био присутан довољан број чланова, потом је брат староста Александар Видовић отворио скупштину. Прво је био примљен на знање извјештај одбора о имовини и раду друштва за год. 1914—1918. затим је био једногласно изабран нови одбор, у коме су остала ова лица: староста Александар Видовић, замјен. староссте Ђоко Ковачевић, благајник Јово Чучак, тајник Стеван Јовановић, замјен. тајника Владимир Ђатовић, вођа Обрен Катурић, економ Васо Ђезовић, замјеници одбора Веселин Митровић и Ђоко Говедарица, затим је био измењен параграф 4. друштв. правила, који је гласио: да чланом може бити сваки Србин, поданик Ауст.-Уг. Монархије, Босне и Херцеговине, одада да чланом може бити сваки брат Славен, који је навршио 16 год. а није био судски кажњен ради дјела учињена против морала, и уопће који је чист пред јавним мињењем, затим су претресата још неколика мања питања, која се тичу друштвеног напретка, која су усвојена. При свршетку скупштине би сакупљен износ од К 150.— са којим уписаше за члана добротвора бившег брата Божицара Миџора, који даде свој живот за ослобођење отаџбине на Кајмакчалану 1916 год. затим би скупштина закључена у највећем задовољству.

Послије скупштине слиједила је игранка до касно доба ноћи.

SOKOLSTVO U ISTRI.]

Prije nego prikazem rad i stanje sokolstva u Istri, moram, da se ne bude potpunija, upozoriti na neke okolnosti i činjenice. Ogromna množina istarskih sokola pripada radničkom i seljačkom staležu. Od inteligencije najbrojnije je zastupano i najaktivnije sudjeluje učiteljstvo. Zaprake širenju i međusobnoj čvršćoj vezi bile su: Učka, koja dijeli Liburniju od srednje i zapadne Istre, slaba željeznička veza medju tim od navedenim rastavljenim djelovima; more, koje rastavlja Boduliju od Kontinenta; proganjanja sa strane austrijskih političkih vlasti; još nedovoljan broj pravih i sposobnih sokolskih radnika za uspješno vođenje društava.

Prije trideset godina počelo se sokolstvo po Istri polako razvijati; jače iza I. svesokolskog sleta u Zagrebu, a pred početkom svjetskog rata nalazi se istarsko sokolstvo u zdravom, jakom i snage svjesnom razvitku.

Istranin je demokrata, priprost, miran, radišan, dušu bi ti dao, a Jugoslaven od pete do glave. Takovo je i istarsko sokolstvo. Ono već prije rata propagira onu veliku misao, koja se sada vrši kod jugoslavenskog sokolstva: ujedinjenje u veliku, pojačanu, jugoslavensku sokolsku

organizaciju, cvijet i stup mlade naše države, na koju će se ona u prvom redu, u svakom času i sigurno moći osloniti. Svaka naša žilica bila je tom mislju prepojena. Mi upotrebljavamo svaku priliku, da dodjemo u doticaj sa slovenskom i srpskom braćom i da izbrisemo one sićušne i formalne zapreke, koje su nas dijelile: mi smo bili veći Srbi od samih Srba, a veći Slovenci od Slovenaca. Naš „Župski Vjesnik“ (počeo je izlaziti 1914.) donša slovenske i srpsko-hrv. članke, prožete idejom jedinstva. Borbe sa Italijanima, od vlade protežiranim, ulijevale su u nas novu snagu i ljubav do onih naših siromašnih, kamenitih, ali tako dragih goleti, do mora, milog u njegovoj mirnoći i bijesu; do tihe, pepelom pokrite žeravice — svjesne Bodulije. Borba nas je najviše i prije mnogih drugih napravila Jugoslavenima.

I radi toga smo nastradali, ali uništeni nijesmo bili pod Austrijom. Stradamo, ali satrti ni ubiti nas neće za ledjima skriti bodež u lice smješćeg ti se, a u srcu prijetjećeg Talijana. Pod Austrijom je umrlo zatvoreno i internirano bilo mnogo naše braće. Golgotu istarskog sokolstva prikazat ćemo cjelokupnu, kada prestanu sadanja još veća proganjanja i patnje. Za sada vam, mučenici naši, koji po uzama Trsta, Venecije, Verone i Sardinije stradate, šaljem otople pozdrave. Ustrajte muževno, kao što je mnogi od nas ustrajati morao. Znajte, ustao je sada iz groba Marko, on i čika Pero, sakupit će od Triglava do Soluna nevidjenu i kičenu vojsku, povest će je na novo Kumanovo, rastrgati ropske lance i privinuti na svoja prsa ponajbolje i najsvjesnije svoje sinove: goriške, tršćanske i istarske Jugoslavena.

Osam dana uživali smo slobodu pod Jugoslavijom. Odlijeću mi nevesele misli svaki put kada se sjetim, s kojim oduševljenjem i razumjevanjem skočilo je mlado i staro u Kastavštini, da na poziv naše župe Vitezićeve udju u sokolsku stražu, koja je imala osigurati ovu prostranu općinu od eventualnog pljačkanja uzmičuće austrijske vojske. Bilo ih je oko 500 stotina, pa ako si htio, mogao si s njima u vatru i vodu. Sjećam se mojih vrljih Rukavčana, koji su sa svojim vodjom Vicom Sušnjom znali svaki čas kao grom skočiti gdje je potreba bila. Pa naš najsvjesniji Sokol u Kantridi-Zametu! Br. Svetličić i Marčelja su ih vodili, i ako bi im dao bombe u ruke, natkrillili bi same srpske komite. U najkritičnijim prvim danima po Rijeke su u zaptu držali. A kastavski Sokol! Sokolska pričuva brojila je 200 momaka sa br. F. Jelušićem F. Karlavarisom i A. Rubešom na čelu, koji su svi sada internirani u Italiji.

Ko je bio sokol ili u sokolskoj Narodnoj straži, a nije za vrijeme pobjegao, on je bio ili je sada zatvoren u Trstu, ili interniran u Italiji. Iz naših dvorana morali smo pobrati ono malo siromašnog materijala, da napravimo mjesta italijanskim konjima i vojnicima.

Veći dio Istre misle nam otrgati. Draga braćo istarski sokolovi! Ako se to u istinu dogodi i ako se mi budemo morali vratiti u našu osakaćenu Istru, onda nas ne će biti samo 1000, kao prije rata, u sokolskim redovima, nego mora sve muško u Sokole. Od puške i bombe mi smo prije zazirali, sada ćemo ih poljubiti, kao što su to učinili i srpski zarobljenici

na Rijeci, kada ih je Jugoslavija oslobodila, te dala im puške u ruke, koje su kao amanet, od sada najdraži, pod uzglavlje stavili.

Na koncu, moram u ime mnogih u Trstu zatvorenih sokolova i drugih svjesnih Istrana, da zahvalim tršćanskim Slovencima na moralnoj i materijalnoj pomoći za vrijeme i poslije našega tamnovanja. U prvom reću zlatnoj duši g. Dr. Pertolu, željezničkom činovniku g. Obadu i braći notaru Lokaru, učitelju Plesničarju, Kostnapfelu, Logarju i Kunsteku. Zdravo !

S. Vr doljak.

STATUT ZA SEKCIJU „SOKOLI STRIJELCI“. § 1. Svrha narodna obrana, čuvanje integriteta domovine i obrana narodnog dobra.

§ 2. Članovi mogu biti samo Sokoli bez razlike kategorija. Položenom zasebnom prisegom potpadaju pod stroge veze i vojni zapt.

§ 3. Obveza članstva je svagda prema odredbama zapovjednika i podzapovjednika nastupati. Jasno je, da je to nastupanje samo onda, kada to svrha zahtjeva. Nastup je za Djakovo.

§ 4. Sokoli Strijelci su pod svojim zapovjedništvom i podzapovjedništvom oboružani. Za uspješno baratanje oružjem imaju se obdržavati zasebne vježbe u strijeljanju, disciplinarne vježbe i rad oko obrane.

§ 5. Služba je dobrovoljna, rodoljubna, sokolska, pa prema tome besplatna.

§ 6. Kod nastupa i obrane sačinjavaju Sokoli Strijelci jezgru a ostali te gradjanstvo i društva sudjeluju i podvrgavaju se odredbama sokolskog zapovjedništva.

§ 7. Kazna je za članove strijelce: isključenje iz društva.

§ 8. Na poziv imaju se svi Sokoli Strijelci staviti smjesta i bez sprika i negodovanja na raspolaganje.

§ 9. Zapovjednika i podzapovjednika bira upravni odbor, a potčasnike članovi strijelci.

§ 10. Sokoli Strijelci ne smiju nigda ići pod oružjem u gostione, piti, pucati bezrazložno, oružje van službe upotrebljavati, a ponajmanje drugima ga posudjivati.

§ 11. Kao vidljivi znak nositi će kod nastupa pod oružjem izvršujući odoru ili obično odijelo, drugi obično odijelo sa bijelom vrpcom i sokolskim znakom; vrpcom pod vlastitom odgovornošću ne smiju nikada drugome davati.

§ 12. Istup iz sekcije strijelaca može uslijediti samo privolem upravnog odbora na predlog zapovjedništva.

§ 13. Odlaskom iz Djakova prestaje biti Sokol Strijelac, no ostaje i nadalje Sokol.

§ 14. Sve Sokole Strijelce veže poštena riječ i prisega, te strogo čuvanje tajne i svega ugovorenoga.

ISPRAVAK. U dvobroju „Sokolskog Glasnika“ (4. i 5.) potkrale se (u opisu vježbi, odredjenih za VII. svesokolski slet u Pragu god. 1920.) pogreške, i to na str. 126. u I. sastavu, III. takt, 3. doba kod položaja ruku, za koji je tamo navedeno „ruke uvis van“, ima biti: „ruke uvis“. Na str. 127. u II. sastavu, u III. taktu, 3. dobi, štampano je u nekim

primjercima: „sa stisnutim pesnicama“, a ima biti „sa otvorenim pesnicama“.

Југославенским добровољцима — Соколима. Позивају се сви Соколи — добровољци, који су се борили у српској војсци или југославенској легији, — а који су били или јесу чланови соколских друштава, било српских, хрватских или словенских, било у Европи, било у Америци, налазили се они сада на одсуству, или на служби у војсци, или отпуштени трајно из службе, — да се пријаве у канцеларији Соколског Савеза Срба, Хрвата и Словенаца, Загреб, Боговићева улица 7. приземно (дворана Сокола) од 5—7½ по подне, или код брата Тоше Јањанина, Загреб, Шеноина ул. 7. II., од 1—3 по подне.

Они добровољци, који не могу, да се лично пријаве, нека то писмено поднесу Соколском Савезу СХС. у Загреб, са овим подацима: 1. Име и презиме добровољца-Сокола; 2. мјесто рођења и завичајност; 3. година рођења; 4. народност; 5. професија (говори и пише језике); 6. ожењен или не, са дјецом или без; 7. вријеме и мјесто соколовања; 8. начин прелаза у српску војску или легију, трајање службовања, борбе у којима је судјеловао; 9. здравствено стање (рањен, сакат итд.); 10. својство у којем се моментано налази; 11. адреса (мјесто, стан, чета итд.); 12. родитељи, браћа, сестре, где и како живу; 13. што жели (намјештење, помоћ итд.).

У сваком случају треба ваљане војничке исправе показати или приложити, које ће се након provedeња натраг повратити. Исто тако је потребно, да се — ако је то могуће — и од Соколског друштва, у којем је добровољац био чланом, такођер потврда приложити.

Ако је Соко добровољац погинуо или умро за вријеме рата, онда нека његова породица ту пријаву поднесе.

Соколски Савез СХС.

Из управе. Брат Стеван Марковић сакупио у Новосељанима 23. априла ове године К 72.— добровољних прилога. Приложише: по 10.— Ђорђе Милић, Јефто Марковић, Пајо Миловановић и Вујо Момчиловић; по К 7.— Јован Момчиловић; по К 5.— Станко Момчиловић и Милан Чанковић; по К 4.— Душан Зебић и Пајо Гураљ. — Хвала.
Т. Ј.

Glasnik Hrvatskog Sokolstva

službeno glasilo Hrvatskog Sokolskog Saveza

Uređuje dr. Franjo Bučar.

Župa Fonova.

ZAPISNIK IZVANREDNE GLAVNE SKUPŠTINE HRVATSKOG SOKOLA U ZAGREBU održavane dne 11. svibnja 1919. u 10 sati prije podne u društvenoj dvorani. Skupštini prisustvuje 196 braće te 120 sestara, osim toga braća „Sokola“ u Zagrebu kao gosti. Starješina br. dr. M. Dečak otvara u 10 sati skupštinu, pozdravlja prisutne, te objavljuje dnevni red, koji glasi: 1. Predlog upravnog odbora glede povišenja članarine za izvršujuće članove, i 2. zaključak u smislu odredbe H. S. S. glede predloga o fuziji S. H. S. Sokolstva (pljesak). Obrazlaže točku I. dnevnog reda time, da društvo imade uslijed silne skupoće veće izdatke, no što su redoviti dohotci, tako da ne možemo ni račune podmiriti. Stavlja predlog, da se § 18. društvenih pravila promijeni tako, da članarina za izvršujuće članove izneša godišnje 24 K mjesto dosadanih K 12. Blagajnik br. Kossi izvješćuje o imovini društva, koja iznosi K 17.251, te da prema sadanjem stanju blagajne nismo kadri iz tekućih dohodatka isplaćivati tekuće izdatke. Br. dr. L. Mazzura protivi se predlogu, jer je društvu svrha, da privuče u svoje redove i najšire slojeve, a uslijed povišice će mnogi izostati. Da se materijalno stanje poboljša, treba što više podupirajućih članova privući. Osim toga postoji gotovina društva od K 70.000, pa neka se ta upotrijebi. Br. Heumer slaže se sa povišenjem broja podupirajućih članova, što ali ne stoji u moći upravnog odbora. Protivi se tome, da se glavnica, koja je određena za gradnju, upotrebi u druge svrhe. Još bi zagovarao da se upotrebe kamati, nu misli da je najbolje, da se povisi članarina po predlogu upravnog odbora. Br. Klobučar zagovara predlog povišenja. Starješina izvadja, da treba da živimo od tekućih dohodaka, a nikako od glavnice. Sa sadanjim redovitim prihodima ne možemo prolaziti treba dakle da ih povicimo. Prelazi se na glasovanje. Predlog upravnog odbora prima se velikom većinom glasova. Starješina br. dr. M. Dečak prelazeći na drugu točku dnevnoga reda, čita dopis starješinstva H. S. S. glede fuzije Sokolstva i to: I. Predlog br. dra. L. Cara. koji se podudara sa utanačenjem stvorenim na sastanku starješinstva srpskih, slovenačkih i hrvatskih, sokolskih saveza dne 26. siječnja 1919. glasi: 1. Sve dosadanje hrvatske, slovenačke i srpske sokolske institucije raspuštaju se, te se iz njih osniva „Sokolski savez S. H. S.“ sa sjedištem u Beogradu. 2. U Zagrebu izlaziti će organ toga saveza „Sokolski glasnik S. H. S.“ kojeg će uredjivati redakcionalni odbori u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani. 3. U Sarajevu ima se osnovati uprava „Sokolskih pobratima“ seljačke organizacije za dizanje morala te pobijanje poroka. 4. U Ljubljani ima se osnova i „Sokolska škola“ za obrazovanje sokolskih prednjaka učitelja i vodja. II. Predlog hrv. sokolske župe Fonove u Zagrebu, župe Strossmayerove

u Osijeku i župe Starčevićeve u Gospiću, koji se potudaraju na zaključkom izaslanika srpskog, slovenačkog i hrvatskog sokolstva na sastanku obdržavanom dne 18. lipnja 1914. u Zagrebu glasi: 1. Ima se osnovati Jugoslavenski sokolski savez, koji za sada sačinjavaju „Slovenska sokolska sveza“, „Srpski sokolski savez Dušan silni“ i „Hrvatski sokolski savez“, kojemu će biti svrha, da reprezentira jugoslavenske sokolstvo u Slavonskom sokolstvu, te da obavi sve predradnje i priredi nužno, da se uzmognu sadanje sokolske organizacije u zgodan čas, te kad stvar dozrije, stopiti u jednu jedinstvenu organizaciju troimenog našeg naroda.

4. Sjedište Jugoslavenskog sokolskog saveza ima da bude naizmjenice u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, a prema svakovremenom sjedištu bira starješinu tajnika i blagajnika. Obrazlažući I. predlog br. dra. L. Cara izvadja starješina dr. Dečak, da isti nije shodan, jer premda je intencija brata dra. L. Cara bila dobra, nije se on osvrtao i na praktičnu provedbu, pod dojmom političkog utjecaja nastalog utanačenja starješinstva Sok. Saveza od 26. I. 1919., jer će novi Sokolski savez moći samo onda uspješno raditi, ako bude koncentriran na jednome mjestu keli radi glavne uprave novoga saveza, toli i tehničko te kulturno vodstvo. Rad je naime svakoga tih vodstva najtežije vozan i skoro ovisan o radu drugoga vodstva, pak sva ta vodstva treba da su u neprestanom kontaktu, da uzmognu stvarati brzo, stvarno i uspješno valjane i neprotuslovne zaključke i razne odredbe, koje se imaju odmah provesti, te je nužno, da budu svi organi saveza na okupu. — Decentralizacija, kako je predložena po dru. L. Caru, ne bi pridigla Sokolstvo na slavonskom jugu, nego bi bila najvećom zaprekom u njegovom razvitku, jer se iz Beograda, gdje bi imalo biti sjedište Sokolskog Saveza SHS., nebi moglo uspješno suradjivati sa tehničkim vodstvom, koje bi imalo biti prema tome predlogu u Ljubljani, a niti sa kulturnim središtem, koje bi imalo biti u Sarajevu. Prema sadanjim prilikama naravno je središte jugoslavenskog sokolstva Zagreb, jer se tu nalaze glavni pokretači osnutka novog saveza, jer se tu nalaze najvrsnije učiteljske sile, upućene u sve sisteme tjelovježbe, jer se tu nalaze znanstveni zavodi, koji moraju neophodno nužno stajati na dispoziciju novome savezu, te jer je Zagreb danas centar „Hrvatskog i Srpskog Sokolstva“, a Ljubljana od Zagreba opet nije tako daleko, pa mogu Slovenci da laglje dodju u Zagreb, nego li u Beograd, u kojemu će tek valjati da se probudi na život sokolstvo. — Protivi se osnutku uprave sokolskih pobratima, t. j. seljačke organizacije za dizanje morala i pobijanje poroka, jer je zadaća sokolstva osnivati „Seljačka sokolska društva“ koja idu u prvom redu za podizanjem fizičke, a uz to i moralne snage naroda. Glede drugoga predloga hrvatske sokolske župe Fonove u Zagrebu, župe Strossmayerove u Osijeku, te župe Starčevićeve u Gospiću, koji ide za tim, da se osnuje Jugoslavenski sokolski savez, kojemu će biti svrha da reprezentira jugoslavensko sokolstvo i da obavi sve predradnje i priredi sve nužno, da se uzmognu sve dosadanje sokolske organizacije u zgodan čas, te kada stvar dozrije stopiti u jednu jedinstvenu organizaciju troimenog našeg

naroda, drži starješina dr. Dečak, da taj nije podesan, jer traži osnutak jednog novog saveza lih u svrhu reprezentacije, što u sokolstvu ne znači ništa. Druge funkcije, koje se nameću tim predlogom, novome savezu, mogao bi da obavi sasvim lako i poseban odbor ad hoc. Dr. Dečak podneša sa svoje strane ovaj predlog: „Hrvatski Sokol“ u Zagrebu predlaže, da se osnuje „Jugoslavenski Sokolski savez“, koji imade da obuhvaća sve dosadanje sokolske saveze na slavenskom jugu. — Jugoslavenski sokolski savez imade: 1. zastupati sve u taj savez udružene Sokolske Saveze u Savezu Slavenskog sokolstva u Pragu; 2. odrediti jedinstvenu terminologiju za sve u taj savez udružene saveze; 3. ustanoviti jedinstvenu boju i kroj odijela jugoslavenskih sokolova; 4. odlučivati o zajedničkim nastupima cjelokupnog jugoslavenskog sokolstva; 5. izdavati djela, koja se tiču tjelovježbe ili opće naobrazbe, te zajedničko sokolsko glasilo; 6. ustrajati i rukovoditi na dosadanjim sjedištima Saveza prednjače tečajeve; 7. nastojati oko usavršenja školske tjelovježbe; 8. podupirati zaslužne narodne pothvate. Sjedište jugoslavenskog sokolskog Saveza imade da bude naizmjenice svake godine na drugom sjedištu „Saveza“ udruženih u „Jugoslavenski Sokolski Savez“, a prema svakovremenom sjedištu bira se starješina, tajnik i blagajnik. Ovaj predlog preporuča dr. Dečak na prihvrat s obzirom na to, jer odgovara sadanjim prilikama i jer je u skladu sa sokolskim načelima. Brat Bujić nazivlje predlog Starješine hladnim i mlakim, te da izgleda kao da smo u Austriji. Nije pravo da svaki zadrži svoj SHS., a samo prema vani da reprezentiramo. Sve nutarnje razlike mora da izbrišemo. Pita, jesmo li jedan narod ili smo tri naroda? (Vika jedan smo narod!). Svi treba da zajedno istupimo bez razlike unutarne i vanjske. Dr. L. Cara vodile su najčišće intencije kod sastavljanja predloga. Pogriješke će se na saboru SHS. pretrresti. Predlog je nacrt za debatu. Predlaže usvajanje predloga dra. Cara. Dr. Dečak reflektirajući na navode brata Bujića izvadja, kako je br. Bujić naivan i nepraktičan kao i dr. Car. U prvoj točki predloga hoće sve razoriti, a na razvalinama hoće tek dalje graditi. Mi treba da računamo sa realnošću! — Sve je kod nas danas nezadovoljno i zbog toga se kod nas svaka novotarija uzima sa velikom skepsom. S obzirom na te okolnosti valja polagano i sistematski raditi ono šta se danas može, a ne ono što si želi. Zajednički istupi, zajednički rad, zajedničke zapovjedi, jedinstveni kroj, to je ono što će s vremenom sve unutarne razlike izgladiti, te uvesti jedinstveni jugoslavenski Sokol. Br. Radovinović drži da se je glavna skupština udaljila od predmeta rasprave. Namjesto da jednoglasno manifestiramo naše jedinstvo, raspravljamo detalje. Treba da odlučimo, dali se imadu savezi SHS. stopiti i zajedno raditi. Sokol je slavenski, pa je zato i SHS. suvišan. Separatizam treba da isključimo. Sveslavenstvo i Jugoslavenstvo treba da manifestiramo. Detalji i način provedbe ovog manifesta neka izradi novi savez. Predlaže da manifestiramo jedinstvo i ukinemo ime hrvatski kod imena našeg društva. Br. Heumer razvija kako nam je u našim zaključcima putokaz već odredjen. Razlažući o predlogu dra. L. Cara

izvadjaju, kako je u upravnom pogledu otešćan saobraćaj, dok u tehničkom pogledu vladaju silne poteškoće. Sjedište novog saveza treba da bude svakako u Zagrebu, a ne u Beogradu. Mjesto u kojem izlazi glasnik je sasvim svedjedno. Što se tiče Sarajeva, t. j. kulturnog sjedišta, to ovdje, nije sokolska ideja, te ne spada u naš djelokrug. A tamo, gdje je sjelo, treba da bude i škola. Sve valja da sjedinimo u jednom gradu, decentralizacija nije dobra. Predlaže usvojenje predloga, da novi savez ostane bar 3 do 5 godina u Zagrebu, a tek onda da se odluči, dali je podesno da se premjesti kamo drugud. Br. Frntić: slaže se sa riječima brata Bujića, ali zagovara i predlog br. dra. Dečaka. Separatiste ne shvaćaju sokolsku ideju. Takovi ljudi neka istupe iz društva i neka ne smetaju. On opashtira takove ljude. Br. dr. L. Mazzura tvrdi, da u nijednom od palih predloga nije precizirana odluka. Mi treba da ovdje odlučimo: 1. Imadu li se SHS. sokolski savezi sjediniti u jednu jedinstvenu sokolsku organizaciju? 2. Imadu li se sadanje sokolske organizacije raspustiti, te odma privedi u život nove ili imadu postojeće organizacije ostati, dok se sjedinjenje praktički provesti može. 3. Koje ime da se dađe novoj organizaciji. Dali S. S. SHS., ili Jugoslavenski S. S. 4. Je li se imade unaprijed odrediti Beograd kao sjedište Saveza ili ima savez prema potrebi odluku stvoriti. Br. dr. Maček: Počinje historijom hrvatskog naroda — još Hrvatska nij' propala —. Narod si je stvorio svoju hrvatsku domovinu. Ugnjatavača Nijemaca i Mađjara je nestalo, pa sada treba da dodje do ostvarenja Hrvatske nam domovine. (Glavni protesti prekidaju govornika. Vika i galama. „Ne damo Ti govoriti“. „Dosta je“ itd.) Usprkos mirenja brata starješine nastavlja se buka i galama usred koje predlaže br. Bujić da se dru. Mačku izrazi nepovjerenje. Starješina prekida sjednicu na 5 minuta. Nakon stanke otvara br. dr. Dečak skupštinu pozivlje članove na red, upozoruje br. Mačka, da se drži predmeta, te mu podijeljuje riječ. Br. dr. Maček: Izvadjaju, da smo u etnografskom smislu u istinu jedan narod i to ne samo do Vardara, već i do Crnog mora. Svi smo jugoslaveni, pa treba da se u sokolskoj slavenskoj organizaciji svi slože i Srbi i Hrvati i Slovenci i Bugari. Načelo je, da se u Sokol ne ima politika uvlačiti. Nu to načelo treba da vrijedi i za jednu i za drugu stranku. Mi treba da već danas ostavimo u našem novom jugoslavenskom savezu četvrto mjesto slobodno za braću Bugare. Br. dr. Katusić replicira na gornji govor, tvrdeći da je dr. Maček zastranio. Dok su Hrvati samo Hrvati bili, nisu ništa postigli. Tjek kad' su se složili, polučili su nešto. Debata je suvišna, jer smo u istinu svi jednođušni. Želimo jedinstveni Sokol u Zagrebu, a detalje može ovaj kasnije ustanoviti. Predlaže da se predlog brata Mazzure stavi na glasovanje. Dr. Dečak vodi glasovanje. Na točku I. zaključuje se jednoglasno, da se imadu postojeći savezi stopiti u jednu jedinstvenu sokolsku organizaciju. Na drugu točku glasuje se nakon debate, da imadu sadanji savezi ostati, dok se ujedinjenje praktički provesti može. Kod treće točke zaključeno je jednoglasno, da se imade novi savez zvati Jugoslavenski Sokolski Savez. Četvrta točka prihvaćena je tako, da se sjedište saveza imade od vre-

mena do vremena prema potrebi odrediti. Kao direktiva za rad novog saveza primaju se jednoglasno svih 8 tačaka predloga brata dra. Dečaka (kod 5. točke jedan glas proti). Br. L. Radovinović razlaže glede naziva društva; predlaže, da se skine hrvatsko ime s naslova društva, te stavlja slijedeći predlog: Predlažem, da se izostavi kod imena društva plemenska oznaka Hrvatski i to kod § 1. i § 20. Starješina dr. Dečak izjavlja, da se taj predlog ne može uzeti u pretrec, jer mu isti nije u smislu § 11. društvenih pravila pismeno uručen uz potpis deseterice članova, te ujedno upućuje, da bi bilo ispravno, da o tom, kako se imaju nazivati društva, imade odlučiti Sokolski Savez, da ne dodje opet do lošeg praecedensa, da svako društvo radi u pogledu promjene imena na svoju ruku. Najispravnije bi bilo, kad bi se savezu predložile, da poradi oko toga, da se kod imena svih sokolskih društava udruženih u Savez izostave plemenske i ine oznake, kao „Hrvatski“, „Srpski“, „Jugoslavenski“, te da se sva društva imadu zvati naprosto imenom Sokol, kao što je to u Češkoj i u braće Slovenaca, a ne Soko, a uz to da se još doda ime mjesta sjedišta društva. Ako ima u istom mjestu više sokolskih društava, to bi se prema starosti označila brojevima. Br. dr. L. Mazzura: ustanovljuje, da je predlog brata Radovinovića krnj. Jer usprkos ispuštanja oznake Hrvatski, ostali bi po nacionalnom principu razdijeljeni. U istom mjestu treba da se društva dijele po teritorijalnom principu, a ne po nacionalnom. Stavlja slijedeći predlog: Predlažem: pozivlje se upravni odbor da smjesta poduzme sve nužne korake, da se u Zagrebu postojeći Sokoli ujedine. Br. Boško Mešterović Soko, govori kao Srbin Hrvatima. Pitanje imena saveza imade odlučiti sabor na Vidovdan u Beogradu. Drži da bi valjalo promijeniti ime društva, a tek onda stupiti u dogovor sa Sokolom. Pošto su predlozi dra. Mazure i br. Radovinovića međutim uručeni starešini pismeno i supotpisani po deseterici članova, prekida starješina glavnu skupštinu na 5 minuta, i poziva upravni odbor na sjednicu zbog odluke, da li se imaju predlozi uzeti u raspravu na glavnoj skupštini. Otvarajući opet glavnu skupštinu izvješćuje starješina, da je upravni odbor pristao na to, da se oba stavljena predloga rasprave, pak se nakon kratke rasprave prelazi na glasovanje, te budu oba predloga prihvaćena sa preko 213 glasova prisutnih članova. Br. Učlenik stavlja upit, dali i što je časní sud za ispitivanje držanja Sokolova za vrijeme pred prevratom radio. Dr. Dečak odgovara, da je pokrenuta novinama akcija, da se stave prijave protiv članova, nu pošto do danas nijedna pritužba prispjela nije, nije imao časní sud uzroka ni mogućnosti da što uradi. Br. Klobučar još izjavljuje, da je glasovao protiv predloga brata Radovinovića, jer drži, da ta stvar spada u djelokrug saveza. Pošto neima daljnjih predloga niti upita, zaključuje starješina u 12 sati i $\frac{3}{4}$ glavnu skupštinu sa Zdravo! — U Zagrebu dne 11. svibnja 1919. Starješina: Dr. Milan Dečak. Tajnik: A. Freudenreich.

HRVATSKI SOKOL U IVANIĆ GRADU. Na poticaj našeg sokola u Ivanić gradu proslavljena je uspomena na Petra Zrinskog i Krstu Frankopana. Kuće bijahu iskićene hrvatskim trobojnicama i crnim barjancima.

U 9 sati bile su u župnoj crkvi svečane zadušnice, koje je služio domać župnik Petar Cimermanović. Prisutne su bile mjesne korporacije, škole Hrv. sokol i gradjanstvo, Usred crkve bijaše podignut katafalk iskićen vijencima i krasnim cvijećem te zelenilom. Poslije zadušnica bijaše sastanak u pučkoj učionici, gdje je sakupljenom općinstvu i školskoj djeci održano predavanje po veleč. g. Petru Cimermanoviću te br. dru. Gjuri Krnjeviću i Gjuri Hrenčeviću stud. med. Školska djeca su otpjevala tri krasne pjesme, te je po tome sastanak zaključen uz poklik „Slava Zrinskome i Frankopanu!“

Župa Jelačićeva.

SOKOL U VIROVITICI. Redovita sjednica Sokola obdržavana je 7. o. mj. te je na istoj po raspravi posve internih predmeta stvoreno više zaključaka među kojima ističemo: Za spomenik Zrinjsko-Frankopana sakupljena svota od 1900 K 20 fil. imade se poslati odboru za podizanje spomenika, a svota od 569 K, koja je preostala po zaključku računa od priredbe proslave Uskrsa vojne posade, imade se poslati za srpsku ratnu siročad. Obavljenom inventurom i procjenom ustanovljeno je da po Crvenom križu počinjena šteta na sokolskim spravama, fanfari, knjižnici itd. iznaša preko 12.000 K te je zaključeno tražiti naknadu te štete. Prigodom odlaska brata tajnika Močana izrečena mu je za njegov uzoran 10-godišnji rad zapisnička hvala, a na njegovo mjesto kooptiran je br. Dr. B. Domac. Izvješće o proslavi Zrinjsko-Frankopanskoj te o zastupanju na proslavi u Zagrebu na sokolskom Sletu u Čakovcu, kao i o župskoj skupštini jednoglasno su primljeni. Zaključeno je, da se u novu Sokolanu dađe uvesti električno svjetlo i da se požuri uredjenje i popravak Sokolane — isto da se popravi glasovir jer je potreban za vježbe. Na zaključak, da se priredi jedno pučko javno predavanje za širju javnost nadovezala se je debata o prosvjetnom radu Sokola te se odredilo smjernice za taj rad. Nadalje primljeni su kao članovi: I. Utemeljitelji: br. Dragutin Rehwald, Zlata Mikić, Milivoj J. Galovac. II. Izvršujući: a) sestre: Cecilija Pintar, Tonka Brückler, Antonija Ferliš, Marija Ferliš, Slava Polović i Marija Iternička; b) braća: Gjuro Majtanić, Rudolf Lambert, Ivan Majtanić te Vjekoslav Čantoš (poslj. kao podmladač). III. Podupirajući: a) sestre: Josefina Wirth, Jelisava Grčić; b) braća: Vilim Husty, Gjuro Brückler, Anton Prpić, Tomo Jelić, Ladu Rechnitzer, Stevo Harzer, Vlaho Šoštarić. Brat Močan, dosadanji tajnik koji je tu tešku dužnost uzorno vršio 10 god. odputovao je 8. o. mj. u svoje novo odredište, te ga je tom zgodom otpratilo na stanicu Starješinstvo Sokola, prednjački tečaj kao i veći broj članova zaželimši mu sve dobro i u njegovom daljnjem radu iskrenim sokolskim: „Zdravo“.

Župa Preradovićeva.

HRVATSKI SOKOL U GRUBIŠNOM POLJU na svom sastanku obdržavanom dana 13. travnja u društvenim prostorijama kod brata Josipa Čop, zaključio je jednoglasno:

I. Hrvatski Sokolski Savez u Zagrebu kao matrica svih hrvatskih sokolskih društava u svim zemljama ležećim unutar granica novo stvarajuće se države S. H. S. imade i nadalje kao samostalan organizam sa sjedištem u Zagrebu netaknut kako dosada — tako i u buduće ostati, a sva hrvatska sokolska društva moraju biti u svezi saveza.

II. Otklanja se osnutak sokolskog saveza S. H. S. sa središtem u Beogradu.

III. Ako bi ipak većina hrvatskih sokolskih društava zaključila da Hrvatski sokolski savez imade pristupiti k novom osnivat se imajućem savezu sastojećem se od hrvatskih, slovenskih i srpskih sokolskih društava, to se imade zvati „Sokolski Savez S. H. S.” a nipošto „Jugoslavenski sokolski savez”, jer sokolska društva koli hrvatska, toli slovenska i srpska jesu narodna kulturna udruženja, pa neka se diči svako svojim narodnim imenom, dočim ime „Jugoslavensko” niti je narodno, jer ne postoji jugoslavenski narod, niti povjesno, t. j. bez ikakvih tradicija, a ni zemljopisno, jer braća Bugari, koji takodjer spadaju k južnim Slavenima, nijesu u Savezu zastupani.

IV. Ako bi došlo do osnutka saveza „S. H. S.”, središte istoga imade biti bezuvjetno grad Zagreb, kao najkulturniji i geografskim položajem najzgodniji grad stvarajuće se države S. H. S.

V. Preporuča se u svrhu promicanja kulturnih društvenih i narodnih zadataka svega sokolstva, te u svrhu što uspješnijeg međusobnog bratškog rada sokolskih društava S. H. S. da se sa sjedištem u Zagrebu osnuje vijeće pod naslovom „Sokolsko vijeće SHS.” u kojem bi bili zastupani hrvatski sokolski savez. Savez srpskoga sokolstva i Slovenska sokolska sveza, svaki sa jednakim brojem članova. „Sokolsko vijeće S. H. S.” ima da bude savjetujuće tijelo te ne krnji postojeće samostalnosti postojećih sokolskih saveza.

VI. Ustrojstvo jedinstvenog sokolskog saveza S. H. S. sa središtem u Beogradu, otklanja se s razloga, što po mnijenju ovoga Hrvatskog sokola za osnutak takovog saveza ne predleže uvjeti što ih ističu naročito braća Srbi u težnji, da se sav državni, politički i kulturni život novo stvarajuće se države S. H. S. na osnovu narodnog jedinstva u Beogradu usredotoči, jer spomenuto tobožnje narodno jedinstvo S. H. S. do sada jošte ne postoji.

VII. Stanovište starješine brata dra. Lazara Cara prihvaćeno na konferenciji sa zastupnikom srpskog sokolstva bratom Lazom Popović dana 26. I. 1919. da se dosadašnje sokolske organizacije imadu raspustiti te pretvoriti u sokolski savez S. H. S. sa središtem u Beogradu, kao prenaplo i nepromišljeno osudjuje se.

Župa Strossmayerova.

HRVATSKI SOKOL U VUKOVARU održao je dne 9. V. u 7 sati u Sokolani izvršno posjećenu izvanrednu skupštinu pod predsjedanjem starješine Mr. Nikole Zebece. Prisutno je bilo preko 150 članova i članica. Nakon svestrane debate jednoglasno je prihvaćena rezolucija župe

Štrosmajerove, kojom se pristaje na ujedinjenje hrvatskog, srpskog i slovenačkog Sokolstva. Ovaj zaključak se ima javiti Hrvatskom Sokol-skom Savezu, koji će u svoje vrijeme ovu fuziju provesti. Iza toga je prihvaćeno, da se članski doprinosi podignu od K 1.— na K 2.— mjesečno. U našem Sokolu osnovan je i posebni Veslački klúb.

HRVATSKI SOKOL U OSIJEKU GORNJI GRAD ponovno je ustrojio ženske odsjeke, koji će vjedžbati srijedom i subotom i to: od pol 5 do pol 6 pomladak (djevojčice od 8 do 14 god.), od $\frac{3}{4}$ 6 do $\frac{3}{4}$ 7 učenice i članice do 18 godina, te od 7 do 8 sati ostale članice. Prijave primaju se prije vjedžbe u Sokolani (zgrada mađarske škole u kolodvorskoj ulici). Posebne želje glede uvrštenja u odsjeke mimo gornje razdobe uvažit će se po mogućnosti. Ženski odsjek organizirat će se sasvim samostalno, a upravu i nadzor vodit će poseban gospojinski odbor. Tehničkom stranom upravljat će ženski prednjački zbor, koji stoji pod vodstvom jednog prednjaka.

*

HRVATSKO SOKOLSTVO U AMERICI. Kako čitamo u američkim hrvatskim novinama, proslavila su i sva hrvatska sokolska društva diljem sjeverne i južne Amerike uspomenu prenosa kosti narodnih naših sokolova mučenika Zrinskog i Frankopana na vrlo svečani način, kao što nika da dosele.

HRVATSKA SOKOLSKA ŽUPA TOMISLAV U CHICAGU priredjuje posebni župsko-prednjački tečaj, te je u to ime razaslala sljedeći poziv: Svim bratskim društvima hrvatskog sokolskog podmladka kao i ostaloj braći župe „Tomislav“ stavlja se ovime do znanja i ravnjanja, da prednjački tečaj župe započinje dana 26. svibnja o. g. te će trajati do 7. lipnja. Pozivaju se bratska gnijezda, da za vremena izaberu svoje pripravnike, koje će izaslati u tečaj. O svom izboru treba da obavijeste upravu najkasnije do 15. svibnja. Obavijesti u tom pravcu treba slati na br. Ivana Klarića, 2304 Blue Island Ave, Chicago, Ill., kao tajnika tehničkog tečaja. Sa sokolskim zdravo! Za Hrv. Sokolsku župu „Tomislav“ Franjo Zornjak, starosta, Fran Tonšetić, tajnik.

*

JUGOSLAVENSKI SOKOL U PARIZU osnovan je medju našim visokoškolicima Srba, Hrvata i Slovenaca, te broji zasada već oko 80 članova, a vježba u posebnim prostorijama na svim spravama.

КОСТА КОСОВАЦ

столарија за грађевине
и намјештај

ЗАГРЕБ, ГУНДУЛИЋЕВА 5.

Препоруча се братским со-
колским друштвима за из-
радбу справа и намјештаја
Добављач Срп. Сокола у Загребу

НАРОДНА КАВАНА

ЗАГРЕБ, Јелаčićев трг.

Препоручује се цијенjenом
орпчинству и Sokolima. Dnevno
koncert prvorazredne glazbe.
Cijene umjerene.
podvorba solidna

НАРОЧИТА ТРГОВИНА МОДЕРНЕ КОНФЕКЦИЈЕ

**ЗАГРЕБАЧКИ
= МАГАЗИН =**

ЗАГРЕБ, ЈЕЛАЧИЋ ТРГ.

GRADJEV. PODUZEĆE
Stjepan Aranjoš
ovl. graditelj
ZAGREB, Gajeva ul. 10.
Telefon 6-58.

Препоручује се зуботехнички ла-
бораториј наше сестре соколице
МАРИЈЕ Д. БОГУНОВИЋ
Загреб, Илица 7/II.

BUDJEJOVIČKA RESTAURACIJA

Palača I. hrv. štedionice — препоруча се браћи SOKOLIMA.

БРАЋО СОКОЛИ ширите „Соколеки Гласник СХС.“! Браћа, која
су са задњим бројем добили испуњене дозначнице моле се, да прет-
плату пошаљу. — Здрављу!
УПРАВА.

Fine PARFUME

i sve toaletne potrebštine
za gospodje i gospodu

preporuča

Nobilior Drogerija
Zagreb, Ilica br. 34.

HRVATSKA ZEMALJSKA BANKA D. D.

Središnjica : Osijek. Podružnice:
Zagreb, Beograd, Crikvenica, Kar-
lovac, Novi, Subotica, Varaždin.
Dionička glavnica K 30,000 000.-
Pričuve K 17,000.000.-

Preuzima uloške uz najpo-
voljnije ukamačenje. Obavlja
sve bankovne i mjenjačne po-
slove te burzovne naloge naj-
kulantnije. Podjeljuje hipote-
karne i komunalne zajmove.
Izdaje 5%-tne i 4½ %-tne pu-
pilarno-sigurne ZALOŽNICE.

Препоручујем сједеће одабране КЊИГЕ:

Јов. П. Јовановић, Наполеон и
Југославени, Њирилица . . . K 6-50
Др. Јован Скеранић, Ђесји о хрв.-
срп. питању, латиница . . . K 6-
Даворин Трстеник, Дарвинизам
у узгоју, латиница . . . K 4-
Кнут Хамзун, Под јесењим звез-
дама, лат. . . . K 3-
Бобел Жена и социјализам, лат. K 5-
Thoma Charlyte, Фр. нцуска ре-
волуција I La B stille . . . K 8-
Војновић, Лазарево васкрсење K 4-80
Иво Војновић, Геранум, лат. K 5-
Сима Пандуровић, Оковани сло-
гови, лат. . . . K 5-
Maeterlinek, Смрт . . . K 5-
Mažuranić, Смрт Smailage Čen-
gića K 2-
Сл. Јовановић, Српско-бугарски
рат K 9-
Skitaljec, Stara Rusija . . . K 1-
Dostojevski, Veliki inkvizitor K 1-
Д. Војновић, Књижевни часови,
лат. . . . K 6-
Фери Пизони, Српска Драма од
октобра 1915. до марта 1916.,
Њирилицом K 9-
Милош Ђурић, Смрт Мајке Ју-
говина, лат. . . . K 6-
Smiles, Pomozi sebi . . . K 2-

O S. Marden, Samopouzdanje
vodi k pobedi K 5-50
O. S. Marden, Volja i uspjeh . K 5-50
N. Machiaveli, Knez . . . K 5-
T. Rooseveltd, Što je demokra-
tizam? K 5-
Tolstoj, Hadi Murat uvez . . K 4-
Stanković, Nečista krv . . . K 4-
J. J. Roussenau, Društveni ugo-
vor K 5-
Strindberg, Sin služavke . . K 6-
Fjodorov, Kamenje . . . K 4-
Delage, Teorija o razvoju . . K 7-
Dora Dunckerova: Marquiza
Pompadour K 12-
Vojnović I, Akordi K 5-
Vojnović I, Književni časovi K 6-
Merežkovski, Car Aleksander . K 9-
Merežkovski, Julian Apostata . K 6-
Oskar Wilde, Mladi Kralj uvez, K 10-
Saltikov Ščedrin, Gospoda Go-
lovljovi K 8-
Verne J., Crna Indija . . . K 3-
Чедя М. Јатовић, Свети Јован
Крститељ K 8-
А. Доде, Нума Руместан . . K 7-
Prevost M., Poludjevice . . . K 4-
Šeringer, Riječnik tudjih riječi K 5-
Vojnović, Pad Dubrovnika I/II. K 12-
Dostojevski, Braća Karamazovi K 14-
Dostojevski, Idiot K 12-

КЊИЖАРА Ј. ПЕТРОВИЋА, ТУЗЛА.